

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Politické překážky mírového řešení
izraelsko-palestinského konfliktu**

Iva Skaláková

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

**Politické překážky mírového řešení
izraelsko-palestinského konfliktu**

Iva Skaláková

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadan, Ph.D.

Katedra Blízkovýchodních studií

Fakulta Filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že práci jsem zpracovala samostatně a použila pouze uvedené
prameny a literaturu.

Plzeň, duben 2015

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Ivanovi Ramadanovi, Ph.D. za pomoc, ochotu a velkou trpělivost při zpracování této práce.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	PŘEHLED IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU.....	3
2.1	Sionismus a židovské osídlování Palestiny	3
2.2	Rozdělení mandátního území Palestiny a první Arabsko-izraelská válka	4
2.3	Období mezi lety 1949 – 1967	6
2.3.1	Suezská krize	6
2.3.2	Palestinské národně osvobozené organizace	7
2.3.3	Šestidenní válka	8
2.4	Období mezi lety 1967 – 1988	9
2.4.1	Černé září	9
2.4.2	Říjnová (Jom-Kippurská) válka	10
2.4.3	Egyptsko-izraelský mírový proces	11
2.4.4	Libanonská občanská válka	12
2.4.5	První intifáda	12
2.4.6	Jednostranné vyhlášení Palestinského samostatného státu	14
2.5	Mírové procesy 90. let 20. století.....	15
2.5.1	Jednání v Madridu	15
2.5.2	Dohody z Oslo	15
2.5.3	Hebronský protokol a Wye River Memorandum	17
2.6	Období od počátku nového milénia až po současnost	18
2.6.1	Camp David a druhá intifáda	18
2.6.2	Výstavba separační bariéry	19
2.6.3	„Road Map“	19

2.6.4	Izraelské stažení z pásma Gazy	20
2.7	Vývoj od roku 2006 po současnost.....	20
3	STRANY ZAPOJENÉ DO KONFLIKTU	24
3.1	Vývoj přístupu izraelské politiky ke konfliktu	24
3.2	Vývoj přístupu palestinské strany – OOP a Fatahu ke konfliktu.....	34
3.3	Vývoj přístupu hnutí Hamás ke konfliktu	41
3.4	Ostatní palestinské frakce a jejich postoj k palestinské otázce	47
4	IZRAELSKO-PALESTINSKÁ MÍROVÁ JEDNÁNÍ	48
4.1	Camp David, 1978.....	48
4.2	Madridská konference, 1991.....	50
4.3	Dohody z Oslo, 1993	53
4.3.1	Negativní důsledky dohod z Oslo I. a II. pro formování samostatné Palestiny.....	59
4.3.2	Možné příčiny neúspěchu dohod z Oslo I. a II.....	61
4.4	Hebronský protokol, 1997.....	63
4.4.1	Důsledky a pochybení Hebronského protokolu	65
4.5	Wye River Memorandum, 1998; Šarm aš-Šejch memorandum, 1999	65
4.5.1	Šarm aš-Šejch memorandum, 1999	67
4.6	Camp David II., 2000.....	68
4.6.1	Možné příčiny neúspěchu Camp Davidu II.	72

4.7	Taba, 2001	74
4.8	Arabská mírová iniciativa, 2002	75
4.9	Road Map, 2003	75
4.10	Ayalon-Nussejbehova iniciativa, 2002; Ženevská dohoda, 2003	77
4.11	Annapolis, 2007	79
4.12	Mírová jednání od roku 2007 po současnost	81
5	SOUHRN IZRAELSKO-PALESTINSKÝCH MÍROVÝCH JEDNÁNÍ	84
5.1	Klíčové překážky izraelsko-palestinského mírového jednání...84	
5.1.1	Otázka území Západního břehu Jordánu	84
5.1.2	Otázka města Jeruzaléma a jeho posvátných míst	89
5.1.3	Otázka práva na návrat palestinských uprchlíků	90
5.2	Shrnutí průběhu předešlých mírových jednání	92
5.3	Další eventualita řešení izraelsko-palestinského konfliktu.....	94
6	ZÁVĚR	95
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	98
8	RESUMÉ	114
9	PŘÍLOHY	115

1 ÚVOD

Izraelsko-palestinský konflikt představuje jeden z nejdéle trvajících konfliktů na Blízkém východě. Jeho počátek lze datovat do roku 1948, kdy začala první arabsko-izraelská válka, nicméně spory mezi arabskými Palestinci a příchozími židovskými obyvateli lze pozorovat již v předchozím období. Mezi další zlomové okamžiky patří rok 1967, kdy proběhla tzv. *Šestidenní válka*, jež měla za následek izraelské územní zisky, které se staly dalším stěžejním předmětem izraelsko-arabského sporu. V průběhu existence konfliktu se uskutečnilo mnoho pokusů, snah, týkajících se jeho vyřešení. První mírová izraelsko-palestinská jednání proběhla počátkem devadesátých let 20. století, počínaje historicky první mírovou izraelsko-arabskou konferencí v Madridu roku 1991. V následujících letech se konalo mnoho dalších mírových jednání či snah o jednání, avšak žádné z nich nemělo významný pozitivní vliv na vyřešení konfliktu a ustanovení samostatného státu Palestina. V současné době není konflikt stále vyřešen a dalo by se říci, že mírový proces se nachází v období stagnace.

Cílem této diplomové práce je prostřednictvím analýzy jednotlivých mírových jednání a rozhovorů nalézt nejzásadnější překážky v dosažení míru na obou stranách konfliktu, v závěru pak objasnění faktické povahy těchto překážek, pohnutky, které vedou obě zúčastněné strany k neústupnosti v otázce sporných klíčových bodů. Dílčím cílem práce je zjistit, zda za pokusy o mír na obou stranách stojí reálná snaha o jeho dosažení, či zda se jedná pouze o účelové politické manévrování.

Metodou užitou v práci je obsahová analýza zdrojů, které tvoří monografie a články, dále i mediální zdroje, týkající se tématu. Zkoumaný jev - politické překážky mírového řešení izraelsko-palestinského konfliktu bude rozložen na dílčí problémy, které se stanou předmětem dalšího zkoumání. Po identifikaci a analýze jednotlivých problémů bude následovat závěrečná kapitola, která poskytne odpověď na výše uvedené cíle práce.

Diplomová práce v první kapitole seznámí s historickým vývojem konfliktu a jeho zásadními milníky, jež jsou důležité pro pochopení podstaty problému. V kapitole druhé bude zmíněn vývoj přístupu zúčastněných stran ke konfliktu, tj. interní situace, politické nálady a možné cíle izraelské vlády a jejich politiků, palestinské organizace OOP s jejími frakcemi a v neposlední řadě hnutí Hamás, které svým přičiněním podobu konfliktu do značné míry ovlivňuje. Předmětem třetí kapitoly bude představení vzájemných mírových jednání či snah o dosažení dohod. V této kapitole budou popsány okolnosti vedoucí k zahájení izraelsko-palestinských rozhovorů, průběh vyjednávání, nabízené návrhy smluv, ale také dopady dohod na životní realitu obyvatel na sporných územích. V závěru každé podkapitoly pojednávající o daných mírových jednáních budou zmíněné rozhovory a postoje jednotlivých stran analyzovány a stanovena zásadní pochybení a možné překážky bránící oběma stranám v naplnění bodů dohod. Závěrečná kapitola bude shrnovat zjištěné zásadní překážky týkající se dosažení míru a podstaty pohnutek, které mohou ovlivňovat politická rozhodnutí obou zúčastněných stran - zda se ve skutečnosti jedná o proklamované argumenty nebo se za nimi skrývá jiná příčina.

K formální stránce práce - bibliografické odkazy a citace dokumentů se řídí podle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011. Transkripce arabských jmen a zeměpisných názvů je použita podle klíče českého orientalisty pana Prof. Luboše Kropáčka, uvedeného v knize „Duchovní cesty islámu“.¹

¹ KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*.

2 PŘEHLED IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU

Izraelsko-palestinský konflikt je jedním z nejvýraznějších a nejdéle trvajících sporů, které se na moderním Blízkém východě odehrávají. Počátek tohoto konfliktu můžeme datovat do konce 19. století.² Jeho důsledky jsou fatální pro životní realitu nejen Palestinců, ale i Izraelců.

2.1 Sionismus a židovské osídlování Palestiny

Dalo by se říci, že prvopočátkem konfliktu byla idea sionismu,³ která byla implementována do praxe na základě tzv. *Basilejského programu* z roku 1897: „*Sionismus usiluje o založení veřejné a legálně získané domoviny v Palestině pro židovský lid.*“⁴ Praktická stránka sionismu vypadala tak, že na území osmanské Palestiny se ke konci 19. století začali přesouvat židovští migranti.⁵ Postupně území osídlovali, což v pozdější době vedlo ke střetům s tamějšími obyvateli – palestinskými Araby, ale také s Brity, kteří v roce 1920 získali mandát nad územím Palestiny.⁶

V období prvních alijí⁷ se o vzájemné nevraživosti mezi Židy a Araby ještě hovořit nedá. Zájem Arabů se především soustředil na odpor proti Osmanské říši, což mělo souvislost s fenoménem arabského nacionalismu a touhou po vlastním arabském státě. Teprve počátkem dvacátých let 20. století docházelo k prvním násilným střetům, které pokračovaly i v letech třicátých, kdy mezi lety 1938 –

² SACHAR, H., M. *Dějiny státu Izrael, pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. s. 40.

³ Sionismus – idea židovského nacionalismu pocházející z antisemitismem zmítané Evropy v 19. století. Otcem myšlenky byl Sir Moses Montefiore (1784 – 1885), avšak velkým sionistickým propagátorem se stal až Theodor Herzl. Cílem sionismu bylo zachránění židovské populace od pronásledování tím, že bude vybudován židovský stát. Viz: CHAPMAN, C. *Čí je země zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. s. 55

⁴ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 56.

⁵ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. s. 26.

⁶ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 25.

⁷ Alija – přistěhovalecká vlna Židů do Palestiny, po roce 1948 do Izraele. Viz: ČEJKA, M., ref. 5, s. 26.

1939 proběhlo Arabské povstání. To bylo zaměřeno jak proti židovským imigračním vlnám, tak proti britské nadvládě.⁸

Mezi další možné příčiny izraelsko-arabského konfliktu týkajícího se palestinské domoviny bezesporu patří situace na mezinárodní politické scéně, především politika Velké Británie. Podle momentálních výhod, které daný postoj přinášel, stála na straně židovských přistěhovalců, jindy se zase přikláněla ke straně arabské. Tato politika se projevila například již v tzv. *Balfourově deklaraci* z roku 1916, která přislíbila území Palestiny právě Židům,⁹ či ve vydání tzv. *Bílé listiny* v roce 1939, která naopak omezovala židovské přistěhovalectví a přislíbila vytvoření samostatného arabského státu.¹⁰

2.2 Rozdělení mandátního území Palestiny a první Arabsko-izraelská válka

Po druhé světové válce byla pro Velkou Británii situace v Palestině již neudržitelná, a tak v roce 1947 předala otázku území Palestiny do rukou Organizace spojených národů (OSN), která ji měla vyřešit.¹¹ Zvláštní komise OSN pro Palestinu (UNSCOP) připravila plán na rozdělení. Židovský stát se měl rozkládat na 55 % území a palestinský stát na 45 %, přičemž arabská populace by byla většinová v obou státech. Město Jeruzalém a jeho okolí se měly stát tzv. „mezinárodní zónou“.¹²

Palestinci na rozdíl od židů a OSN s tímto návrhem nesouhlasili. Považovali rozdělení území za nespravedlivé a zvýhodňující židovské přistěhovalce.¹³ 14. května 1948, v momentě, kdy Britům skončil mandát nad daným územím, vyhlásili arabští spojenci – Zajordánsko, Sýrie, Libanon, Egypt

⁸ ČEJKA, M., ref. 5, s. 27, 48.

⁹ SACHAR, H., M., ref. 2., s. 111-115.

¹⁰ ČEJKA, M., ref. 5, s. 50.

¹¹ ČEJKA, M., ref. 5, s. 63-65.

¹² CHAPMAN, C., ref. 3, s. 29.

¹³ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 30.

a Irák válku izraelskému nepříteli. Tato válka za arabskou nezávislost je z pohledu Palestinců označována jako Nakba - tragédie palestinského národa, troufalá snaha vyvrátit rezoluci Valného shromáždění OSN č. 181, na které byla legitimita existence státu Izrael založena.¹⁴

První Arabsko-izraelská válka neboli Izraelská válka za nezávislost se odehrála mezi 14. květnem a 19. červencem roku 1948.¹⁵ Mállokterý konflikt je popisován s takovými emocemi a mnoha paralelními narativy. Nesporným faktem však byly a stále jsou následky války. Kromě enormních ztrát na životech na obou stranách došlo k porážce arabských vojsk izraelskou armádou a oblasti Galileje a Negevu,¹⁶ představujících 21 % území, které původně mělo náležet Palestinskému státu, byly obsazeny.¹⁷ Samostatný arabský stát na území Palestiny nevznikl vůbec, zbylé palestinské územní celky byly anektovány Egyptem - pásmo Gazy a Zajordánskem - Západní břeh Jordánu. Podobně na tom bylo i město Jeruzalém. To se podle rozhodnutí UNSCOP mělo stát mezinárodní zónou, což nebylo po válce respektováno. Město bylo rozděleno mezi Izrael - Západní Jeruzalém a Zajordánsko - Východní Jeruzalém.¹⁸ Následkem Nakby ze svých domovů odešlo 700 až 800 tisíc palestinských Arabů, což představovalo 85 % arabské populace Palestiny, která by se tak byla dostala pod správu Izraele.¹⁹ Většina z uprchlíků odešla na Západní břeh, do pásma Gazy, Libanonu, Sýrie a Jordánska.²⁰ V dnešní době existuje až 5 miliónů oficiálně registrovaných palestinských běženců, kteří většinou nepožívají stejných civilních a politických práv jako občané hostitelských zemí, mnoho z nich pak nevlastní cestovní pasy.²¹

¹⁴ BEN AMI, Š. *Válečné šrámy, mírové rány*. s. 46.

¹⁵ První arabsko-izraelská válka je dále rozdělena do dvou fází: 14. květen 1948 – 11. červen 1948, kdy se Izrael zaměřil na zastavení arabské invaze. Po 11. červnu následoval necelý měsíc trvající mír. Druhá fáze války započala 6. července a skončila 19. července stejného roku. Viz: ČEJKA, M., ref. 5, s. 78.

¹⁶ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 30.

¹⁷ JEŽOVÁ, M., *Současný Blízký východ politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. In JEŽOVÁ, M.; BURGROVÁ H. (eds.). s. 119.

¹⁸ ČEJKA, M., ref. 5, s. 84.

¹⁹ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 30.

²⁰ UNITED NATIONS, *The Question of Palestine and the United Nations*, str. 81.

²¹ MAKDISI, S. *Palestine inside out: an everyday occupation*. s. 261.

Jejich právní nezačlenění má své opodstatnění – zachování požadavku práva na návrat a na finanční kompenzaci.²² Uprchlíci z roku 1948 zatím nedostali možnost vrátit se do svých domovů v dnešním Izraeli a nikdy jim nebyla nabídnuta kompenzace za ztracený majetek. To vše je v rozporu s rezolucí Valného shromáždění OSN č. 194 z roku 1948. Otázka práva na návrat je doposud jedním z konstantních palestinských požadavků, souvisejících s vytvořením nezávislého státu Palestina.²³ Palestinci vnímají tento požadavek jako velice podstatný. Z jejich hlediska by otázka návratu neměla být marginalizována, jelikož současný status palestinských uprchlíků není pouhým vedlejším produktem izraelsko-palestinského konfliktu, ale jeho přímým důsledkem - jestliže existuje zájem o vyřešení tohoto konfliktu, musí existovat i zájem na vyřešení statusu zmíněných uprchlíků.²⁴ Dalo by se říci, že faktický zrod tzv. „Palestinské otázky“ nastal právě po první Arabsko-izraelské válce, kdy došlo k velkému exodu palestinských Arabů a územním změnám.

11. května roku 1949 byl Izrael přijat do organizace Spojených národů. V návaznosti na tento akt bylo Izraeli Valným shromážděním OSN doporučeno přijetí rezolucí č. 181 a 194.²⁵

2.3 Období mezi lety 1949 – 1967

2.3.1 Suezská krize

Suezská krize byla spojena s politikou egyptského prezidenta Gamála Abd an-Násira, jednoho z hlavních ideologů panarabismu - při příležitosti znárodnění Suezského průplavu uzavřel Tiranskou úžinu vedoucí k izraelskému přístavu Ejlát. Tento čin vyústil v izraelsko-britsko-francouzskou válečnou

²² SCHULZE, K., E. *Arabsko-izraelský konflikt*. s. 24.

²³ MAKDISI, S., ref. 21, s. 148.

²⁴ HANAFI, S. *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 144.

²⁵ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 14.

operaci, jež Násirovi zabránila průplav znárodnit. Na Sinajský poloostrov byly umístěny jednotky OSN, konkrétně UNEF (Pohotovostní jednotky OSN), které měly dohlížet na situaci mezi Egyptem a Izraelem. Následně byla Tiranská úžina otevřena, a tím zpřístupněn izraelský přístav Ejlát.²⁶

2.3.2 Palestinské národně osvobozené organizace

V rámci izraelsko-palestinského konfliktu postupně získávaly větší význam palestinská národně-osvobozené hnutí a organizace. V roce 1959 byla Jásirem Arafatem, Chalílem al-Wazírem a Saláhem Chalafem zformována skupina Palestinského národně-osvobozeného hnutí, zkráceně al-Fatah.²⁷ V dnešní době Fatah představuje jednu z nejdůležitějších palestinských sekulárních politických stran a mimo jiné je nejpodstatnější frakcí Organizace pro osvobození Palestiny,²⁸ zkráceně OOP, která byla založena v roce 1964 na summitu Ligy arabských států. Prvním představitelem organizace OOP se stal Ahmad aš-Šuqajr.²⁹ Úloha OOP spočívala v zorganizování palestinského lidu, který měl osvobodit svou vlast a následně samostatně rozhodovat o svém osudu. Podle Palestinské národní charty byl ozbrojený boj jedinou možnou cestou k osvobození Palestiny. Dále Charta požadovala i již zmiňované právo na návrat a sebeurčení palestinského lidu.³⁰ Po Šestidenní válce v roce 1967 se organizace OOP stala široce uznávaným reprezentantem palestinských zájmů v arabském světě. V roce 1969 se do jejího čela postavil představitel Fatahu - Jásir Arafat, který v něm setrval až do své smrti v roce 2004.³¹ Od roku 2004 organizaci vedl

²⁶ ČEJKA, M., ref. 5, s. 100-101.

²⁷ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 38.

²⁸ ČEJKA, M., ref. 5, s. 106.

²⁹ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 38.

³⁰ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 98.

³¹ *Palestine Liberation Organization (PLO)*. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/439725/Palestine-Liberation-Organization-PLO>. 9. března 2015.

její dřívější premiér Mahmúd Abbás, zvaný Abú Mázín,³² známý svým umírněnějším postojem k izraelsko-palestinskému konfliktu.³³

2.3.3 Šestidenní válka

Dalším důležitým mezníkem v rámci konfliktu byla v roce 1967 tzv. *Šestidenní válka*, a to zejména kvůli uzemním změnám v oblasti Palestiny, které po válce následovaly. Izrael v 60. letech, především v jejich druhé polovině, řešil otázku napjatých vztahů se sousedními státy - Egyptem a Sýrií. Syrská armáda ostřelovala stát Izrael z Golanských výšin, Egypt zvyšoval koncentraci své armády na Sinajském poloostrově, ze kterého se v květnu 1967 stáhly jednotky OSN a opět uzavřel Akabský záliv (Tiranská úžina). V dané situaci se Izrael 5. června 1967 rozhodl pro preemptivní úder, který měl zabránit náhlému arabskému útoku. Válka neměla dlouhého trvání a arabská koalice v ní utrpěla zdrcující porážku. Izrael obsadil celý egyptský Sinajský poloostrov, pásma Gazy, Západní břeh Jordánu včetně Východního Jeruzaléma a syrské Golanské výšiny.³⁴ Výsledek války ovlivnil geopolitiku regionu, a to až dodnes.

Pro Izraelský stát se jednalo o významné vítězství, a to jak z důvodu mocenského postavení v regionu, ale i z pohledu již zmíněných územních zisků. Reakcí na tyto změny bylo vydání rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 242. Členové Rady bezpečnosti v ní trvali na izraelském stažení za hranice před válkou, vzájemném respektování územní suverenity a integrity každým státem v oblasti, apelovali rovněž na Egypt ohledně uzavření Tiranské úžiny. V neposlední řadě rezoluce poukázala na problém palestinských uprchlíků a nutnost jeho vyřešení.³⁵ Zmíněná rezoluce nebyla státem Izrael nikdy

³² ČEJKA, M., ref. 5, s. 100.

³³ *Palestine Liberation Organization*. Dostupné z: <http://www.infoplease.com/encyclopedia/history/palestine-liberation-organization.html>. 9. března 2015.

³⁴ HOURANI, A., H. *Dějiny arabského světa od 7. století po současnost*. s. 406-407.

³⁵ United Nations Security Council. *Resolution 242*. Dostupné z: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7D35E1F729DF491C85256EE700686136>. 9. března 2015.

respektována, čehož je důkazem následná a dlouhodobá izraelská osidlovací politika na okupovaných palestinských územích.³⁶ Na druhé straně i arabské státy se zdráhaly rezoluci akceptovat - tím by nepřímo uznaly i samotný stát Izrael.³⁷ Územní změny v důsledku znamenaly, že palestinské obyvatelstvo v daných oblastech se dostalo pod vojenskou správu Izraele, což vyvolalo další uprchlickou vlnu. V roce 1972 bylo registrováno 1,5 milionů palestinských uprchlíků,³⁸ tj. o 800 – 900 tisíc uprchlíků více, než po roce 1948. Palestinská společnost, která pod okupací zůstala, se začala mnohem více radikalizovat – docházelo k militantním útokům proti Izraeli. Na druhou stranu nelze opominout fakt, že ekonomická situace mnoha Palestinců, kteří mohli začít pracovat v Izraeli, se podstatně zlepšila.³⁹

2.4 Období mezi lety 1967 – 1988

Jako další mezní období pro vývoj izraelsko-palestinského konfliktu lze označit rok 1967 až 1988, kdy se začal výrazněji formovat palestinský osvobozenecský odboj.

2.4.1 Černé září

Události tzv. *Černého září* z roku 1970 byly významné především z důvodu, že měly za následek vyhoštění ústředí organizace OOP z Jordánského království do Libanonu.⁴⁰ Tomu předcházela nárůst moci palestinských militantních organizací na území Jordánska, které postupně oslabovaly autoritu jordánského krále Husajna a stávaly se státem ve státě, což pro krále představovalo nadále neudržitelný stav. V září roku 1970 král vyhlásil

³⁶ SKALÁKOVÁ, I., *Vývoj teritoriální okupace Západního břehu od roku 1967 po současnost*, s. 22-49.

³⁷ JEŽOVÁ, M., ref. 17, s. 120.

³⁸ PAPPÉ, I., *A History of Modern Palestine*, s. 186-187.

³⁹ ČEJKA, M., ref. 5, s. 120.

⁴⁰ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 42-43.

stanné právo, a poté následoval krvavý konflikt mezi královským vojskem a palestinskými militanty, který přerostl téměř v občanskou válku. V rámci uklidnění vztahů byl předák OOP Jásir Arafat donucen podepsat smlouvu zaručující složení zbraní a zrušení palestinských guerillových základen v Jordánsku. Po Černém září se palestinské frakce ještě více zradikalizovaly a přiklonily k teroristickým akcím.⁴¹

Přesun organizace OOP do Libanonu přinesl obdobné problémy jako v Jordánsku – OOP získávala na jihu Libanonu čím dál větší moc a ohrožovala Izrael svými vojenskými aktivitami, což bylo jednou z příčin války v Libanonu v roce 1978 ⁴² (více viz podkapitola č. 2.4.4).

2.4.2 Říjnová (Jom-Kippurská) válka

Říjnovou neboli tzv. *Jom-Kippurskou* válkou v roce 1973 přišel Izrael o pověst neohroženého státu, a tím svitla nová naděje i pro vytvoření samostatného palestinského státu. V době židovského svátku Jom Kippur čili Dne smíření, kdy byl Izrael nejzranitelnější – nic nefungovalo standardním způsobem, byl napaden Egyptem a Sýrií. Izrael agresi nakonec ustál, ale v prvních dnech se nacházel blízko porážky. Z této situace mu významně pomohly Spojené státy, které dodaly potřebné zbraně. Tehdy došlo k prohloubení významného spojení mezi Izraelem a USA. ⁴³ Ke konci války se uplatnila za přispění amerického ministra zahraničí Henryho Kissingera tzv. „kyvadlová diplomacie“ – vyjednávání se všemi zúčastněnými zeměmi konfliktu (Izrael, Sýrie, Egypt a Jordánsko)⁴⁴ mělo situaci stabilizovat. Výsledkem byla rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 338, která požadovala ukončení veškerých bojových operací a následné uzavření míru. Dalším podstatným bodem rezoluce byla výzva k respektování a naplňování rezoluce č. 242 z roku

⁴¹ ČEJKA, M., ref. 5, s. 142-143.

⁴² HOURANI, A., H., ref. 34, s. 422-423.

⁴³ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 47-50.

⁴⁴ ČEJKA, M., ref. 5, s. 146-147.

1967.⁴⁵ Kissingerovi se podařilo docílit stažení zneprátelených armád, a to včetně izraelské z části Golanských výšin, kam byly následně poslány jednotky UNDOF OSN (Pozorovatelská mise OSN pro uvolňování napětí).⁴⁶

Dalším důsledkem války bylo posílení vlivu OOP. V roce 1974 OSN udělilo OOP pozorovací statut ⁴⁷ a na konferenci Ligy arabských států v Rabatu byla OOP schválena jako jediný oficiální zástupce palestinského lidu.⁴⁸

2.4.3 Egyptsko-izraelský mírový proces

Smířlivější postoj egyptského prezidenta Anwára as-Sádáta vůči Izraeli a nepříznivá izraelská domácí politická a ekonomická situace měly zásadní vliv na zrod mírového procesu ke konci 70. let.⁴⁹ K podepsání izraelsko-egyptské dohody, za velkého přispění Spojených států, došlo 17. září 1978 v americkém Camp Davidu.⁵⁰ Podle této smlouvy se Egypt dohodl s Izraelem na izraelském stažení ze Sinajského poloostrova, normalizaci vzájemných vztahů a v neposlední řadě na jednání mezi Izraelem a Egyptem, která povedou k „plné autonomii“ Palestinců na Západním břehu a v pásmu Gazy.⁵¹ Nicméně poslední zmíněný bod nebyl explicitně vyjádřen a později byl Izraelem, Egyptem i USA interpretován odlišně.⁵² Výsledkem byla skutečnost, že Izrael se

⁴⁵ *Resolution 338 (1973) of 22 October 1973*. Dostupné z:

<http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7FB7C26FCBE80A31852560C50065F878>. 13. března 2015.

⁴⁶ ČEJKA, M., ref. 5, s. 147.

⁴⁷ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 32.

⁴⁸ JEŽOVÁ, M., ref. 17, s. 120.

⁴⁹ JEŽOVÁ, M., ref. 17, s. 120.

⁵⁰ *Camp David Negotiations: Framework for Peace in the Middle East (Camp David Accords)*. Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/camp_david_accords.html. 13. března 2015.

⁵¹ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 33.

⁵² *Camp David Negotiations: Framework for Peace in the Middle East (Camp David Accords)*. Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/camp_david_accords.html. 13. března 2015.

zmíněných území nevzdal.⁵³ Následně 26. března roku 1979 byla podepsána mírová smlouva mezi Izraelem a Egyptem.⁵⁴

Camp David byl první „vlaštovkou“ na poli arabsko-izraelských mírových jednání. Byly zformulovány základní body arabsko-izraelského konfliktu a vytyčena cesta k jejich řešení. Otázkou zůstalo, kdo a kdy se tohoto procesu ujme.⁵⁵

2.4.4 Libanonská občanská válka

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, palestinská organizace OOP se po událostech z roku 1970 přesunula především do oblasti jižního Libanonu. Tam se politicky a později i vojensky střetla s libanonskými politickými seskupeními, které obviňovaly Palestince z destabilizace země z důvodu probíhajících vojenských střetů s Izraelem. Situace vyvrcholila roku 1975 libanonskou občanskou válkou a následně izraelskou invazí v roce 1978. Libanonská občanská válka s přestávkami trvala až do roku 1982. Cílem izraelské invaze bylo zničení vojenských a politických frakcí OOP. Jeho záměr byl do jisté míry splněn – ústředí OOP se muselo přemístit do Tuniska.⁵⁶

2.4.5 První intifáda

Od roku 1967, kdy začala izraelská okupace Západního břehu, Východního Jeruzaléma a pásma Gazy se frustrace palestinského obyvatelstva zvyšovala. Již za izraelské levicové vlády, ihned po válce, začalo osidlování zabrané půdy Západního břehu, což bylo podle rezoluce RB OSN č. 242 nelegální. Největší nárůst izraelských osad (do roku 1987) proběhl mezi lety 1978 – 1987, kdy se k moci dostala pravicová vláda Likudu (1977 – 1984), která

⁵³ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 59.

⁵⁴ *Israel-Egypt Relations: Peace Treaty Between Israel & Egypt (March 26, 1979)*. Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/egypt-israel_treaty.html. 13. března 2015.

⁵⁵ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 173.

⁵⁶ HOURANI, A., H., ref. 34, s. 422-423.

osadnictví velmi podporovala. Důkazem byl velký počet osadnických projektů Západního břehu, které nerespektovaly palestinskou přítomnost.⁵⁷ V uvedeném období počet izraelských osadníků vzrostl z 5 000 na 55 000, počet osad se zvýšil z 36 na 100.⁵⁸ Dále docházelo k masivnímu zabírání palestinské půdy Izraelem,⁵⁹ výstavbě separátních komunikací mezi izraelskými osadami na Západním břehu, které byly vyhrazeny zejména pro Izraelce. Důsledkem byla další fragmentace palestinského území.⁶⁰

Tyto a mnoho dalších aspektů okupace vedly v roce 1987 k propuknutí lidového povstání neboli intifádě. Je však nutno zmínit, že intifáda nebyla pouze projevem frustrace Palestinců, ale jednalo se také o projev nespokojenosti lidu vůči OOP. Lid požadoval, aby OOP změnila svou politiku a více se zapojila do mírového procesu.⁶¹

Izrael reagoval na palestinské útoky neúměrnou silou, což mělo za následek velký počet palestinských obětí – až 1 095, přičemž 20 000 Palestinců bylo zraněno.⁶² Na izraelské straně přišlo o život 160 Izraelců.⁶³

Historik Benny Morris popisuje intifádu následovně: *„Intifáda skončila patovou situací. Palestinci jsou příliš slabí na to, aby vyhnali Izraelce z okupovaných území, a Izraelci nejsou schopni zabránit násilnostem...*

⁵⁷ SKALÁKOVÁ, I., ref. 36, s. 22-27.

⁵⁸ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 73-74.

⁵⁹ Izrael k tomu využíval například bývalého *Osmanského územního práva* z roku 1858. Dle tohoto zákoníku je půda dělena do 5 kategorií: *Mulk, Waqf, Miri, Mawat a Muš'a*. Klíčovou roli pro Izrael představuje kategorie *Miri*, která je definována následovně: *Miri* jsou pozemky, které jsou vhodné pro zemědělské obhospodařování. Člověk se stane vlastníkem, pokud onu půdu obdělává nepřetržitě po dobu 10 let. Jestliže však tato půda není obdělávána po dobu 3 let, tak propadne do vlastnictví panovníka. Dále se používalo tzv. *Absenční vlastnické právo* a vyvlastňování území pro veřejné potřeby. Viz: LEIN, Y.; WEIZMAN, E. *Land Grab Israel's Settlement Policy in the West Bank*. s. 51-54. Dostupné z: http://www.btselem.org/download/200205_land_grab_eng.pdf. 13. března 2015.

⁶⁰ SKALÁKOVÁ, I., ref. 36, s. 32-35, 36-41.

⁶¹ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 186.

⁶² CHAPMAN, C., ref. 3, s. 33.

⁶³ ČEJKA, M., ref. 5, s. 171.

*Výsledkem intifády byla nakonec restrukturalizace geopolitické situace v regionu, která mimo jiné odstartovala proces založení palestinského státu.*⁶⁴

V návaznosti na první intifádu vzniklo v roce 1987 Hnutí islámského odporu neboli zkráceně Hamás. Toto hnutí bylo odnoží egyptských Muslimských bratří, kteří se v Palestině etablovali již v roce 1978 se svým vůdcem šejchem Ahmadem Jásínem. Cílem Hamásu bylo zničení Izraele a vybudování nezávislého státu Palestina na území osvobozeného bývalého britského mandátu, a to na základě islámských hodnot.⁶⁵

2.4.6 Jednostranné vyhlášení Palestinského samostatného státu

Proces založení Palestinského státu odstartoval s první intifádou. 15. listopadu 1988 proběhlo vyhlášení jednostranné deklarace nezávislosti OOP na summitu v Alžírsku. OOP ustanovila nezávislý stát Palestina s hlavním městem Jeruzalémem, a to v souladu s ustanovením mezinárodního práva, včetně rezoluce OSN č. 181 z roku 1947.⁶⁶ OOP tím de facto uznala i existenci státu Izrael,⁶⁷ což pro Jásira Arafat, prezidenta nově deklarovaného státu, byl spíše signál pro administrativu Spojených států, než zpráva vyslaná Izraeli. Jedním z Arafatových cílů bylo uznání OOP ze strany USA, k čemuž později i došlo.⁶⁸

⁶⁴ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 34.

⁶⁵ *Hamas: Background & Overview*. Dostupné z:

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/hamas.html>. 13. března 2015.

⁶⁶ *Resolution 181 (II). Future government of Palestine*. Dostupné z:

<http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253>. 13. března 2015.

⁶⁷ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 45.

⁶⁸ OOP byla Spojenými státy uznána v průběhu posledních dní Reganovi administrativy, tedy roku 1988. Viz: BEN AMI, Š., ref. 14, s. 188-189.

2.5 Mírové procesy 90. let 20. století

V této kapitole budou nastíněny milníky historického vývoje izraelsko-palestinských mírových jednání v průběhu 90. let 20. století. Větší prostor jim bude věnován v kapitole č. 5 - samotné mírové procesy, jejich průběh a následky patří mezi stěžejní části této práce.

2.5.1 Jednání v Madridu

Mírový blízkovýchodní proces devadesátých let začal 30. října 1991 v Madridu pod patronátem USA a SSSR. Ty poprvé dokázaly přivést k jednacímu stolu obě zúčastněné strany – Izrael a Palestinu (OOP), v zastoupení jordánské delegace.⁶⁹ Jednání se zúčastnily i okolní arabské země. Diskuze se poprvé nesla v duchu mezinárodní konference, jejímž cílem byl posun ve vývoji bilaterálních vztahů mezi Izraelem a Palestinou. Podobná konference se uskutečnila i v lednu 1992 v Moskvě. I přes fakt, že obě konference nepřinesly nic podstatného, jednalo se o první krok v rámci mírových jednání.⁷⁰

2.5.2 Dohody z Oslo

V rámci mírového procesu patří mezi nejvýznamnější kroky právě dohody z norského Oslo z roku 1993. Ještě před samotným jednáním proběhly tajné schůzky izraelských vyjednávačů a zástupců OOP pod patronátem norského ministra zahraničí, které vyústily ke konci srpna 1993 v Izraelsko-palestinskou (OOP) dohodu. 10. září 1993 si Izrael a OOP vyměnily dopisy o vzájemném uznání – OOP uznala existenci Izraele a Izrael OOP jako legitimního zástupce palestinského lidu. Tři dny poté, 13. září, byla izraelským premiérem Jicchakem Rabinem a Jásirem Arafatem podepsána v Bílém domě

⁶⁹ Izraelský zákon zakazoval přímý kontakt izraelských občanů s příslušníky OOP. Viz: *Israel Moves to Abolish Law Forbidding Contacts with PLO*. Dostupné z: <http://www.jta.org/1992/08/13/archive/israel-moves-to-abolish-law-forbidding-contacts-with-plo>. 13. března 2015.

⁷⁰ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 46.

ve Washingtonu tzv. *Deklarace základních principů přechodné samosprávy*, která později vešla ve známost jako Dohody z Oslo I.⁷¹ Hlavní body deklarace předpokládaly vytvoření přechodné pětileté palestinské samosprávy v okolí měst Jericha a Gazy,⁷² během které bude zformováno permanentní řešení opírající se o rezoluce OSN č. 242 a 338.⁷³

4. května 1994 podepsal Arafat a Rabin v egyptské Káhiře smlouvu o odchodu izraelských jednotek z Gazy a Jericha.⁷⁴ V květnu roku 1994 se Jásir Arafat stal oficiálním prezidentem Palestinské samosprávy a následně přesunul sídlo OOP z Tuniska do Gazy.⁷⁵

Významný progres v rámci realizace Dohod z Oslo I. proběhl během roku 1995, a to podepsáním vnitřní tzv. *Přechodné dohody*, zkráceně Oslo II., týkající se Západního břehu a pásma Gazy. Nová dohoda ustanovila částečné zrušení izraelské civilní administrativy a částečné stažení izraelských vojenských orgánů. Následně měla být předávána moc a odpovědnost Palestinské samosprávě. Dohoda také zahrnovala otázku palestinských voleb na Západním břehu, v Jeruzalémě a pásmu Gazy, které měly proběhnout pod dohledem mezinárodních pozorovatelů. Jedním z podstatných prvků této dohody bylo rozdělení Západního břehu na tři sekce:⁷⁶

- *Zóna A* – palestinská civilní i bezpečnostní samospráva (3 % Západního břehu)
- *Zóna B* – palestinská civilní samospráva, bezpečnostní samospráva v rukou Izraele (23 % Západního břehu)
- *Zóna C* – civilní i bezpečnostní samospráva v rukou Izraele (74 % Západního břehu).⁷⁷

⁷¹ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 47.

⁷² ČEJKA, M., ref. 5., s. 189.

⁷³ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 47-48.

⁷⁴ *Israel-Palestinian Peace Process: Agreement on the Gaza Strip & the Jericho Area.*

Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/gazajer.html>. 14. března 2015.

⁷⁵ ČEJKA, M., ref. 5, s. 192.

⁷⁶ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 50

⁷⁷ ČEJKA, M., ref. 5, s. 194-7.

Oslo II. dozajisté přineslo obnovení mírového procesu, ale nedotklo se zásadních problémů – dohoda nedeklarovala zákaz výstavby osad.⁷⁸ Samotné rozdělení Západního břehu mělo za následek ještě větší štěpení palestinského území. I přes velký význam obou dohod z Oslo se mírový proces začal čím dál více komplikovat, až se po roce 2000 de facto zastavil úplně.⁷⁹

2.5.3 Hebronský protokol a Wye River Memorandum

V návaznosti na Přečodnou dohodu z Oslo II. v lednu 1997 Izrael a Palestinská samospráva podepsaly protokol zabývající se stažením izraelských vojenských jednotek z Hebronu, který dosud nebyl součástí palestinské autonomie.⁸⁰ Nejednalo se však o území celého Hebronu, ale pouze o jeho část, konkrétně o část H1 zahrnující 11,3 km²; zbylé 2,4 km² H2 byly ponechány pro židovskou menšinu.⁸¹

Mírový proces byl opět obnoven 23. října 1998, kdy bylo po osmi dnech izraelsko-palestinských rozhovorů podepsáno Memorandum Wye River v USA, a to izraelským premiérem Netanjahuem a Jásirem Arafatem. Nejpodstatnější částí memoranda mělo být stažení Izraele z 13 % Západního břehu, přičemž dalších 14,2 % území mělo být přenecháno plné kontrole Palestinské samosprávě (status A).⁸²

⁷⁸ EFRAT, E. *The West Bank and Gaza Strip: a geography of occupation and disengagement*. s. 42.

⁷⁹ ČEJKA, M., ref. 5, s. 194-7.

⁸⁰ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 52.

⁸¹ MAKDISI, S., ref. 21, s. 211-212.

⁸² AMIT, Z.; LEVIT, D. *Israeli Rejectionism – A Hidden Agenda in the Middle East Peace Process*. s. 123.

2.6 Období od počátku nového milénia až po současnost

2.6.1 Camp David a druhá intifáda

Snaha o restrukturalizaci mírového procesu vyvrcholila roku 2000 v americkém Camp Davidu. Pod patronátem amerického prezidenta Billa Clintona proběhly bilaterální rozhovory mezi tehdejšími izraelským premiérem Ehudem Barakem a Jásirem Arafatem. Americká snaha však skončila nezdarem. Mezi nejspornější body patřily otázky Jeruzaléma a Chrámové hory, stejně jako otázka palestinských uprchlíků.⁸³

Diplomatické neúspěchy spolu s negativními aspekty izraelské okupace měly za následek opětovné vypuknutí nepokojů na palestinských územích. V srpnu roku 2000 začala druhá intifáda. Jedním z posledních podnětů pro vznik nepokojů byla i „procházka“ izraelského pravicového politika Ariela Šarona po Chrámové hoře, kde navštívil muslimský posvátný okrsek al-Haram aš-Šaríf. Při této příležitosti prohlásil, že se Izrael bude snažit nevzdat nároku na Chrámovou horu. Pro Palestince, kteří se většinou hlásí k islámu, to byla extrémní provokace.⁸⁴ Povaha druhé intifády byla mnohem násilnější než první z roku 1987. Docházelo k řadě sebevražedným palestinským bombovým útokům, na druhé straně k izraelským mimosoudním likvidacím některých významných osobností palestinské politické scény.⁸⁵ Datum konce intifády je nejednoznačné, někteří považují za konec rok 2004, ve kterém zemřel Jásir Arafat, jiní rok 2005, kdy se konal summit v Šarm aš-Šajchu deklarující mír mezi oběma stranami. O míru v pravém slova smyslu se však hovořit nedalo, vzájemné násilnosti pokračovaly i nadále.⁸⁶

V lednu roku 2001 proběhly bilaterální izraelsko-palestinské rozhovory v Tabě. Počáteční vývoj summitu se jevil vcelku slibně, jednání ovšem musela být přerušena vzhledem k blížícím se předčasným premiérským volbám v Izraeli.

⁸³ SCHULZE, K., E., ref. 22, s. 86.

⁸⁴ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 36.

⁸⁵ JEŽOVÁ, M., ref. 17, s. 122.

⁸⁶ ČEJKA, M., ref. 5, s. 213.

V únoru, při obnově jednání, nový pravicový premiér Ariel Šaron prohlásil, že je ochoten dále jednat s Palestinskou samosprávou, ale naznačil, že Izrael nebude vázán žádnými vzájemnými předchozími dohodami. Jednání nakonec skončily bezvýsledně.

2.6.2 Výstavba separační bariéry

Od roku 2000 začala v Izraeli vznikat myšlenka na výstavbu separační bariéry, která by fyzicky rozdělila Západní břeh od Izraele. Podle izraelského stanoviska hlavním účelem bariery mělo být zamezení pronikání teroristických skupin a jedinců do Izraele.⁸⁷ V roce 2002 začala realizace projektu. Namísto toho, aby bariéra sledovala demarkační linii z roku 1967, tak často hluboce zasahovala do území Západního břehu, což se rovnalo nové anexi území. Mezi další negativní důsledky patří vytvoření mnoha enklávních oblastí zahrnujících palestinské obce, které se následně musely potýkat s ekonomickými a jinými problémy. Z pohledu Izraele bariéra splnila stanovený cíl a z 90 % zabránila pronikání ozbrojených palestinských skupin. Izraelsko-palestinský konflikt to ovšem nijak nevyřešilo.⁸⁸

2.6.3 „Road Map“

Další snaha o mírové jednání pod patronátem tzv. „Kvarteta“ – USA, EU, OSN a Ruska přinesla v roce 2002 tzv. *Road Map for peace* (Cestovní mapu). Road Map požadovala, aby se Izrael do června roku 2003 stáhl do hranic před druhou intifádou a byla zastavena izraelská výstavba osad na okupovaných územích. V druhé fázi mělo dojít k ustanovení Palestinského státu, a to do konce

⁸⁷ LEIN, Y. *Behind the Barrier - Human Rights Violations as a Result of Israel's Separation*. s. 5-6. Dostupné z: http://www.btselem.org/download/200304_behind_the_barrier_eng.pdf. 17. března 2015.

⁸⁸ SKALÁKOVÁ, I., ref. 36, s. 42-45.

roku 2003. I přes mnoho námitek byla Road Map Izraelem nakonec přijata, ale k jejímu plnění nikdy nedošlo.⁸⁹

2.6.4 Izraelské stažení z pásma Gazy

V roce 2005 došlo k jednostrannému izraelskému stažení z pásma Gazy a dalších 4 osad na Západním břehu, a to podle návrhu Ariela Šarona. Tento krok nebyl součástí žádného většího mírového plánu, jako třeba předchozí, již zmíněný plán Road Map. Stažení z pásma Gazy představovalo odpověď na vnitřní a mezinárodní tlak, který byl na Izrael vyvíjen,⁹⁰ ale také i oproštění se od velkého ekonomického a bezpečnostního břemena, které pásmo Gazy pro Izrael představovalo.⁹¹

2.7 Vývoj od roku 2006 po současnost

Na počátku roku 2006 se na palestinských autonomních oblastech uskutečnily volby do legislativní rady (parlament). Vítězem se překvapivě stalo islamistické hnutí Hamás. Jednalo se spíše o vyjádření nesouhlasu palestinského lidu vůči zkorumpované a neschopné vládě Fatahu a palestinské samosprávě, než o souhlas s vytvořením islámského státu a zničením Izraele.⁹² Palestinská vláda byla tedy většinově sestavena z členů Hamásu, což mělo za následek to, že západní vlády a Izrael ji neakceptovaly - z jejich pohledu se jednalo o teroristickou organizaci. Dále se prohloubily rozpory o moc mezi Hamásem a Fatahem, které následně vyvrcholily v tvrdé boje v pásmu Gazy. Po krátkém příměří byly boje obnoveny, což v červnu roku 2007 vedlo k převzetí moci Hamásu v pásmu Gazy. Na palestinském území tím vzniklo dvojvládí – pásmo Gazy bylo pod úplnou kontrolou Hamásu a Západní břeh pod kontrolou Fatahu. Izrael i Západ na to reagovaly podporou vládě Fatahu,⁹³ jelikož Hamás

⁸⁹ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 152-153.

⁹⁰ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 285.

⁹¹ ČEJKA, M., ref. 5, s. 243-245.

⁹² BEN AMI, Š., ref. 14, s. 306.

⁹³ ČEJKA, M., ref. 5, s. 275-283.

se jim, z již zmíněných důvodů, jevil jako nebezpečný a nestabilní protivník. Poté, co Hamás převzal kontrolu nad pásmem Gazy, začal s průběžným ostřelováním jižního Izraele.⁹⁴

V roce 2007 se v americkém Annapolis konala konference, jejíž cílem bylo obnovení izraelsko-palestinského mírového procesu v návaznosti na Road Map. Nicméně, konference v konečném důsledku izraelsko-palestinský konflikt nikam neposunula.⁹⁵

V roce 2008 došlo k eskalaci napětí mezi Hamásem a Izraelem, a to konkrétně 27. prosince 2008 (a dále po následující tři týdny), kdy byla zahájena izraelská operace s názvem *Lité olovo*. Ta měla za cíl zničit infrastrukturu Hamásu v pásmu Gazy. Operace měla za následek velký počet civilních obětí a humanitární krizi v pásmu Gazy.⁹⁶

Mírový proces, který byl od počátku nového milénia ve stádiu stagnace, přiměl prezidenta Palestinské samosprávy Mahmúda Abbáse vyhnout se bilaterálním rozhovorům s Izraelem za účelem zlepšení pozice na mezinárodním poli, a to v roce 2012 podáním žádosti o získání postu pro Palestinu jako tzv. nečlenského pozorovatelského státu v rámci OSN.⁹⁷ Pro přijetí hlasovalo 138 zemí, proti 9. Palestinská samospráva byla přijata jako nečlenský pozorovatelský stát.⁹⁸ Touto pozicí si získala některá práva na půdě OSN, ale také možnost obracet se na mezinárodní instituce, jako je například Mezinárodní trestní soud (ICC).⁹⁹

⁹⁴ KRUPP, M. *Dějiny státu Izrael: od založení do dneška (1948 – 2013)*. s. 177.

⁹⁵ BOWEN, J. *Analysis: After Annapolis*. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7126541.stm. 16. března 2015.

⁹⁶ Q&A: *Gaza conflict*. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7818022.stm. 16. března 2015.

⁹⁷ Q&A: *Palestinians' upgraded UN status*. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13701636>. 16. března 2015.

⁹⁸ *General Assembly Votes Overwhelmingly to Accord Palestine 'Non-Member Observer State' Status in United Nations*. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2012/ga11317.doc.htm>. 16. března 2015.

⁹⁹ Q&A: *Palestinians' upgraded UN status*, ref. 97.

K dalším významným střetům mezi Hamásem a Izraelem došlo v listopadu roku 2012 a v létě 2014. V prvně zmíněném bylo příčinou mohutné ostřelování Izraele z pásma Gazy a izraelská likvidace velitele vojenského křídla Hamásu Ahmada Džabárího. Izraelská vojenská operace nesla název *Pilíř obrany* a jejím cílem bylo opět zamezit raketovým útokům z pásma Gazy. Přibližně po týdnu vojenských akcí byl konflikt ukončen smírem.¹⁰⁰ Konflikt z července roku 2014, tzv. *Operace ochranné ostří*, který trval až do konce srpna téhož roku, je označován za nejkrvavější izraelsko-palestinský střet od druhé intifády.¹⁰¹ Samotné operaci předcházely únosy a následně vraždy tří izraelských mladíků, z kterých bylo obviněno hnutí Hamás. Následně došlo k únosu palestinského mladíka a jeho upálení zaživa. Tyto akce a mnoho dalších eskalovaly v enormní napětí na obou stranách, což později přerostlo v ozbrojené útoky mezi pásmem Gazy a Izraelem. Válka s Gazou měla za následek 2 104 mrtvých Palestinců, podle odhadu OSN až 69 % bylo civilistů, dále 6 izraelských civilistů a 67 izraelských vojáků.¹⁰²

Mezitím, na konci dubna roku 2014 vznikla smírčí dohoda mezi palestinskými stranami Fatah a Hamás, které od roku 2007 tvořily dvě separované entity. Reakce izraelského premiéra Netanjahua na tuto dohodu byla odmítavá - sblížení Hamásu a Fatahu povede, dle jeho názoru, ke zničení možného izraelsko-palestinského mírového procesu. Dále Netanjahu vzkázal Mahmúdu Abbásovi, že si má vybrat, jestli bude raději preferovat mír s Izraelem či Hamásem.¹⁰³

V návaznosti na uznání Palestinské autonomie jako nečlenského pozorovatelského státu OSN z roku 2012 byla europarlamentem v prosinci roku 2014 podpořena rezoluce o uznání palestinské státnosti a dvou-státního řešení,

¹⁰⁰ ČEJKA, M., ref. 5, s. 292.

¹⁰¹ *20 Palestinians killed overnight as UN holds emergency talks*. Dostupné z: <http://www.middleeasteye.net/news/20-palestinians-killed-overnight-un-holds-emergency-talks-980381607>. 17. března 2015.

¹⁰² *Gaza-Israel conflict: Is the fighting over?* Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-28252155>. 16. března 2015.

¹⁰³ *Hamas and Fatah unveil Palestinian reconciliation deal*. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27128902>. 17. března 2015.

keré by mělo jít ruku v ruce s mírovými rozhovory.¹⁰⁴ První krok k oficiálnímu uznání Palestinského státu v rámci Evropské unie učinilo Švédsko v říjnu 2014. Následovaly snahy - návrhy dalších parlamentů evropských zemí jednotlivým vládám a ke konci roku návrh celého Evropského parlamentu. Výsledkem však bylo odmítnutí uznání Palestiny bez návaznosti na předchozí mírové rozhovory s Izraelem.¹⁰⁵ Izrael i Spojené státy podobné jednostranné kroky směřující k uznání Palestiny nepodporují – v první řadě má dojít k uzavření vzájemné izraelsko-palestinské mírové dohody, které budou předcházet mírová jednání.¹⁰⁶ Ke konci roku 2014 Rada bezpečnosti OSN odmítla palestinsko-arabský návrh rezoluce požadující stažení Izraele z okupovaných území do hranic před rokem 1967 a vytvoření nezávislého Palestinského státu do roku 2017.¹⁰⁷

¹⁰⁴ *European Parliament resolution on recognition of Palestine statehood*. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20141212IPR01105/html/European-Parliament-resolution-on-recognition-of-Palestine-statehood>. 17. března 2015.

¹⁰⁵ *Uznejme Palestinu, shodli se europoslanci*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/295768-uznejme-palestinu-shodli-se-europoslanci/>. 17. března 2015.

¹⁰⁶ *Samostatný stát Palestina? Téma pro Radu bezpečnosti OSN*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/293959-samostatny-stat-palestina-tema-pro-radu-bezpecnosti-osn/>. 17. března 2015.

¹⁰⁷ CHARBONNEAU, L. *Palestinian statehood resolution fails at U.N council, U.S. votes against*. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/12/31/us-mideast-palestinians-un-idUSKBN0K81CR20141231>. 17. března 2015.

3 STRANY ZAPOJENÉ DO KONFLIKTU

Pro vývoj izraelsko-palestinského konfliktu jsou a vždy byly důležité postoje, vnitřní přesvědčení a dlouhodobé cíle zúčastněných „stran“ konfliktu. To vše udávalo směr vývoje a ovlivňovalo snahy o případné mírové řešení. Za aktéry palestinské strany lze především považovat Organizaci pro osvobození Palestiny (OOP), s ní úzce propojený Fatah a další frakce, jako jsou Lidová fronta pro osvobození Palestiny a Demokratická fronta pro osvobození Palestiny, dále islamistické hnutí Hamás a palestinský Islámský džihád. Co se týče Izraele, jeho přístup ke konfliktu byl a je většinou podmíněn pravicovou či levicovou orientací dominantní strany v parlamentu a jejím předsedou, tj. premiérem. Lze říci, že izraelsko-palestinský konflikt je ve vleku izraelské politiky, respektive palestinských aktéři konfliktu většinou své kroky podnikají v reakci na kroky Izraele.

V této kapitole bude představen vývoj ideologických postojů zmíněných účastníků konfliktu, a to zejména se zaměřením na otázku jeho budoucího řešení.

3.1 Vývoj přístupu izraelské politiky ke konfliktu

Typologické dělení izraelské politiky je mnohem obtížnější, než v západních politických systémech. Tam je politická scéna dělena zejména podle přístupu k ekonomickým otázkám na strany pravicového, či levicového směřování. V izraelském politickém spektru je nutno počítat i s dichotomiemi náboženského či sekulárního politického směřování, respektive se sionistickými či nesionistickými politickými snahami jednotlivých stran. Pokud bychom chtěli klasifikovat izraelské politické strany na pravicové a levicové, musíme tak činit i v souvislosti s jejich postoji k izraelsko-palestinskému konfliktu. Teoreticky to znamená, že izraelská levice má spíše smířlivější postoj k palestinské otázce a Palestincům obecně než pravice, která mnohdy zastává nekompromisní postoj. Praxe může být však odlišná, například v roce 1967 to byla právě levicová vláda, která zahájila válku a následně dobyla palestinská území a začala s osidlovací politikou Západního břehu. V Izraeli jsou obecně pravicové strany chápány jako

strany se stabilními názory a postoji, kdežto levicové strany jsou často brány jako liknavé až pokrytecké, což zajisté má nemalý vliv na izraelské voliče, kteří se raději přikloní k předvídatelné straně než k nejistotě budoucnosti.¹⁰⁸ Popularitu pravicových či levicových stran je také možné odvozovat od vývoje izraelsko-palestinského konfliktu, respektive od výsledku vzájemných válek, mírových rozhovorů, následků těchto rozhovorů a aktivit OOP a Hamásu. Tuto provázanost můžeme pozorovat například v historicky prvním volebním úspěchu pravice v roce 1977, kterému předcházela debakl z Jom-Kippurské války a uznání OOP OSN. Opětovné zvolení pravice v roce 1983 mohlo být také podmíněno nesouhlasem některých Izraelců s mírovou dohodou s Egyptem z roku 1979 a s následným izraelským stažením ze Sinajského poloostrova.¹⁰⁹ Zmíněný vzorec lze však nejlépe pozorovat v 90. letech 20. století, po období mírových jednání z Oslo, které měly za následek militarizaci Hamásu,¹¹⁰ ale také i nesouhlas izraelské společnosti s případným izraelským stahováním ze Západního břehu.¹¹¹ V roce 1996 se do čela izraelské politiky dostal pravicový Likud v čele s Benjaminem Netanjahuem.¹¹²

Izraelská politika je také známa svým pragmatismem. Její kompromisy se navenek mohou jevit jako „bolestné ústupky“ ze strany Izraele, jak tomu bylo například při stažení Izraele ze Sinajského poloostrova či pásma Gazy. Ty pro Izrael představovaly spíše ekonomickou a bezpečnostní hrozbu, tzn. nedá se říci, že by se v těchto případech jednalo o čistě vstřícné gesto.¹¹³

Po vítězné Šestidenní válce v roce 1967 si Izrael ignorující veškeré rezoluce OSN přivlastnil dobyté území Západního břehu, Východního Jeruzaléma, pásma Gazy a v neposlední řadě také syrské Golanské výšiny a egyptský Sinajský poloostrov. Z počátku neměl jasný plán, jak s dobytými oblastmi naloží, ale již koncem roku 1967 započala izraelská labouristická vláda

¹⁰⁸ ČEJKA, M. *Judaismus a politika v Izraeli*. s. 136-137.

¹⁰⁹ *Prime Ministers of Israel from 1948 until the Present*. Dostupné z: <http://www.stateofisrael.com/primeministers/>. 29. března 2015.

¹¹⁰ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 51.

¹¹¹ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 224.

¹¹² *Prime Ministers of Israel from 1948 until the Present*. ref.

¹¹³ ČEJKA, M., ref. 108, s. 136.

Levyho Eškola s osidlováním Západního břehu, a to podle tzv. *Allonova plánu*.¹¹⁴ Po krátkém premiérském období Jigala Allona se v roce 1969 do čela Izraele dostala Golda Meirová. Ta sice zastupovala labouristické strany (koalici), ale svými negativními postoji k vytvoření Palestinského státu se spíše řadila k pravicově smýšlejícím politikům, což dokládá i tento její výrok: „*Kdo to jsou Palestinci? Před rokem 1948 jsme byli Palestinci my. Žádný palestinský národ neznám.*“¹¹⁵

Mezi lety 1967 – 1977 bylo etablováno kolem 30 nových osad na Západním břehu, zejména v údolí Jordánu, které se staly novým domovem pro přibližně 5 000 Izraelců.¹¹⁶

Počátkem sedmdesátých let, zejména po Jim-Kippurské válce, která poškodila pověst Izraele jako neohroženého státu, se na izraelské politické scéně začaly objevovat první náznaky nástupu pravice – Likudu. V parlamentních volbách z roku 1973 sice ještě pravice nezvítězila, ale ve srovnání s minulými lety silně posilovala. Izraelské obyvatelstvo se začalo více přiklánět k pravicovým idejím míru opírajícího se o „sílu“ a k odmítavým stanoviskům, týkajících se navrácení palestinské půdy.¹¹⁷ Není náhodou, že právě v tomto období se v Izraeli zrodilo i hnutí *Guš Emunim* (Blok věrných), které představuje radikální pravicové sionistické osadnické hnutí s prvky mesianismu. Cílem hnutí je osídlení co největšího území Západního břehu, k čemuž vyzývá i ostatní Izraelce.¹¹⁸ Od roku 1977, kdy se vlády ujala pravice, dostalo toto radikální hnutí velkou podporu ze strany vládních kruhů.¹¹⁹

V následujících letech docházelo k postupné izolaci Izraele na mezinárodní scéně,¹²⁰ což v kombinaci s již zmíněnými faktory a krizí uvnitř levicové Strany práce mělo patrně za následek v roce 1977 volební výhru

¹¹⁴ LEIN, Y.; WEIZMAN, E, ref. 59, s. 11-12.

¹¹⁵ KRUPP, M., ref. 94, s. 74.

¹¹⁶ *Settlements 101*. Dostupné z: <http://archive.peacenow.org/settlements-101.html>. 30. března 2015.

¹¹⁷ KRUPP, M., ref. 94, s. 85.

¹¹⁸ ČEJKA, M., ref. 5, s. 123-126.

¹¹⁹ EFRAT, E., ref. 78, s. 30-31.

¹²⁰ KRUPP, M., ref. 94, s. 87-88.

pravicového Likudu. Vítězství pravicové strany v praxi znamenalo neoblomné stanovisko vůči jakémukoliv stažení z okupovaných území a snahu o ještě větší zástavbu Západního břehu. Důvodem byla konstrukce nevyvratitelných faktů o nároku Izraele na Judeu a Samaří.¹²¹

V průběhu 70. let 20. století bylo izraelskou vládou zformováno mnoho osidlovacích plánů pro Západní břeh. Jednalo se zejména o tzv. *Drobesův plán*, *Šaronův plán* a *Stotisícový plán*. Všechny plány měly společného jmenovatele - Západní břeh měl být co nejhustěji pokryt izraelskými osadami.¹²² Tyto plány jasně vypovídaly o úmyslech Izraele, který minimálně v nejbližších letech neměl za cíl opustit okupované oblasti. V roce 1979 byla završena mírová jednání Izraele s Egyptem. Z vývoje událostí by pozorovatel mohl nabýt dojmu, že Izrael se nachází v období, kdy je k mírovým jednáním více nakloněn. Avšak v té době izraelská politika reprezentovaná pravicovým Beginem dávala jasně najevo svou nevoli k řešení palestinské otázky. Begin se snažil rozhovory o palestinské autonomii převádět na slepou kolej, a tím je znemožnit.¹²³ Za vlády Likudu v letech 1977 – 1984 se počet židovských osadníků Západního břehu zvýšil z 8 000 na 42 000, nepočítaje židovské obyvatelstvo příměstských oblastí Jeruzaléma, jehož počet představoval až 60 000. V tomto období se Západní břeh stal de facto ekonomicky závislým na Izraeli, jelikož 90 % veškerého importu Západního břehu pocházelo z Izraele.¹²⁴ Tím si Izrael nesporně zajistil ještě větší provázanost se Západním břehem.

Mezi další milníky na izraelsko-palestinské scéně zajisté patří první intifáda, lidové povstání proti izraelské okupaci z roku 1987. Mezi jednu z hlavních příčin intifády patřila osidlovací politika Izraele, která v tomto období byla prosazována premiérem Jicchakem Šamirem (1986 – 1992), jestřábem izraelské politiky, a mimo jiné i vzestupem izraelských radikálních pravicových

¹²¹ MATAR, I. *Israeli Settlements in the West Bank and Gaza Strip*. s. 94. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2536048>. 29. března 2015.

¹²² SKALÁKOVÁ, I., ref. 36, s. 26-27.

¹²³ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 172.

¹²⁴ KRUPP, M., ref. 94, s. 102-103.

uskupení, jako například ultrapravicové strany Kach. Za konec první intifády se dají považovat mírové procesy z devadesátých let.

Koncem 80. let se zahraniční politika Spojených států začala v důsledku změn ve světové politice (rozpad SSSR) přeorientovávat na jiné části světa, zejména na Blízký východ a americká administrativa začala s kritikou izraelské okupačně-osadnické politiky.¹²⁵ V roce 1991 proběhlo první významné mírové jednání Izraele s Palestinci (v zastoupení Jordánska) v Madridu, o což se zasloužily zejména Spojené státy americké. Prezident Bush starší naznačil izraelskému premiérovi Šamirovi, který byl známý svým negativním postojem vůči kompromisům v palestinské otázce, že v případě nezměnění izraelského přístupu a neotevření se mírovým iniciativám s Palestinci, Spojené státy budou muset přistoupit k politice nátlaku. To v praxi mělo znamenat zmrazení finančních půjček Izraeli.¹²⁶

V roce 1992, kdy byl zvolen premiér Jicchak Rabin, si začala i izraelská společnost postupně uvědomovat, že řešení konfliktu nepůjde pouze cestou síly, ale že by mělo dojít ke vzájemným rozhovorům. V lednu 1993 izraelský Kneset odmítl zákon zakazující jakýkoliv kontakt Izraelců se členy OOP, který byl platný v předchozích šesti letech.¹²⁷ Tento krok vpřed již naznačoval jistý posun v izraelském vnímání problému. Rabin se také nechal slyšet, že udělá vše potřebné pro odvrácení války a zachování míru s Palestinci.¹²⁸ Ovšem realita byla koncem roku 1992 odlišná, jelikož Rabin zastával velice tvrdou pozici vůči Hamásu. Po vraždě izraelského policisty nechal jeho 450 představitelů násilně deportovat do jižního Libanonu, což v důsledku způsobilo poškození obrazu Izraele v zahraničí i na domácí politické scéně.¹²⁹ Izraelská společnost však v té době procházela změnou nálad. Z přehnaně sebevědomého národa po Šestidenní válce se stal národ, který musel čelit mnoha problémům, jako byla

¹²⁵ ČEJKA, M., ref. 5, s. 169, 178.

¹²⁶ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 193.

¹²⁷ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 112.

¹²⁸ GILBERT, M. *Izrael : Dějiny*. s. 536.

¹²⁹ Hamás v období po mírových snahách v Madridu vyvinul spolu s Islámským džihádem ozbrojený teror v pásmu Gazy. Viz kapitola: 2.5.1 a 4.2.

KRUPP, M., ref. 94, s. 146.

například Jom-Kippurská válka, invaze do Libanonu, intifáda a následky války v Zálivu.¹³⁰ Přední izraelští činitelé si začali uvědomovat, že není možno dosáhnout skutečného průlomu v palestinské otázce, dokud nebude OOP oficiálně uznána Izraelem. Neuznáním OOP by také mohlo dojít k posilování pozic jiných radikálních uskupení, jako například Hamásu,¹³¹ což rozhodně nebylo v izraelském zájmu.

Mezi další milníky mírového procesu patří dohody z Oslo z roku 1993, které byly předznamenány změnou v izraelské politice. V roce 1992 se do jejího čela dostal premiér Jicchak Rabin, představitel levicové politiky. Izraelští obyvatelé dali přednost Rabinově kampani soustředěné na tzv. „nový řád priorit“ týkající se nezaměstnanosti a infrastruktury před pravicovými tématy týkajícími se osidlovací politiky okupovaných území.¹³² Dopady dohod z Oslo (1993, 1995) se v Izraeli nesetkaly s velkým nadšením, a to zejména ze strany radikální pravice, které se jakékoliv stažení z okupovaných území přičilo. A to jednak z důvodu ideologického, ale i z obavy z nárůstu moci radikálních palestinských hnutí. Druhá obava byla přiživována násilnými aktivitami opozičních skupin Hamásu a Islámského džihádu, které se striktně stavěly proti jakýmkoliv mírovým jednáním s Izraelem. V důsledku militantních akcí těchto radikálních skupin Izrael v letech 1995 – 1996 hermeticky uzavřel Západní břeh a pásma Gazy. Politika nazvaná *Israel's closure policy* měla za následek těžký úpadek palestinské ekonomiky,¹³³ jelikož Izrael omezil počet Palestinců vstupujících do Izraele. Izraelská strategie „separace“ odstranila jakékoliv iluze o pozitivním vývoji izraelsko-palestinských vztahů po dohodách z Oslo.¹³⁴ Mezi lety 1993 a 1996 labouristická vláda investovala mnohem více financí do osad, než předešlá vláda

¹³⁰ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 202.

¹³¹ KRUPP, M., ref. 94, s. 146-147.

¹³² HINDLSOVÁ, L. *Dlouhá cesta k míru. (Bill Clinton a Blízký východ)*. s. 45.

¹³³ *Israel's closure policy – systém izraelských uzavírek Západního břehu, Východního Jeruzaléma a pásma Gazy od izraelských území.* Izrael je využívá zejména během neklidných období, ale také během izraelských svátků. Díky systému uzavírek má Izrael pod kontrolou pohyb Palestinců a hájí jím svou bezpečnost. Největší uzavírky palestinských území proběhly v roce 1991 během války v Zálivu, v roce 1993, 1994 a v nejrozsáhlejší míře proběhly v roce 1996. Viz: MAKDISI, S., ref. 21, s. 162.

¹³⁴ RABBANI, M. *The Struggle for Sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 78.

pravice. Také počet obyvatel osad na Západním břehu a v pásnu Gazy dramaticky narostl – až na 48 % na Západním břehu a 62 % v pásnu Gazy.¹³⁵

V roce 1995 byl mladým izraelským radikálem Jigalem Amirem spáchán atentát na Rabina jako protest proti jeho, údajně zrádným, mírovým aktivitám.¹³⁶ Po Rabinovi do čela Izraele nastoupil Šimon Peres, jehož snahou bylo vytvoření míru na všech frontách, z čehož vznikl spíše chaos. Peres byl zodpovědný za zabití Jahji Ajjáše, jednoho z představitelů Hamásu, který byl známý pod přezdívkou „Inženýr“ a byl nesmírně populárním symbolem války proti Izraeli. Tato likvidace vyvolala krvavý odpor Hamásu - jeho cílem v té době byl posun izraelské společnosti doprava, který by vedl k vítězství pravicového Likud. Díky tomu by se Hamás nemusel potýkat s tolik nechtěným mírovým procesem z Oslo a mohl by usilovat o vytvoření Palestinského státu zahrnující celou historickou oblast Palestiny (bez Izraele). Zvolení pravice bylo nakonec dosaženo, předsedou vlády se v roce 1996 stal Benjamin Netanjahu a mírový proces se de facto začal zastavovat.¹³⁷ I přes Netanjahuův postoj, duch mírového procesu stále přežíval, a to zejména díky některým Izraelcům a mezinárodnímu společenství, které proces podporovalo a věřilo, že mírová jednání směřují k úspěšnému konci.¹³⁸ V roce 1997 byl s velkou Netanjahuovou nevolí podepsán tzv. *Hebronský protokol* deklarující částečné izraelské stažení z Hebronu, které se mělo odehrát již za působení předchozí Strany práce. V roce 1998 Netanjahu pod nátlakem Spojených států svolil k izraelsko-palestinskému jednání ve Wye River.¹³⁹

S nástupem Strany práce a jeho předsedy Ehuda Baraka v roce 1999 svítla nová naděje pro mírový proces. Barak přislíbil izraelskému lidu, že se bude snažit pokračovat v Rabinově odkazu. Nicméně Barakova vláda neměla v Knessetu většinu, tudíž se rozhodla pro vytvoření koalice s náboženskou pravicovou stranou Šas, a tím jeho vláda měla v mírovém procesu svázané

¹³⁵ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 115.

¹³⁶ ČEJKA, M., ref. 5, s. 196.

¹³⁷ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 209.

¹³⁸ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 117.

¹³⁹ KRUPP, M., ref. 94, s. 157.

ruce.¹⁴⁰ Nicméně již 4. září 1999 se Barak sešel s Arafatem v Šarm aš-Šejchu, kde se pokusili zrevidovat smlouvu z Wye River. Revize byla nezbytná, jelikož Netanjahu nedosáhl všech příslibených bodů.¹⁴¹ Významnějším procesem bylo jednání v Camp Davidu v roce 2000. Podle izraelské levice a samotných Palestinců měl Barak nabídnout větší ústupky. Podle pravice představoval Camp David pouhou bláhovou snahu, přičemž úsilí Baraka a jeho týmu bylo zbytečné – předložili až moc velkorysé ústupky. Barak totiž doufal, že v případě úplného míru by Izraelci byli schopní překousnout „bolestivé ústupky“,¹⁴² které budou zmíněny podrobněji dále.

V roce 2001 se do premiérského křesla posadil další jestřáb izraelské politiky - Ariel Šaron. Návrat pravice byl výsledkem několika faktorů - neúspěšný mírový pokus z Camp Davidu a vypuknutí druhé intifády v roce 2000, na kterou Šaron odpověděl tvrdou silou. Jeho snaha spočívala ve zničení jakékoliv možnosti pro vytvoření samostatného Palestinského státu v hranicích z roku 1967. Šaron neměl zájem vyřešit konflikt mírovou cestou, alespoň ne v počátečních obdobích intifády.¹⁴³ Izraelská i palestinská strana byla unavena z neustálých bojů, ale nikdo neměl plán jak zamezit aktivitám radikálních skupin na obou stranách. Většina Izraelců viděla řešení v absolutním izolování Palestinců, k čemuž měla posloužit výstavba separační bariéry mezi izraelským a palestinským územím. Tento návrh vznikl za vlády Likudu a je v něm možné spatřit i další skrytý důvod, a to připojení izraelských osad Západního břehu k Izraeli, a tím zamezit vzniku palestinského státu v hranicích z roku 1967.¹⁴⁴

Mezi další významné izraelské kroky patří stažení z pásma Gazy v roce 2005, což měla již dříve v plánu Strana práce. Tento krok byl kladně přijat izraelskou, ale i mezinárodní veřejností, zejména USA. Pragmatickým záměrem

¹⁴⁰ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 124-125.

¹⁴¹ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 128.

¹⁴² BEN AMI, Š., ref. 14, s. 229-230.

¹⁴³ ČEJKA, M., ref. 5, s. 217.

¹⁴⁴ Výstavba separační bariéry nerespektovala demarkační linii z roku 1967 a vznikala často hluboko na území Západního břehu, přičemž svou dráhou začleňovala mnoho izraelských osad k území Izraele. Viz: EFRAT, E., ref. 78, s. 107-108.

EFRAT, E., ref. 78, s. 107-108.

Izraele bylo Spojeným státům ukázat vstřícné gesto.¹⁴⁵ Šaron, zastánce pravicových myšlenek, se náhle ocitl v pozici mírotvorce, čímž, alespoň na chvíli, „zacpal“ svým oponentům ústa. Jak už bylo zmíněno, jednalo se spíše o projev pragmatismu, než o obrat Šaronovy politiky, nicméně mu nelze upřít, že dokázal, co jeho mírotvorní předchůdci Rabin a Barak nesvedli. Tento úspěch by se mohl přičíst kombinaci jeho jestřábí povahy se snahou dojít k pokroku v izraelsko-palestinské otázce. Tajemství popularity Šarona tkvělo v taktice „půdu za bezpečí“, nikoliv „půdu za mír“.¹⁴⁶

V roce 2006 utrpěl Šaron mozkovou mrtvici, a proto byly vypsané nové volby, ve kterých vyhrála středová strana Kadima v čele s Ehudem Olmertem.¹⁴⁷ Olmert vstupoval do voleb se slibem, že vyklidí až 90 % osad Západního břehu, s výjimkou bloku Guš Ecion, Maale Adumim, Ariel a území podél řeky Jordán.¹⁴⁸ Ve stejném roce došlo k parlamentním volbám na palestinském autonomním území. Z nich vzešel vítězně Hamás. To mělo za následek vyostření situace mezi Izraelem a Hamásem, který nepřetržitě ostřeloval jižní Izrael a ten mu nezůstal nic dlužen. Tento stav trval až do roku 2008, kdy bylo schváleno šestiměsíční příměří.¹⁴⁹ Ke splnění Olmertových volebních slibů nedošlo.

V roce 2009 doznala izraelská politická scéna změny – sestavením nové vlády byl pověřen Benjamin Netanjahu, předseda strany Likud. Doposavad nekompromisní pravicový politik se v důsledku mezinárodního tlaku nechal slyšet, že by mohl podpořit myšlenku vzniku palestinského státu po boku Izraele. Jeho podmínky byly následující: palestinský stát musí být demilitarizovaný, nesmí mít pod kontrolou svůj vzdušný prostor a musí uznat Izrael jako stát

¹⁴⁵ KRUPP, M., ref. 94, s. 174.

¹⁴⁶ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 298.

¹⁴⁷ Kadima vznikla odštěpením od strany Likud v roce 1995, a to po názorových neshodách uvnitř strany, které následovaly po vyklizením izraelských osad z pásma Gazy. Z Likudy tehdy vystoupil například tehdejší premiér Ariel Šaron, Ehud Olmert a Cipi Livniová. Viz: *Kadima Party: History & Overview*. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Politics/kadima.html>. 31. března 2015.

¹⁴⁸ KRUPP, M., ref. 94, s. 175.

¹⁴⁹ *Timeline of Israel and Hamas conflict in Gaza since 2002*. Dostupné z: <http://www.news.com.au/world/israel-and-hamas-conflict-in-gaza-since-2002/story-fndir2ev-1226517148795>. 31. března 2015.

židovských obyvatel s jeho hlavním městem Jeruzalémem.¹⁵⁰ Mezi hlavní překážky ustanovení palestinského státu patřila osadnická politika, a tak Netanjahu souhlasil s desetiměsíčním zmrazením výstavby osad, nicméně k pozitivnímu výsledku to nevedlo.¹⁵¹ I přes Netanjahuovo prohlášení o mírových záměrech bylo mezi lety 2009 až 2014 na Západním břehu vybudováno 4 485 nových izraelských bytových jednotek, přičemž Netanjahu o nich hovořil jako „o pár domech v již existujících obcích“.¹⁵² Podpora osadnické politiky přitom stojí Izrael ročně v průměru 252 milionů dolarů.¹⁵³

V březnu roku 2015 se v Izraeli konaly parlamentní volby, ze kterých opět vítězně vzešel Likud s Benjaminem Netanjahuem v čele. Ten těsně před samotnými volbami prohlásil, že v případě jeho vítězství se zaručí za to, aby palestinský stát v průběhu jeho premiérského období nevznikl.¹⁵⁴ I přes fakt, že Netanjahu je striktním pravicovým politikem, v tomto případě se zajisté jednalo o předem promyšlený populistický výrok mířený směrem k nerozhodným voličům. V jeho prospěch mohl hrát i nedávný letní konflikt s pásmem Gazy, který umocnil negativní vnímání Palestinců ze strany izraelských obyvatel.

¹⁵⁰ KRAFT, D. *Benjamin Netanyahu supports creation of demilitarised Palestinian state*. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/israel/5534791/Benjamin-Netanyahu-supports-creation-of-demilitarised-Palestinian-state.html>. 31. března 2015.

¹⁵¹ DOUGHERTY, J.; LABOTT, E. *U.S. pushes talks as Israel resumes settlement building*. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/meast/09/27/us.mideast.peace.talks/>. 31. března 2015.

¹⁵² Izrael se v dohodách z Oslo zavázal, že nebude pokračovat ve výstavbě nových osad na Západním břehu s výjimkou uspokojení přirozeného přírůstku. Ve výsledku to vypadalo tak, že Izrael si přirozený přírůstek vykládal ne pouze jako přirozený nárůst stávající populace (natalita), ale i jako nárůst v rámci migrace na okupované území. Viz: EFRAT, E., ref. 78, s. 42-44.

¹⁵³ RUDOREN, J.; ASHKENAS J. *Netanyahu and the Settlements*. Dostupné z: http://www.nytimes.com/interactive/2015/03/12/world/middleeast/netanyahu-west-bank-settlements-israel-election.html?_r=0. 31. března 2015.

¹⁵⁴ MCLAUGHLIN, E. C. *Israel's PM Netanyahu: No Palestinian state on my watch*. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2015/03/16/middleeast/israel-netanyahu-palestinian-state/>. 31. března 2015.

3.2 Vývoj přístupu palestinské strany – OOP a Fatahu ke konfliktu

Ahmad Šuqajrí, první lídr OOP, zastával přesvědčení, že arabské státy by měly hrát vedoucí úlohu v jednáních s Izraelem, reprezentoval politické řešení konfliktu. Tzn., ve svém počátku organizace neprosazovala ozbrojený boj proti Izraeli. Tento postoj trval do roku 1968, kdy byla charta OOP pozměněna. Nově v ní byla reflektována ideologie militantních skupin jako například Fatahu, které obhajovaly ozbrojený boj proti Izraeli jako nezbytný prostředek pro osvobození Palestiny. Tato politika byla definitivně potvrzena v roce 1969, kdy se do čela organizace postavil mladý Jásir Arafat, jeden ze zakladatelů Fatahu. Jeho ideje, jak už bylo zmíněno, byly militantně orientovány.¹⁵⁵

Roku 1974, kdy byla OOP uznána ze strany OSN jako oficiální reprezentant palestinského lidu,¹⁵⁶ se celosvětové vnímání organizace změnilo – dřívější barbarská a teroristická organizace byla nyní chápána jako osvobozenecké hnutí s legitimními požadavky.¹⁵⁷

Počátkem roku 1974 se Palestinská národní rada rozhodla upustit od cíle zaměřeného na osvobození celé historické Palestiny, což naznačovalo, že budoucí palestinský stát by mohl vzniknout pouze na části historického území Palestiny. Tento krok byl nejspíš prvním náznakem změny taktiky OOP, která v budoucnu projevila zájem zapojit se do mírového procesu.¹⁵⁸ Aby se tak stalo, bylo ze strany OOP potřeba splnit tři podmínky: přijmout rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 242, přiznat Izraeli právo na existenci a zřít se terorismu a násilí. Poslední podmínka byla problematická, a to nejen pro Palestince, ale i Izrael, který se skrytě obával toho, že by OOP podmínky přijala a mírovému procesu by nic nebránilo. Nicméně OOP na podmínky přistoupila a v roce 1988,

¹⁵⁵ GHANEM, A. *Palestinian Politics after Arafat: A Failed National Movement*. s. 94-95.

¹⁵⁶ *State of Palestine, Permanent Observer Mission to the United Nations*. Dostupné z: <http://www.un.int/wcm/content/site/palestine/pid/11550>. 20. března 2015.

¹⁵⁷ *Palestine Liberation Organization (PLO): History & Overview*. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/plo.html>. 18. března 2015.

¹⁵⁸ ROBINSON, G., E.. *Palestine Liberation Organization*. Dostupné z: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0618>. 20. března 2015.

kdy došlo k jednostrannému vyhlášení nezávislosti Palestiny v Alžírsku, uznala princip dvou států.¹⁵⁹ Palestinský národ po 41 letech uznal rezoluci OSN č. 181, která hovořila o rozdělení původního britského mandátu na dva státy.¹⁶⁰ Dvou-státní řešení bylo většinou Palestinců podporováno, ale již v počátcích (rok 1974) se setkala s odporem radikálních částí OOP, což mělo za následek její rozštěpení na několik frakcí. Jednalo se především o Lidovou Frontu pro Osvobození Palestiny, Lidovou Frontu pro Osvobození Palestiny – Hlavní vedení a Demokratickou frontu pro osvobození Palestiny.¹⁶¹ Nicméně veřejné projevy Jásira Arafata k uznání práva Izraele na existenci, které následovaly po přijetí výše zmíněných rezolucí, byly často plny nejasností týkajících se jeho přístupu k uznání práva Izraele na existenci.¹⁶²

Vypuknutí první intifády v roce 1987 bylo, kromě odporu vůči izraelské politice na okupovaných územích, také projevem požadavku palestinské populace na vedení OOP, aby se zaměřilo na brzké vytvoření Palestinského státu na Západním břehu a v pásmu Gazy, zapojilo se do mírového procesu s Izraelem.¹⁶³ Za intifády mezi lidmi získalo na oblibě radikální hnutí palestinský Islámský džihád, a to zejména na úkor OOP. Arafat společně s OOP měli tudíž dvě možnosti, jak se znovu prosadit – jednou byl otevřený odpor proti palestinskému Islámskému džihádu, druhou představovala možnost postavit se do čela mírového procesu, k čemuž se OOP později skutečně přiklonila. Intifáda tedy nakonec pomohla Arafatovi a OOP navrátit popularitu.¹⁶⁴

I přes obnovení vlivu OOP a Arafata po první intifádě došlo počátkem 90. let k výraznému poklesu jeho popularity. Arafat udělal z pohledu mezinárodního společenství tu chybu, že se v období globální transformace světa (rozpad SSSR, který byl oporou Palestincům) přiklonil na špatnou

¹⁵⁹ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 182.

¹⁶⁰ KRUPP, M., ref. 94, s. 134.

¹⁶¹ ČEJKA, M., ref. 5, s. 106-109.

¹⁶² MORRIS, B. *One State, Two States*. s. 126.

¹⁶³ GHANEM, A., ref. 155, s. 11.

¹⁶⁴ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 186.

stranu – podpořil Irák a Saddáma Husajna při obsazení Kuvajtu v roce 1991.¹⁶⁵ Tímto krokem izoloval sebe i OOP od mezinárodního společenství a arabského světa, především od svých bohatých příznivců ze zálivových monarchií. Arafat si neuvědomil, že podporou Saddáma Husajna de facto sám porušuje rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 242 o „nepřípustnosti získávání území silou“, kterou v předešlých letech akceptoval.¹⁶⁶ Arafatův přístup lze pokládat spíše za nepromyšlený tah, než cokoliv jiného. Krize OOP následně posílila šance jejich rivalů, zejména Hamásu a Islámského džihádu.

K dalšímu významnému posunu ve vztazích mezi OOP a Izraelem došlo roku 1993, kdy si obě zmíněné strany vyměnily korespondenci týkající se vzájemného uznání. Při podpisu tzv. *Deklarace principů* ve stejném roce došlo ze strany OOP k akceptaci podmínek, které dříve odmítala, včetně pětiletého přechodného období vedoucího k zahájení diskuzí o finálním statusu Palestiny. Tento krok byl nejspíše podmíněn zoufalou situací OOP, která byla vyvolána výše zmíněnou politickou podporou Husajna v 90. letech. Proces z Oslo byl tudíž chápán jako ideální možnost, jak zvýšit prestiž OOP, a to i za cenu, že OOP přistoupí na dohody s Izraelem, které nesplňují nejdůležitější palestinské cíle.¹⁶⁷ V neposlední řadě se Deklarace principů jevila jako vhodný nástroj pro umlčení opozice OOP – Hamásu.¹⁶⁸ Existují spekulace o tom, že dohody z Oslo zvýhodnily skupinu kolem Arafata a Fatahu, a to zejména prostřednictvím finančních benefitů.¹⁶⁹ Z tohoto úhlu pohledu mohl i tento aspekt sehrát roli v ochotném přístupu k mírovému procesu. V rámci mírového procesu nabyly dohody z Oslo podstatného významu, přestože finální dohoda o vytvoření Palestinského státu neproběhla. O tom svědčily nemalé investice izraelské labouristické vlády do osad na Západním břehu mezi lety 1993 až 1996, které

¹⁶⁵ Saddám Husajn byl velice nakloněn palestinské myšlence a palestinským lidem byl vnímán jako schopná autorita blízkovýchodního regionu. Arafatova podpora Husajna představovala pragmatický krok, jelikož se domníval, že na oplátku by Husajn mohl pomoci s vyhnáním Izraele ze Západního břehu. Viz: CHAPMAN, C., ref. 3, s. 36.

¹⁶⁶ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 200.

¹⁶⁷ Mezi nejdůležitější cíle Palestinců patří – ustanovení nezávislého a samostatného státu Palestina v hranicích do roku 1967, tzn. celý Západní břeh, Východní Jeruzalém, pásmo Gazy; právo na sebeurčení; návrat uprchlíků a navrácení jejich majetku.

¹⁶⁸ ROBINSON, G., E., ref. 158.

¹⁶⁹ MAKDISI, S., ref. 21, s. 85-86.

předčily i investice předešlé pravicové vlády. Následkem byl rapidní nárůst počtu izraelských osadníků na Západním břehu a v pásmu Gazy. Selhání procesu z Oslo dále posílilo vliv Hamásu, který byl oponentem OOP a celého mírového procesu.¹⁷⁰

Z počátku druhé intifády došlo k vnitřním rozporům v OOP a následně k formulaci požadavku na reformu palestinské samosprávy - oponenti tvrdili, že do té doby držel veškerou moc v rukou pouze Arafat.¹⁷¹ Z důvodu vnitřních neshod byl v roce 2003 jmenován premiérem OOP Mahmúd Abbás. Tyto interní neshody v organizaci sloužily jako dobrá záminka pro Izrael, který se chtěl vyhnout komplikovanému rozhodování ve věci dohodnutého odchodu vojsk z obsazených území a vyklizení osad. Reforma palestinské samosprávy však nevyhovovala Hamásu, jelikož v důsledku mohla znamenat návrat stability a popularity OOP, a tím pádem možnosti obnovení mírového procesu s Izraelem, který z pohledu Hamásu se mohl konat v „duchu“ příliš velkorysých ústupků z palestinské strany. To by pro Hamás nebylo žádoucí. V jeho zájmu bylo naopak ještě větší „rozvrat“ OOP. Po jejím definitivním konci ji mohl nahradit jako lídr palestinského lidu. Dále je nutné si uvědomit, že kdyby se dostal do čela palestinské politiky Hamás, mohlo to znamenat nástup islamismu. To by pro Izrael i Spojené státy byla mnohem větší hrozba než Arafatova autokracie, která byla alespoň sekulární. Hamás a palestinský Islámský džihád v té době získaly enormní podporu mezi Palestinci. Byli neúplatní a dokázali čelit hlavnímu náporu izraelských útoků a odpovídat na ně.¹⁷²

Se smrtí Jásira Arafata v roce 2004 přišel další, ale zároveň fatálnější úpadek vlivu OOP a Fatahu. Pokles moci byl důsledkem jednak neefektivní politiky vůči Izraeli v mírových jednání – žádné proklamované cíle OOP nebyly naplněny, ale i vnitřního rozkladu Fatahu,¹⁷³ jehož jednotliví členové byli zdiskreditováni korupčními aférami a vnitrostranickými spory. V důsledku se

¹⁷⁰ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 115.

¹⁷¹ GHANEM, A., ref. 155, s. 103.

¹⁷² BEN AMI, Š., ref. 14, s. 275-276.

¹⁷³ Nejdůležitější frakcí OOP je právě Fatah, tudíž cokoliv postihne Fatah má znatelné důsledky na celé OOP.

obyvatelé Palestiny v této době začali více přiklánět k politice Hamásu, která zmiňovanými problémy nebyla postižena a palestinským lidem byl Hamás vnímán jako organizace, která pro své obyvatele něco dělá.¹⁷⁴

Následné prezidentské volby vynesly do čela Palestinské autonomie Mahmúda Abbáse, čili Abú Mázina. Ten byl známý svým smířlivějším postojem k Izraeli, Západu a flexibilnějším přístupem k mírovému procesu, než zastával v minulosti Jásir Arafat. Navíc Abbás byl i akceptovatelným kandidátem pro Izrael a USA.¹⁷⁵ Podle názoru historika Bena Amiho lze Arafata charakterizovat spíše jako politika než státníka, který usiloval o státnost Palestiny. Důležitější pro něj byly zájmy OOP než zájmy palestinského lidu. Věřil, že vůle OOP je i vůlí Palestinců. Edward Sa'íd popsal Arafatův režim, jako režim založený na autokratických prvcích, nemající poněti, co je to demokratická zodpovědnost a svobodná debata. Okupace nepochybně bránila v rozvoji palestinského života, ale nedá se o ní mluvit jako o příčině Arafatových diktátorských praktik – byla pro ně pouhou záminkou.¹⁷⁶

Pokles moci Fatahu, do jehož čela po Arafatově smrti nastoupil Fárúq Qaddúmí, byl završen rokem 2006. Tehdy se konaly volby do palestinské legislativní rady (parlament) a Hamás překvapivě deklasoval Fatah.¹⁷⁷ Jak už bylo zmíněno v kapitole 2.7, tyto události měly za následek rozkol v palestinském parlamentu, boje v Gaze a následné dvojládí (od roku 2007) - Fatahu na Západním břehu a Hamásu v pásnu Gazy.

V roce 2012 byla Palestina uznána jako nečlenský pozorovatelský stát na půdě OSN, což může v budoucnosti Palestincům poskytnout možnost obrátit se například na Mezinárodní trestní soud (ICC). Ke konci dubna roku 2014 došlo k usmíření obou palestinských frakcí, Hamásu a Fatahu, následně byla vytvořena

¹⁷⁴ Za roky svého působení Hamás vybudoval mnoho charitativních projektů, zdravotních klinik, výbor pro zakát (jeden z pilířů islámu, náboženská daň vybírána z majetku a příjmů určená pro chudé), školy, školky, sportovní kluby a mnoho dalších. Viz: GHANEM, A., ref. 155, s. 18-19, 118-119.

GHANEM, A., ref. 155, s. 18-19, 118-119.

¹⁷⁵ GHANEM, A., ref. 155, s. 141, 263.

¹⁷⁶ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 254.

¹⁷⁷ GHANEM, A., ref. 155, s. 170-174.

společná jednotná vláda. Izraelský premiér Benjamin Netanjahu na tento krok reagoval negativně - obviňoval Abbáse ze zničení potencionálního mírového procesu s Izraelem, jelikož se spojil s organizací volající po destrukci Izraele, která podle jeho slov neakceptuje dvou-státní řešení.¹⁷⁸ Z pohledu Izraele je negativní reakce na „sjednocení“ Hamásu a Fatahu v jednu vládu pochopitelná. Izrael se může domnívat, že ideologie Hamásu – ozbrojený boj proti Izraeli negativně ovlivní celou autonomní palestinskou vládu. Tím by mohl být ohrožen mírový proces - palestinská strana by mohla upustit od myšlenky dvou-státního řešení, ale také i samotný stát Izrael by se nacházel v mnohem horší bezpečnostní situaci z důvodu možné radikalizace Palestinců, kteří by byli pod vlivem Hamásu. Nicméně, v odmítavé reakci Izraele se může skrývat i obava ze sjednocení palestinské veřejnosti, která byla dříve rozdělena spory mezi oběma frakcemi. Dřívější nejednotné palestinské vedení mohlo izraelské politice vyhovovat. V jejím zájmu z nějakého důvodu nebylo zformování sjednoceného palestinského vedení, které by teoreticky bylo silnějším hráčem na poli mírových jednání, což by v závěru mohlo vést k finální dohodě ohledně samostatného palestinského státu.

Ke zhoršování vztahů mezi Izraelem a Palestinou docházelo v průběhu roku 2014 opakovaně, viz ozbrojený konflikt v Gaze a snaha o uznání samostatného Palestinského státu ze strany evropských států a Evropské unie. Počátkem roku 2015 byla generálním tajemníkem OSN přijata palestinská žádost o začlenění do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu v Haagu (ICC),¹⁷⁹ k čemuž má dojít 1. dubna 2015.¹⁸⁰ Palestinská autonomní správa má v úmyslu obvinít Izrael z páchání válečných zločinů a zároveň doufá, že Haagský soud by mohl dopomoci získat Palestincům zpět okupovaná území. Pravomoc usilovat

¹⁷⁸ BLACK, I.; BEAUMONT, P. *Israel suspends peace talks with Palestinians after Fatah-Hamas deal*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/24/middle-east-israel-halts-peace-talks-palestinians>. 28. března 2015.

¹⁷⁹ Mezinárodní soud v Haagu je trestní soud s celosvětovou působností, který stíhá jak jednotlivce, tak i skupiny za zločin proti lidskosti, genocidu a válečné zločiny.

¹⁸⁰ *Palestine declares acceptance of ICC jurisdiction since 13 June 2014*. Dostupné z: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/pr1080.aspx. 28. března 2015.

o začlenění pod jurisdikci Mezinárodního soudu Palestinci získali již v roce 2012, kdy Valné shromáždění OSN odhlasovalo, že se Palestina nově stane pozorovatelským státem OSN.¹⁸¹ Izrael na protest proti této snaze neoprávněně zadržel palestinské daně ze zboží dováženého na území Palestiny, které Izrael podle dohod z Oslo má vybírat pro Palestinskou samosprávu.¹⁸² Izraelské bezprecedentní jednání má za následek ekonomický pokles na palestinských územích, což je ostře kritizováno jednak vedením palestinské samosprávy, ale i Spojenými státy, náměstkem generálního tajemníka OSN a samotným izraelským prezidentem Reuvenem Rivlinem.¹⁸³ Mahmúd Abbás v reakci na izraelský čin pohrozil, že ukončí bezpečnostní spolupráci s izraelskou armádou a vojenskou rozvědkou. To by v důsledku znamenalo, že Palestinci přestanou s Izraelem sdílet informace o radikálních palestinských skupinách, tj. informace týkající se například Hamásu a palestinského Islámského džihádu. Mahmúd Abbás má v úmyslu svou hrozbou vyvinout tlak na Spojené státy a Evropskou unii, které by mohly přimět izraelskou vládu k zastavení výstavby židovských osad na okupovaných územích a k propuštění části palestinských vězňů zadržovaných v Izraeli.¹⁸⁴

Závěrem lze konstatovat, že v poslední době se Palestinská autonomie snaží o jednostranné kroky na mezinárodním poli, jelikož v současné době nevidí v Izraeli potenciálního partnera pro mírové rozhovory. Na jednu stranu by se to mohlo jevit jako taktická hra Palestinců, jak dosáhnout vytouženého samostatného státu, ale na druhou stranu tím mohou proti sobě poštvat Spojené státy a Izrael, který by se také mohl přiklonit k dalším unilaterálním krokům.¹⁸⁵

¹⁸¹ *Palestine: ICC Prosecutor Opens Initial Inquiry*. Dostupné z:

<http://www.hrw.org/news/2015/01/29/palestine-icc-prosecutor-opens-initial-inquiry>. 28. března 2015.

¹⁸² FISHER-ILAN, A. *Israel withholds funds, weighs lawsuits against Palestinians*. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2015/01/03/us-mideast-palestinians-israel-idUSKBN0KC07Q20150103>. 28. března 2015.

¹⁸³ *Palestina Izraeli: O bezpečnostních hrozbách s vámi už mluvit nebudeme*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/303799-palestina-izraeli-o-bezpecnostnich-hrozbach-s-vami-uz-mluvit-nebudeme/>. 28. března 2015.

¹⁸⁴ BEAUMONT, P. *PLO leadership votes to suspend security cooperation with Israel*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/05/plo-leadership-votes-to-suspend-security-cooperation-with-israel>. 28. března 2015.

¹⁸⁵ Mezi jednostranné izraelské kroky lze považovat stažení z pásma Gazy roku 2005.

Ve finále by to mohlo mít za následek prohloubení vzájemné krize, která by oddálila eventuální mírová jednání Izraele s Palestinci.

3.3 Vývoj přístupu hnutí Hamás ke konfliktu

Před tím, než se hnutí Hamás vyprofilovalo jako organizace volající po destrukci Izraele, bylo známé pod názvem al-Mudžamma al-Islámí, která patřila k odnoži egyptských Muslimských bratří.¹⁸⁶ Izrael se v 80. letech 20. století mylně domníval, že se hnutí definitivně transformovalo v organizaci kulturního a vzdělávacího zaměření, které z vojenského hlediska nepředstavuje žádné nebezpečí.¹⁸⁷ Izraelské přesvědčení o podstatě hnutí bylo vyvráceno po roce 1988. V té době již zformovaný Hamás vydal chartu, jejímž prostřednictvím deklaroval, že celá historická Palestina je muslimskou zemí a z toho důvodu nikdo, kromě Palestinců, nemá nárok jakýmkoliv způsobem nakládat s palestinským územím. V případě zaboru jakékoliv části islámské země, v tomto případě Izraelem, je povinností Hamásu ji získat zpět, a to prostřednictvím džihádu.¹⁸⁸ Osvobození celé Palestiny a ustanovení islámského státu na jejím území vychází z přesvědčení, že Palestina je islámský *waqf*,¹⁸⁹ území svěřené do opatrování všem generacím muslimů. Žádná generace zmíněnou povinnost nemůže odmítnout, jelikož by to byl projev zrady.¹⁹⁰ Dále bylo v chartě zmíněno, že mírová řešení izraelsko-palestinského konfliktu de facto odporují islámu, z tohoto důvodu jsou pro Hamás neakceptovatelná.¹⁹¹

¹⁸⁶ *Hamas: Background & Overview*, ref. 65.

¹⁸⁷ INTROVIGNE, M. *Hamás: islámský terorismus ve Svaté zemi*. s. 31.

¹⁸⁸ Džihád - náboženská povinnost muslimů usilovat o obranu a rozšiřování islámské víry zejména ve vlastním srdci, ale i ve světě. Viz: *Jihad: A Misunderstood Concept from Islam - What Jihad is, and is not*. Dostupné z: <http://islamicsharicouncil.org/understanding-islam/legal-rulings/5-jihad-a-misunderstood-concept-from-islam.html?start=9>. 4. dubna 2015. *The Covenant Of The Islamic Resistance Movement – Hamas*. Dostupné z: <http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/1609.htm>. 4. dubna 2015.

¹⁸⁹ Islámský waqf - islámská náboženská nadace. Viz: *Definition of Waqf*. Dostupné z: <http://www.awqaf.gov.ae/Waqf.aspx?Lang=EN&SectionID=13&RefID=857>. 4. dubna 2015.

¹⁹⁰ GUNNING, J. *Peace with Hamas? The Transforming Potential of Political Participation*. s. 241.

¹⁹¹ *The Covenant Of The Islamic Resistance Movement*, ref. 188.

Hnutí Hamás spravuje civilní a vojenskou složku. Civilní složka se zabývá jednak charitativní činností na podporu chudého obyvatelstva Palestiny, zejména v pásnu Gazy (školy, zdravotní kliniky, sportovní kluby apod.), a jednak je významným hráčem na poli palestinské politiky.¹⁹² Vojenská složka je reprezentována zejména jednotkami *ʿIzz ad-Dín al-Qassám*, které z počátku operovaly především v pásnu Gazy a později i na Západním břehu. Jejich cílem je odhalování kolaborujících Palestinců s Izraelem a dále i přímá likvidace Izraelců a izraelských vojáků. To vše je v souladu s džihádem a přesvědčením, že v Izraeli de facto nejsou civilní osoby, jelikož téměř všichni Izraelci (vyjma ultraortodoxních židů), včetně žen, musí podstoupit povinnou vojenskou službu, a tím pádem jsou, či budou izraelskými vojáky.¹⁹³

Vztah Hamásu a OOP je založen na jejich ideologických podstatách. OOP je ochotna řešit izraelsko-palestinský problém diplomatickou cestou s Izraelem, kdežto Hamás tento problém vidí jako nadnárodní náboženskou záležitost, tj. záležitost waqfu. Podle jeho názoru zde není prostor pro kompromis, jelikož v náboženství kompromisu není.¹⁹⁴ Ve skutečnosti je jejich vzájemný vztah mnohem komplikovanější, jelikož chování Hamásu se často jeví jako víceznačné až nejasné. V jeden moment se jeho předáci zavazují k boji proti Izraeli a v jiný naznačují, že se nebrání mírovým rozhovorům s Izraelem a možné ideji dvou států. Historik Ben Ami odhaduje, že v případě Hamásu by mohlo dojít k podobnému vývoji, k jakému došlo u OOP. Tedy, radikální Hamás by se mohl proměnit v pragmatickou politickou organizaci založenou na islámském principu tak, jako je tomu u turecké islamistické strany AKP či marocké PJD.¹⁹⁵

Jak již bylo zmíněno, Hamás se negativně stavěl vůči mírovým jednáním s Izraelem, což potvrdily následující střety s OOP v roce 1991, kdy proběhla konference v Madridu.¹⁹⁶ K další „tragédii“ z pohledu Hamásu došlo v roce 1993, kdy byla podepsána dohoda z Oslo. Zde je nutné zmínit, že dle slov exilového

¹⁹² ČEJKA, M., ref. 5, s. 173.

¹⁹³ INTROVIGNE, M., ref. 187, s. 46-47, 66.

¹⁹⁴ INTROVIGNE, M., ref. 187, s. 41-42.

¹⁹⁵ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 314-315.

¹⁹⁶ INTROVIGNE, M., ref. 187, s. 45.

vůdce Hamásu Chálida Maš'ala nelze říci, že Hamás by byl obecně proti mírovému procesu. Hamás se stavěl proti dohodám z Oslo - z jeho pohledu nemohly vést k nezávislému státu Palestina. Pozdější útoky Hamásu měly dát Izraeli najevo, že se Palestinci nespokojí s podobnými „potupnými a ponižujícími“ ústupky ze strany Izraele.¹⁹⁷

V období po dohodách z Oslo docházelo ze strany Hamásu k útokům, které následně podnítily izraelskou odvetnou akci, tzv. „uzavírky“ palestinských území. Tato eskalace vzájemných konfrontací měla za následek rapidní pokles zaměstnanosti na okupovaných územích. Například z pásma Gazy mělo po dubnu 1995 přístup do Izraele pouze 10 000 palestinských pracujících, což byl prudký pokles ve srovnání s předchozími lety, kdy pracujících obyvatel z pásma Gazy bylo až 100 000.¹⁹⁸ Toto období, ve kterém panovala vzájemná nevráživost mezi Palestinskou autonomní správou a Hamásem, způsobilo pokles popularity hnutí mezi Palestinci na odhadovaných pouhých 10 %.¹⁹⁹

V roce 1996 měly na palestinském území proběhnout parlamentní volby. Voleb se měl zúčastnit i Hamás v zastoupení tzv. *Fronty národní islámské spásy*, což měl být první historický okamžik participace Hamásu na palestinské politice. Jásir Arafat tento krok uvítal, jelikož si uvědomoval, že volby bez Hamásu by mohly být interpretovány jako neobjektivní. Nicméně Hamás se nakonec voleb neúčastnil, a to zejména proto, že nesouhlasil s volebními obvody, které by zvýhodňovaly pozici Fatahu. Svou roli v tomto rozhodnutí sehrál i rozpor mezi vnitřním a exilovým vedením organizace, které bylo proti těmto krokům z důvodu možného budoucího podílu Hamásu na mírových jednáních s Izraelem, což bylo

¹⁹⁷ RABBANI, M. *A Hamas perspective on the Movement's Evolving Role: An Interview with Khalid Mishal: Part II.* s. 61.

¹⁹⁸ ROY, S., M. *Failing peace: Gaza and the Palestinian-Israeli Conflict.* s. 170.

¹⁹⁹ SEITZ, CH. *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005.* In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 144.

nežádoucí.²⁰⁰ Vnitřní vedení však pod vlivem každodenních událostí nahlíželo na situaci pragmatičtěji.²⁰¹

Vojenské akce Hamásu v průběhu druhé intifády byly většinou palestinského lidu vnímány jako jediný možný prostředek pro dosažení pokroku v palestinské otázce.²⁰² Celonárodní výzkum na území Palestiny z roku 2003 dokládá, že 56 % palestinské populace věřilo v efektivitu ozbrojeného odporu Hamásu, který jim z jejich úhlu pohledu pomohl daleko více, než jakákoliv předchozí mírová jednání.²⁰³ Palestinci vzhlíželi zejména k libanonskému příkladu, kdy v roce 2000 izraelská vojska opustila jižní Libanon. Za hlavní příčinu libanonského úspěchu Palestinci považovali vojenské akce Hizballáhu proti Izraeli.²⁰⁴ Nicméně případ Libanonu je odlišný od palestinského. Libanon byl okupován výhradně v jižní části a izraelská přítomnost byla zastoupena pouze armádou, kdežto Palestina je okupována na celém jejím územím a izraelská přítomnost je zastoupena jednak armádou, ale také civilisty, osadami a obecně vojenskou a civilní správou. Tato realita má za následek, že vývoj palestinské otázky byl a je odlišný od libanonského případu.

V roce 2005 se palestinské oblasti nacházely v neúnosně zoufalé situaci. Kromě okupace i díky korupci lidé neměli důvěru v současný politický systém, dalo by se říci, že docházelo k rozpadu palestinské politické scény. Podle slov Chálida Maša'la, Hamás cítil zodpovědnost za palestinský lid a rozhodl se zapojit do politického procesu.²⁰⁵ V roce 2006 se odehrály parlamentní volby a Hamás překvapivě zvítězil nad Fatahem. Jeho vítězství představovalo jasnou reflexi nespokojeného lidu s vládou Fatahu, ale také naznačovalo, že Palestinci se chtějí vydat alternativní cestou. Palestinci nevolili Hamás pro jeho islámsky zaměřený politický program - kandidáti z Hamásu nekandidovali na základě bodů

²⁰⁰ Existovala možnost, že by se Hamás podílel na vládě s Fatahem a tato vláda by v budoucnu jednala s Izraelem. To by pro exilové vedení bylo nepřijatelné. Viz: Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, Teherán, březen 2015.

²⁰¹ INTROVIGNE, M., ref. 187, s. 54-55.

²⁰² MILTON-EDWARDS, B.; CROOKE, A. *Elusive Ingredient: Hamas and the Peace Process*. s. 40-42.

²⁰³ GUNNING, J., ref. 190, s. 235.

²⁰⁴ RABBANI, M., ref. 197., s. 65-66.

²⁰⁵ RABBANI, M., ref. 197., s. 67-68.

charty z roku 1988, ale především pro jejich jasný politický a sociální program, ale také proto, že nechtěli vyjednávat s okupanty, jak činil Fatah. Jejich cílem bylo vytvoření samostatného státu Palestina. Obecně, kandidátka Hamásu byla založena na pragmatičnosti, vyhraňovala se proti korupci a špatnému hospodaření Palestinské samosprávy. I přes fakt, že volby byly kontrolovány mezinárodními pozorovateli, byly jejich výsledky odmítnuty, a to zejména Izraelem, Spojenými státy a následně i tzv. *Kvartetem* (Rusko, USA, OSN, EU).²⁰⁶ Když předseda palestinské vlády Ismá'íl Haníja představoval většinovou vládu Hamásu, pronesl, že je ochotný zahájit dialog se zmíněným Kvartetem za účelem nalezení mírového řešení. Cílem Hamásu bylo nastolit jiný rámec řešení, než v předešlých letech, ale také se chtěl stát jedním ze členů jednání.²⁰⁷

Ve stejném období, ke konci června roku 2006 byla všemi palestinskými frakcemi,²⁰⁸ včetně Hamásu, podepsána tzv. „Úmluva vězňů“ (National Reconciliation Document),²⁰⁹ kde byla navržena společná politická vize Palestiny. Její podstatou bylo vytvoření Palestinského státu v hranicích z roku 1967 s Východním Jeruzalémem jako hlavním městem a realizace „práva na návrat“ včetně majetkových vyrovnání. Úmluva vězňů představuje historicky první akceptaci dvou-státního řešení ze strany Hamásu, ale nikoliv uznání státu Izraele, jak by se mohlo zdát. Hamás považuje vznik Izraele za nedemokratický čin, který i do současné doby má za následek okupaci palestinského území.²¹⁰ Úmluva vězňů je výborným strategickým tahem jak sjednotit palestinskou politickou scénu směřující ke společnému cíli, ale jako platforma pro mír

²⁰⁶ MAKDISI, S., ref. 21, s. 271-273.

Kvartet – čtveřice států, které v roce 2002 utvořily alianci angažující se v mírovém procesu izraelsko-palestinského konfliktu. Viz: SAADI, Y. *The Quartet and the Israeli-Palestinian Conflict*. Dostupné z: <http://muftah.org/the-quartet-and-the-israeli-palestinian-conflict/#.VUPT4vAYtpk>. 5. dubna 2015.

²⁰⁷ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 312.

²⁰⁸ Zúčastněnými stranami byl Fatah, Hamás, Islámský džihád, Lidová fronta pro osvobození Palestiny a Demokratická fronta pro osvobození Palestiny. Viz: Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, ref. 200.

²⁰⁹ Úmluva vězňů – dokument, který v izraelském vězení vypracoval vůdce Fatahu Marwán Barghútí spolu s jedním z představitelů Hamásů Abdel Halekem Natšem. Viz: Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, ref. 200.

²¹⁰ Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, ref. 200.

s Izraelem je nerealizovatelná, a to zejména z důvodu stanovených cílů, které by Izrael nikdy nepřijal.

I přes fakt, že charta Hamásu z roku 1988 nikdy nebyla anulována či upravena, lze u hnutí pozorovat pragmatický vývoj. Ten se projevuje například v participaci Hamásu na volbách v roce 2006. Hamás již dávno nepředstavuje organizací, která volá po „vyhnání Izraelců do moře“. Nyní se u něj více projevuje smysl pro reálnou politiku a diplomacii.²¹¹ Například Ismá'íl Abú Šanáb, zakládající člen Hamásu a jeho významný představitel prohlásil: „...*Bud'me upřímní, Izrael zničit nemůžeme. Pro nás je praktickým řešením vytvoření státu po boku Izraele... V případě, že ustanovíme palestinský stát, nebudeme již nadále milice potřebovat – veškerá nutnost útočit skončí. Vše se změní na civilní život.*“²¹²

V dnešní době Hamás není proti mírovému procesu jako takovému. Naopak, je mu zřejmé, že bez přispění Izraele nebude možné dojít k finálnímu řešení palestinské otázky. Avšak existující mírový proces je z jeho pohledu neakceptovatelný. Podmínky, na které v průběhu předešlých jednání hodlal Izrael přistoupit, v základě nerespektovaly mezinárodní právo a rezoluce vydané Spojenými národy. Dle slov Chálida Qaddúmiho, velvyslance Hamásu v Íránu, Hamás nemíní přistoupit na mír s Izraelem, jehož výsledkem by byla taková práva pro Palestince, která nezaručují naplnění práv zmíněných ve výše uvedených mezinárodních dokumentech. Pro budoucí mírový proces je dále nutná jednota palestinského lidu, ale především jednota palestinské politiky. K tomuto kroku de facto došlo v průběhu roku 2014 – vytvořením vlády národní jednoty. Nicméně, tím, že Hamás je schopen účastnit se mírového procesu neznamena, že se vzdá vojenského řešení konfliktu s Izraelem: „...*Věříme v odpor, vojenský odpor je součástí mezinárodního odporu. Máme právo se bránit, jelikož se nacházíme pod okupací. Okupace je akce a odpor je reakce. Budeme pokračovat v bojích, dokud*

²¹¹ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 310.

²¹² GUNNING, J., ref. 190, s. 250.

okupace neskončí. Toto je jedna část našeho odporu, druhá představuje diplomacii“, tak se vyjádřil v rozhovoru Qaddúmí.²¹³

3.4 Ostatní palestinské frakce a jejich postoj k palestinské otázce

Lidová fronta pro osvobození Palestiny (LFOP) spolu s Lidovou frontou pro osvobození Palestiny – Hlavní vedení (LFOP - HLV) a Demokratickou frontou pro osvobození Palestiny (DFOP) tvoří hlavní frakce OOP, které se odštěpily roku 1974. Tehdy OOP naznačilo přijetí myšlenky dvou-státního řešení, s čímž se frakce neztotožnily - neměly v úmyslu opustit ideu zničení státu Izrael. Charakteristickým znakem těchto organizací jsou teroristické útoky, například únosy letadel ze strany LFOP či bombové sebevražedné atentáty.²¹⁴

Mezi další palestinské frakce usilující o samostatnost Palestiny patří i radikální organizace palestinský Islámský džihád. Jeho cílem je vytvoření Palestinského islámského státu na celém území historické Palestiny, což potažmo znamená destrukci státu Izrael. Svých cílů se snaží dosáhnout výhradně prostřednictvím teroristických a sebevražedných atentátů, mírová jednání s Izraelem naprosto zavrhuje. Nicméně, míra popularity PID zaostává za Hamásem, který na rozdíl od něj rozvíjí širokospektrální charitativní činnost.²¹⁵

²¹³ Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, ref. 200.

²¹⁴ ČEJKA, M., ref. 5, s. 107-109.

²¹⁵ FLETCHER, H. *Palestinian Islamic Jihad*. Dostupné z: <http://www.cfr.org/israel/palestinian-islamic-jihad/p15984>. 6. dubna 2015.

4 IZRAELSKO-PALESTINSKÁ MÍROVÁ JEDNÁNÍ

4.1 Camp David, 1978

Mezi první významné arabsko-izraelské, respektive izraelsko-palestinské mírové kroky patří jednání Egypta a Izraele ke konci sedmdesátých let. 19. listopadu roku 1977 došlo k historické návštěvě egyptského prezidenta Anwára Sádáta v Jeruzalémě, kdy prezident Sádát ve svém proslovu v izraelském Knessetu zdůraznil tyto tři body:

- Mír mezi Izraelem a Egyptem nemůže být separátní
- Izrael musí vyklidit všechny oblasti zabrané ve válce 1967
- Hlavní je problém Palestinců. Bez spravedlivého řešení tohoto problému na Blízkém východě mír nebude.²¹⁶

Egyptská návštěva Jeruzaléma byla následována vzájemnými rozhovory, které byly vedeny na dvou úrovních. Za prvé se jednalo o vzájemných vztazích Izraele a Egypta a za druhé o Palestinské otázce. Izraelská diplomacie měla problém akceptovat egyptské podmínky týkající se stažení osad ze Sinajského poloostrova a Palestinské otázky. Během jednání, která se konala pod patronátem USA, se americký prezident Jimmy Carter nepřímo vyjádřil, že v případě izraelské neústupnosti, budou Spojené státy nuceny vypovědět politickou, hospodářskou a vojenskou spolupráci s Izraelem.²¹⁷ Tímto postojem daly USA, které vždy stály při Izraeli jasně najevo, jak jim velmi záleží na stabilitě blízkovýchodního regionu. Americký zájem na urovnání egyptsko-izraelských vztahů byl podnícen zejména tím, že Spojeným státům šlo o mocenskou převahu nad Sovětským svazem v regionu. Izraelský premiér Menachem Begin byl americkým nátlakem přinucen zanést do rozhovorů s Egyptem plán na zřízení Palestinské autonomie. Nicméně tento pojem pro Beginu pravděpodobně znamenal pouze omezenou kulturní a správní samosprávu,²¹⁸ jelikož je nemožné si představit, že ideologický jestřáb Begin by

²¹⁶ KRUPP, M., ref. 94, s. 95-97.

²¹⁷ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 29.

²¹⁸ KRUPP, M., ref. 94, s. 98.

dal v sázku území, které podle jeho názoru náleželo k historickému dědictví izraelského lidu.²¹⁹

K zásadnímu průlomů došlo 5. září 1978, kdy americký prezident Jimmy Carter pozval Begin a Sádáta na setkání do Camp Davidu. Vzájemné rozhovory trvaly 12 dní a jejich výsledkem byly dvě smlouvy. V rámci izraelsko-palestinského konfliktu je podstatná ta s názvem *Mírový rámeček pro Blízký východ*, která se týkala mírových principů založených na rezolucích OSN č. 242 a 338. Ve výsledku by podle jejího návrhu mělo dojít k vyřešení palestinské otázky. Izrael se měl zaměřit na vytvoření samosprávného orgánu na Západním břehu a v pásmu Gazy. Za slabinu dohody lze považovat zejména to, že byla dojednána pouze mezi Izraelem a Egyptem, nikoliv s Palestinci.²²⁰ Dále dohoda neřešila podstatné záležitosti izraelsko-palestinského konfliktu, jako například status Jeruzaléma, který byl projednáván pouze ve vzájemné korespondenci Begin a Sádáta. Oba muži se nedokázali v této otázce shodnout. Begin prohlašoval Jeruzalém za nedělitelnou součást Izraele a Sádát za nedělitelnou součást Západního břehu.²²¹ Palestinská strana se v zastoupení Jásira Arafata k této smlouvě vyjádřila tak, že prezidentovi Sádátovi nedůvěřuje a raději by preferovala přímé jednání se Spojenými státy.²²² Druhá část smlouvy se týkala samotného míru mezi Izraelem a Egyptem a následně například izraelského stažení z okupovaného Sinajského poloostrova.²²³

Vrcholná konference arabských států v listopadu roku 1978 odmítla rámcové dohody Egypta s Izraelem a opětovně potvrdila OOP jako jediného reprezentanta palestinského lidu, který má právo nárokovat si okupovaná

²¹⁹ AVINERI, S. *A Field Guide to Israeli Hawks*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/a-field-guide-to-israeli-hawks>. 10. dubna 2015.

²²⁰ *History of Mid-East peace talks*. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-11103745>. 10. dubna 2015.

²²¹ *Camp David Accords*. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/camp%20david%20accords.aspx>. 10. dubna 2015.

²²² BLACK, I. *CIA spills Camp David secrets on 1978 Egyptian-Israeli agreement*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/on-the-middle-east/2013/nov/15/egypt-israel-carter-cia>. 10. dubna 2015.

²²³ *History of Mid-East peace talks*. ref. 220.

palestinská území všemi možnými prostředky.²²⁴ Samotná OOP, respektive její frakce Fatah dala jasně najevo svůj odmítavý postoj ke smlouvám z Camp Davidu a požadovala po Palestincích odmítnutí ideje vytvoření samosprávného orgánu na okupovaných územích.²²⁵ I přes arabský odpor došlo 26. března 1979 k potvrzení výše zmíněných rámcových smluv, a to podpisem mírové egyptsko-izraelské dohody. Mírová smlouva byla následně stvrzena americkým finančním příslibem oběma zúčastněným státům, který představoval sumu ve výši 4,8 miliardy dolarů.²²⁶

Naplnění první části mírové dohody týkající se Palestinské otázky bylo ve finále neúspěšné a pokusy o její realizaci ztroskotaly. Palestinská otázka byla USA využita jako trumf pro úspěch izraelsko-egyptského vyjednávání, aby mohlo dojít k uzavření míru.²²⁷

4.2 Madridská konference, 1991

Uskutečnění Madridské konference v roce 1991 bylo vyústěním mnoha okolností, a to jak na vnitřní politické scéně Izraele a v palestinské politice, tak i na scéně mezinárodní. V roce 1987 došlo k podepsání tzv. *Londýnské dohody* mezi Izraelem a Jordánskem. Podstatou dohody bylo vyřešení Palestinské otázky, aniž by byl vytvořen samostatný stát Palestina. Izrael měl postoupit území Západního břehu Jordánskému království. Tímto krokem by se Izrael vyhnul řešení nejpalčivějších palestinských otázek, jako je status Jeruzaléma a otázka palestinských uprchlíků. Nicméně o rok později, jordánský král Husajn oznámil, že se Jordánsko přestává angažovat v záležitostech Západního břehu, tudíž Londýnská dohoda pozbyla platnosti.²²⁸ To znamenalo ránu pro Izrael, který v té době začal cítit obavy z přicházející změny na poli

²²⁴ KRUPP, M., ref. 94, s. 99-100.

²²⁵ BLACK, I., ref. 222.

²²⁶ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 30.

²²⁷ TRISTAM, P. *What Were the Camp David Accords of 1978?* Dostupné z: <http://middleeast.about.com/od/arabisraeliconflict/f/camp-david-accords.htm>. 10. dubna 2015.

²²⁸ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 182-183.

americké zahraniční politiky. Tehdejší americký viceprezident George Bush starší naléhal na prezidenta Reagana, aby přijal nesmlouvavý postoj vůči izraelské okupaci palestinských území. Vstřícným Reaganovým krokem bylo uznání OOP jako reprezentanta palestinského lidu, což Izrael vnímal jako hrozbu - řešení izraelsko-palestinského konfliktu chtěl mít pod vlastním diktátem. Následně Jicchak Šamir prezentoval ve Washingtonu čtyřbodový plán, tzv. *Šamirovu mírovou iniciativu*. Ta zahrnovala vyhlášení voleb na okupovaných palestinských územích a zahájení jednání s palestinskou delegací, ovšem bez členů OOP, a to v rámci naplňování smlouvy z Camp Davidu v roce 1978. V reakci na Šamirův plán americký ministr zahraničí James Baker prohlásil, že: *„Izrael se jednou pro vždy musí vzdát své představy o rozsáhlejším Izraeli. Izraelské zájmy na Západním břehu Jordánu a v Gaze – obranné či jakékoli jiné – musí být v souladu s rezolucí OSN č. 242. Zřekněte se anexe. Zastavte osidlovací politiku. Umožněte otevření škol. Přístupujte k Palestincům jako k sousedům, kteří si zaslouží stejná práva.“*²²⁹

Izraelská iniciativa byla OOP naprosto odmítnuta s tím, že se jedná o chabý pokus Izraele o umlčení palestinské intifády za tu nejnižší možnou politickou cenu.²³⁰ Výše jmenované události a již dříve zmiňovaná geopolitická transformace bipolárního rozdělení světa měly za následek vytvoření vhodných podmínek pro svolání mírové konference.

Příznivé situace se snažily využít Spojené státy, které zamýšlely přimět obě strany k zasednutí k jednacímu stolu. Zejména na izraelského premiéra Šamira byl vyvíjen extrémní tlak. Šamir trval na následujících podmínkách - zástupci OOP se konference nesmějí zúčastnit a v jejím rámci nebudou probírány otázky palestinského práva na sebeurčení a izraelské stažení ze Západního břehu a pásma Gazy.²³¹ Šamir se však zalekl americké hrozby pozastavení finanční pomoci Izraeli a nakonec souhlasil. S účastí na konferenci souhlasily i vlády Sýrie, Libanonu a Jordánska.²³² Palestinská delegace musela přistoupit

²²⁹ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 35-37.

²³⁰ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 190.

²³¹ BEININ, J. *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 22.

²³² SACHAR, H., M., ref. 2., s. 735.

na izraelské požadavky, jelikož se po válce v Zálivu nacházela v horším postavení a stala se součástí jordánské delegace.²³³

Madridská konference pod patronátem USA a SSSR byla zahájena 30. října 1991. Jejími hlavními účastníky byl Izrael, Sýrie, Libanon a jordánsko-palestinská delegace, cílem bylo zahájení mírových jednání o blízkovýchodním regionu. Americký prezident Bush o mírové konferenci v Madridu prohlásil: *„Nejsme zde kvůli ustanovení dohody. Jsme zde, abychom byli katalyzátorem... Toto je historický moment, protože národy se spolu usadily z toho důvodu, aby spolu mohly poprvé hovořit.“*²³⁴

Co se týče Palestinské otázky, které byla také přednesena, palestinská strana odmítla izraelský návrh „personální autonomie“ s argumentem, že se jedná o pouhou náhražku za plnou autonomii na okupovaných územích.²³⁵ Během samotného jednání projevoval izraelský premiér Šamir velký nezájem a záměrně se vyhýbal věcným diskuzím. Izraelsko-palestinské rozhovory byly dle palestinské aktivistky a intelektuálky Hanán ^cAšráví „paralyzované a apatické“. Izraelská delegace se zapojovala s předstíraným zájmem o participaci na uskutečnění míru, jelikož Šamirovým cílem bylo protahování jednání po dobu dalších deseti let.²³⁶ Izraelský postoj k jednání byl potvrzen v roce 1996, kdy Šamir opustil post premiéra a prohlásil, že tehdy v Madridu se izraelská delegace teoreticky mohla snažit vést jednání o přechodné desetileté palestinské autonomii, zatímco by Izrael pokračoval ve výstavbě a dosáhl počtu půl miliónu osadníků na Západním břehu.²³⁷ Z toho jasně vyplývá, že Šamir tuto konferenci bral na lehkou váhu. Spíše chtěl vyhovět vůli Spojených států a získat čas na realizaci svých vlastních záměrů. Na druhou stranu palestinská delegace v čele s Hajdarem ^cAbd aš-Šáfím vyjádřila ochotu Palestinců žít po boku Izraele

²³³ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 42.

²³⁴ *Quotes of Notes from Mideast and Madrid Peace Conference*. Dostupné z: <http://www.apnewsarchive.com/1991/Quotes-of-Note-from-Mideast-and-Madrid-Peace-Conference/id-ed2476c449ef30da98a728991d1391c5>. 12. dubna 2015.

²³⁵ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 44.

²³⁶ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 110-111.

²³⁷ BEININ, J., ref. 231, s. 23.

na základě vzájemné rovnosti, čímž dal jasně najevo, že okupace musí skončit.²³⁸

Další konference, která následovala po jednání v Madridu, se odehrála v Moskvě v roce 1992. Mezi diskutovaná témata patřila bezpečnostní kontrola, regionální bezpečnost, voda, životní prostředí, ekonomický a regionální rozvoj a palestiniští uprchlíci.²³⁹

Samotné konference neměly hmatatelný výsledek, ale jejich důležitost spočívala v tzv. prolomení ledů mezi zúčastněnými stranami, což bylo důležité pro budoucí jednání mezi Izraelem a Palestinci.²⁴⁰

4.3 Dohody z Oslo, 1993

V červnu roku 1992 se konaly volby do izraelského parlamentu, které vyhrála levicová Strana Práce v čele s Jicchakem Rabinem, jež se více klonil k izraelsko-palestinské politice založené na kompromisech.²⁴¹ Již v jeho předvolební kampani se začaly formovat první kontakty izraelských a norských intelektuálů. V této době již delší dobu stagnovaly Washingtonské rozhovory, které navazovaly na Madridskou konferenci. Z prvních vzájemných izraelsko-norských jednání vyplynulo, že v případě izraelského zájmu na řešení izraelsko-palestinského konfliktu je nutné jednat přímo s OOP, což bylo nakonec umožněno změnou izraelského zákona ke konci roku 1992.²⁴²

S nástupem Rabina do čela izraelské politiky se začal měnit i izraelský přístup k věci – Rabin byl rozhodnut chopit se příležitosti, která byla nastíněna již na předchozím jednání v Madridu. Také většinová izraelská společnost vnímala okupované oblasti jako příliš velké břemeno. Nicméně Rabina nelze chápat jako skutečného mírotvorce, který by snil o palestinském státu. Jeho cílem bylo

²³⁸ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 111.

²³⁹ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 46.

²⁴⁰ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 46.

²⁴¹ MORRIS, B., ref. 162, s. 127.

²⁴² HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 57-58.

zajištění bezpečnosti a zlepšení ekonomické situace Izraele. Mírové jednání právě s Palestinci bylo důsledkem nezdaru *Londýnské dohody*, *Šamirovy iniciativy*, ale i neúspěšných jednání Izraele se Sýrií. Rabin již neviděl jinou možnost a zároveň chtěl předejít nárůstu vlivu Hamásu, jehož moc v té době posilovala v pásmu Gazy. Dle Rabina existovaly pouze dvě možnosti, buď dohoda z Arafatem anebo s Hamásem, třetí možnost neexistovala.²⁴³

V červenci roku 1992 začala tajná jednání Izraele a OOP, bez přičinění USA, v norském Oslu pod patronátem pozdějšího norského ministra zahraničí Johana Jorgena Holstema. V květnu 1993 se již začaly rýsovat hlavní body dokumentu, který se ke konci srpna téhož roku stal základem izraelsko-palestinské dohody. 10. září 1993 si zúčastněné strany vyměnily dopisy o vzájemném uznání. OOP uznala existenci státu Izrael a zavázala se k mírovému řešení konfliktu bez použití terorismu. Izrael uznal na oplátku OOP jako reprezentanta palestinského lidu, a také se zavázal k mírovému řešení konfliktu.²⁴⁴ Krátce před podepsáním izraelsko-palestinské dohody začaly svůj nesouhlas projevovat Hamás a Islámský džihád, a to násilnými akcemi. V budoucí dohodě spatřovaly pouze nástroj Arafata, jak si udržet moc za jakoukoliv cenu.²⁴⁵ Tři dny od izraelsko-palestinské korespondence, 13. září 1993, byla Jicchakem Rabinem a Jásirem Arafatem podepsána ve Washingtonu tzv. *Declaration of Principles on Interim Self-Government Agreement* neboli Dohoda z Oslo I. Mezi nadcházející cíle izraelsko-palestinského jednání na základě dohody patřilo:

- Vytvoření vnitřní Palestinské samosprávy a zvolení rady pro palestinský lid na Západním břehu a v pásmu Gazy. Během následující pětileté přechodné doby bude ustanoveno permanentní řešení založené na rezolucích RB OSN č. 242 a 338, přičemž v průběhu prvních tří let dojde k postupnému předávání pravomocí Palestinské samosprávě a k počátečnímu stahování z oblastí. K prvnímu kroku stahování mělo dojít v Jerichu na Západním břehu a Gaze.
- Po uplynutí tří let bude řešena finální fáze permanentního řešení, která zahrne

²⁴³ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 201-204.

²⁴⁴ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 47-48.

²⁴⁵ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 206.

otázky statusu města Jeruzaléma, uprchlíků, izraelských osad, bezpečnostních dohod, hranic, vztahů a spolupráce s ostatními sousedními zeměmi.²⁴⁶

Zásadní otázky, jako je právo na návrat, vytvoření státu Palestina a status Jeruzaléma na této konferenci tedy řešeny nebyly.

Co se týče počáteční reakce palestinské veřejnosti na dohodu, tak většina akceptovala argument OOP - v kontextu doby, tedy po válce v Zálivu a konci Studené války, nemohla být dohoda z Oslo odmítnuta a ani vylepšena. Navzdory jejím nedostatkům byla vytvořena koncepce, která konečně mohla vést k vytvoření nezávislého palestinského státu. Palestinci v proces z Oslo věřili. Doufali, že jim napomůže ke zlepšení jejich bezpečnosti a ekonomické prosperity.²⁴⁷

Několik týdnů po podepsání dohody se sešel Rabin s Arafatem v Káhiře, aby projednali podrobnosti týkající se vytvoření Palestinské samosprávy a předání měst Jericha a Gazy pod její správu. Jednání se nicméně protáhla, a to především kvůli teroristickému útoku židovského přistěhovalce Goldsteina v Hebronu, který spustil další vlnu násilí.²⁴⁸ Zmíněná dohoda mezi Rabinem a Arafatem byla uzavřena až v květnu 1994 v Káhiře. V červenci mělo dojít k přesunu sídla OOP z Tuniska do Gazy. Nově vytvořená Palestinská samospráva měla převzít zákonodárnou, výkonnou a soudní moc, včetně plné zodpovědnosti za vzdělávání, kulturu, zdravotnictví, sociální zabezpečení a turismus. Její chod měl být zaručen výběrem daní, které měl zprostředkovávat Izrael. Izrael měl ale i nadále pod kontrolou strategické oblasti vodních zásob, energie, finanční vývoj, dopravu a komunikační prostředky, obchod, průmysl, pracující, média a mezinárodní pomoc.²⁴⁹

I přes palestinské deklarování příslibu řešit Palestinskou otázku mírovou cestou Arafat občas přesto hovořil o ideji jedno-státního řešení (pouze Palestina), ale také přivíral oči nad vojenskými akcemi palestinských radikálů a několikrát jim

²⁴⁶ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 47-48.

²⁴⁷ RABBANI, M., ref. 134, s. 77.

²⁴⁸ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 63-64.

²⁴⁹ MURPHY, E. C. *The Struggle for Sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.) s. 54.

i vyjádřil podporu. Tomu tak bylo například při projevu v jihoafrickém Johannesburgu v květnu roku 1994, kdy prohlásil, že „*džihád bude pokračovat*“. Arafat při každé možné příležitosti také naznačoval, že dohoda z Oslo pro něj nebyla významnější, než smlouva uzavřená mezi Muhammadem a kmenem Kurajšovců v roce 628 (tzv. *Hudajbijská smlouva*).²⁵⁰ Tyto Arafatovi výroky mohou být chápány jako populistické manévry, které mu měly upevnit status „věčného bojovníka“ za práva Palestinců, ale také se mohlo jednat o projev počátečních Arafatových obav z naplňování obsahu dohod.

Implementování jednotlivých bodů dohody z Oslo I. zabralo více času, než se předpokládalo. Až v roce 1995 proběhla další izraelsko-palestinská jednání o stažení Izraele z nejdůležitějších měst Západního břehu, čímž by došlo k dalšímu rozšíření pravomocí Palestinské samosprávy. Ve chvíli, kdy se zdálo, že vzájemná dohoda začíná mít konkrétní obrysy, se začala opět intenzivněji projevovat hnutí Hamás a Islámský džihád. Obě hnutí měla za cíl mírový proces alespoň co nejdříve pozdržet. Navzdory jejich vojenským akcím byla dohoda známá jako *Oslo II.* neboli *smlouva z Taby* podepsána 28. září roku 1995. Při příležitosti jejího podepsání prohlásil americký prezident Clinton: „*Konečně nastal čas, kdy se bezpečnost stane nedílnou součástí izraelských domácností, a kdy palestinský lid vezme do vlastních rukou svůj osud. Izraelské matky a otcové se již nebudou muset strachovat o své syny střežící ulice Nábulusu.*“²⁵¹

V praxi měla dohoda z Oslo II. vypadat tak, že okupované palestinské oblasti budou rozděleny do tří zón:

- **Zóna A** – 3 % území, které bude pod plnou Palestinskou samosprávou. Jednalo se o města s největším procentem palestinské populace - Nábulus, Jenin,

²⁵⁰ MORRIS, B., ref. 162, s. 129.

Hudajbijská smlouva - Klid zbraní po dobu deseti let mezi Prorokem Muhammadem a kmenem Kurajšovců. Dále smlouva povolovala Muhammadovi a jeho stoupencům vykonat poutní obřad do Mekky. Viz: *Muhammad (Muhammad) - The Treaty of Hudaibiya*. Dostupné z: <http://www.alim.org/library/biography/stories/content/SOP/38/30/Muhammad%20%28Muhamma d%29/The%20Treaty%20of%20Hudaibiya>. 12. dubna 2015.

²⁵¹ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 76-78.

Tulkarm, Qalqilíja, Ramalláh, Betlém a 80 % města Hebron.²⁵²

- Zóna B – 23 % území, které bude pod palestinskou civilní a izraelskou vojenskou samosprávou. Toto území obsahovalo cca 440 palestinských vesnic v okolí zóny A.
- Zóna C – 74 % území čítající největší procento izraelské populace, které bude pod plnou izraelskou samosprávou. Toto území obsahovalo 145 izraelských osad a novou izraelskou výstavbu okolo Východního Jeruzaléma.²⁵³

Na konci října roku 1995 začalo proklamované izraelské stahování z oblastí, nicméně palestinská a izraelská veřejnost na tento krok nahlížela s notnou dávkou skepticismu. Negativní vývoj v naplňování dohod z Oslo potvrzovaly nálady na obou stranách. Organizace Hamás a Islámský džihád se tvrdě stavěly proti krokům vyplývajícím z dohod. Zároveň se objevoval odpor proti dohodám ze strany izraelské pravice a nárůst izraelských osad a osadníků na okupovaných územích byl enormní. Izraelská touha po rozšiřování výstavby osad na Západním břehu čím dál více podkopávala Arafatovu ochotu činit ústupky v rámci mírového procesu. Rabin se ocitl mezi „mlýnskými kameny“ izraelské pravice, Arafatem a militantními palestinskými skupinami. Dohody z Oslo nemohly být v této situaci drženy při životě. Vyvrcholením byl pak 4. listopadu 1995 atentát na Jicchaka Rabina, spáchaný židovským fundamentalistou Jigalem Amirem, který věřil, že Rabin zaprodal Erec Jisrael.²⁵⁴

Po Rabinově smrti, již ke konci listopadu 1995, usedl do premiérského křesla Šimon Peres, který byl známý svou odhodlaností pokračovat v mírovém procesu. Podobně jako Peres, tak i izraelská veřejnost vzhlížela k mírovému procesu s nadějí – více než 70 % Izraelců se vyslovilo pro podporu. Palestinská strana se musela opakovaně potýkat s radikálními akcemi Hamásu, kolidujícími s mírovým procesem z Oslo, které Arafat již v té době nedokázal mít pod kontrolou. Arafatova neschopnost kontrolovat akce Hamásu se potvrdila

²⁵² Hebron – město s židovskými obyvateli, kteří v něm žili již před rokem 1967. Viz: *Hebron: History & Overview*. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/hebron.html>. 12. dubna 2015.

²⁵³ BEININ, J., ref. 231, s. 23.

²⁵⁴ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 208.

na přelomu února a března, kdy se vzedmula vlna útoků jako odvěta za izraelský lednový atentát na významného představitele Hamásu, Jahju Ajjáše.²⁵⁵ Série útoků palestinských radikálů byla následována politikou izraelských hermetických „uzavírek“. Během jarní izraelské uzavírky Izrael zřídil vojenské check-pointy okolo palestinských měst a vesnic, čímž Palestincům zamezil v pohybu mezi nimi. Ode dne podepsání dohod z Oslo (do jara roku 1996) Izrael uvalil na Západní břeh a pásmo Gazy 300 dní uzavírek.²⁵⁶ Uzavření okupovaných území Izraelem zabránilo volnému pohybu obyvatel, což představovalo hrubé porušení lidských práv a v důsledku redukovalo pracovní sílu Palestinců v Izraeli, zamezovalo volnému toku surovin přes palestinská teritoria a do Izraele a dále do světa. Izraelská uzavírka stála palestinskou ekonomiku odhadem 4 - 5 milionů USD denně.²⁵⁷ Naděje, že by Palestinská rada mohla představovat alespoň nějakou protiváhu Izraeli, byly mylné. Palestinská zákonodárná moc byla pod kontrolou Izraele, který mohl vetovat jakýkoliv palestinský návrh zákona. Proti izraelským uzavírkám byly tudíž palestinské pravomoci nedostatečné.²⁵⁸

Jednání o finálním statusu začala mezi izraelským vyjednavatelem Jossim Beilinem a palestinským Mahmúdem Abbásem. Výsledkem byl tzv. *Beilin-Abú Mazén dokument* z října 1995. Na jeho základě měl být vytvořen demilitarizovaný stát Palestina, který by se rozprostíral na 90 – 95 % území Západního břehu, přičemž okolo 130 izraelských osad by se připojilo k Izraeli a dalších 50 osad by bylo pod správou Palestiny. Rozměr těchto 50 izraelských osad by byl pevně limitován, tím mělo být zamezeno jejich případnému zvětšení. Údolí Jordánu by bylo pod správou Palestinců, avšak Izrael by si v něm ponechal z důvodu bezpečnosti strategické body. Palestinci by uznali Západní Jeruzalém jako hlavní město Izraele a Izrael Východní Jeruzalém jako hlavní město Palestiny. Nicméně

²⁵⁵ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 80-83.

²⁵⁶ *Israel's Closure of the West Bank and Gaza Strip*. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/1996/Israel1.htm>. 13. dubna 2015.

²⁵⁷ MURPHY, E. C., ref. 249, s. 58.

²⁵⁸ RABBANI, M., ref. 134, s. 81-82.

Izrael se v období předložení plánu nacházel před parlamentními volbami, a tak muselo dojít k odložení jeho projednání.²⁵⁹

Z parlamentních voleb v roce 1996 vzešel vítězně pravicový Likud v čele s Benjaminem Netanjahuem. Nově sestavená vláda byla zásadně proti jakémukoliv odstraňování osad z okupovaných území. Vládní koalice spíše zamýšlela přičlenit všechny osady k izraelskému území. Na základě zbylých částí by mohl být vytvořen palestinský stát.²⁶⁰ Rok 1996, respektive Rabinovu smrt lze považovat za „umírání“ mírového procesu z Oslo.

4.3.1 Negativní důsledky dohod z Oslo I. a II. pro formování samostatné Palestiny

Faktem je, že zásadní otázky týkající se vytvoření samostatného státu Palestiny, práva na návrat uprchlíků a statutu města Jeruzaléma vyřešeny nebyly. Ve výsledku Palestinská samospráva převzala část odpovědnosti nad stále Izraelem okupovaným územím. Izrael držel kontrolu nad okupovanými územími, jeho hranicemi, vzdušným prostorem, pracovními silami, vodními a přírodními zdroji, ale i nad registrem obyvatel – vydáváním identifikačních dokumentů, výběrem daní a mnoha dalšími záležitostmi.²⁶¹

Zásadním důsledkem dohody z Oslo II. bylo rozdělení palestinských území do tří zón, což v praxi mělo za následek následující:

- Zóna A – města spadající pod plnou Palestinskou samosprávu nepředstavují kontinuální území, spojení mezi nimi je pod většinou kontrolou Izraele. Tzn. veškerý pohyb osob a surovin má pod kontrolou Izrael.
- Zóna B – na těchto územích má Izrael na starosti vnitřní bezpečnost (vojenská správa), což znamená, že Izrael může pokračovat v politice konfiskace půdy, demolice domů, věznění, zákazů vycházení apod.
- Zóna C – území, která lemují zóny A a B, zahrnují na vodu bohaté oblasti,

²⁵⁹ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 119-120.

²⁶⁰ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 117.

²⁶¹ MAKDISI, S., ref. 21, s. 82-84.

hraniční území, silnice a obchvaty, jejichž účelem je propojení izraelských osad s Izraelem, ale i mezi sebou. Druhotným efektem je mnohonásobné rozčlenění palestinského území.

- Oblast pásma Gazy – 60 % pásma Gazy získalo status A, zbytek byl klasifikován statusem C. Pásmo Gazy bylo následně obeháno elektrickým drátem, vchody a východy se nacházely pod kontrolou izraelských a palestinských check-pointů. Průchod byl povolen pouze představitelům OOP a Palestinské samosprávy, vybrané populaci obchodníků a maximálně 50 000 mužům, kteří povinně splňují následující podmínky: musí být ženatí, mít děti, musí být starší 30 let, mít čistý trestní rejstřík a povolení pracovat v Izraeli.²⁶²

Vyvlastňování půdy a výstavba izraelských osad nicméně pokračovala i po dohodách z Oslo. Mezi lety 1993 – 2001 bylo zkonfiskováno více než 70 000 akrů půdy Západního břehu a bylo vystavěno více jak 20 000 bytových jednotek. Více než 8 000 akrů palestinské půdy bylo vyvlastněno za účelem výstavby osadnických komunikací určených pro izraelské užití. Počet ilegálních osadníků v okolí Východního Jeruzalému vzrostl na 170 000. Je očividné, že na tyto izraelské činy měl proces z Oslo pramalý vliv.²⁶³ Mírový proces z Oslo neměl ani zvláště pozitivní vliv na snížení míry násilí na obou stranách – okolo 7 500 Palestinců a 1 400 Izraelců bylo od podpisu dohod zabito (údaj z roku 2012).²⁶⁴

Izrael v důsledku dohod efektivně rozdrobil území Západního břehu do několika separátních kantonů, zdvojnásobil svou přítomnost na Západním břehu (do roku 2008) a systematicky dearabizoval Východní Jeruzalém. Podle Johna Dugarda a Jamese Wolfensohna, bývalých prezidentů Skupiny Světové banky, dohody přetvořily pásmo Gazy na „vězení“. To bylo umožněno systémem uzavírek, obchvatů, které vedly k přímé ekonomické a humanitární

²⁶² RABBANI, M., ref. 134, s. 79-80.

²⁶³ MURPHY, E. C., ref. 249, s. 58.

²⁶⁴ KUTTAB, D. *Israel and Palestine After Oslo*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/israel-and-palestine-after-the-oslo-accords-by-daoud-kuttab>. 14. dubna 2015.

katastrofě. Podle Makdisiho, byly výsledky dohod z Oslo pouze jakousi novou, posvěcenou formou okupace.²⁶⁵

Lidsko-právní izraelská organizace B'Tselem vydala zprávu: „*Izrael na okupovaných oblastech systematicky porušuje lidská práva nedodržováním dohod z Oslo.*“²⁶⁶

4.3.2 Možné příčiny neúspěchu dohod z Oslo I. a II.

Dle Bena Amiho dohody z Oslo naznačovaly zárodky zkázy již ve svém počátku. Byly dvojznačné, těžkopádné a plné mezer. Další jejich „chybou“ bylo to, že v obyvatelích Izraele a v Palestincích vzbudily až příliš velká očekávání. Fakt, že se mírový proces vůbec konal, nutně nemuselo znamenat, že izraelsko-palestinská společnost se nachází v situaci, kdy je připravena činit velké oběti. Oslo, podle něj, mohlo fungovat pouze na teoretické bázi.²⁶⁷ Dohody z Oslo byly vytvořeny tak, že mohly fungovat ve sterilních podmínkách, nikoliv v reálném prostředí. Nebylo možné předpokládat, že dohody, které pro svůj úspěch vyžadují důvěru mezi okupantem a okupovaným, mohou reálně pomoci vyřešit izraelsko-palestinský problém.²⁶⁸

Historik Ilan Pappé tvrdí, že zásadní chybou dohody z roku 1993 bylo neřešení nejzávažnějších otázek - Jeruzalém, uprchlíci, osady, bezpečnostní ustanovení, hranice, vztahy a spolupráce s ostatními sousedními zeměmi, spojených s vytvořením palestinského státu. Ty byly pouze odsunuty na budoucí jednání o trvalém statusu.²⁶⁹ Nikdo nemohl tušit, jaká bude situace za další tři roky, a tak příslib budoucího jednání o finálním statusu se jeví jako vágní slib mající za cíl ukonejšení palestinské strany.

²⁶⁵ MAKDISI, S., ref. 21, s. 85, 264.

²⁶⁶ BEININ, J., ref. 231, s. 30.

²⁶⁷ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 204-205.

²⁶⁸ EISENBERG, L., Z. CAPLAN, N. *Negotiating Arab-Israeli Peace: Patterns, Problems, Possibilities.* s. 259.

²⁶⁹ PAPPÉ, I., ref. 38, s. 241.

Dvojznačnost dohody z Oslo II. můžeme například nalézt v článku, kde nároky Izraele byly ve své podstatě totožné s nároky Palestinců. Podle názoru historika Bena Amiho sloužila dvojznačnost v neprospěch Palestinců. Jejich chybou bylo, že na Oslo přistoupili. Dvojznačnost spočívala v tom, že žádná strana „se nezřekla, ani nevzdala žádného ze svých práv, nároků nebo stanovisek“. Izraelský výklad mohl být chápán tak, že další jednání ohledně hranic, izraelských osad, Jeruzaléma a palestinských uprchlíků je naprosto otevřené. Z palestinského pohledu tomu bylo jinak, prostor na manévrování zde byl minimální.²⁷⁰

Mezi další pochybení dohod z Oslo lze řadit fakt, že v nich není zmíněno nic o zákazu zakládání nových izraelských osad na okupovaných palestinských územích.²⁷¹ Až dokument z Oslo II. (článek č. 31, odstavec 7) naznačoval jejich zákaz: „Ani jedna strana nezahájí a nepodnikne jakékoliv kroky, které by změnilly stav na Západním břehu Jordánu a v pásmu Gazy až do výsledků vzájemného jednání o trvalém statusu.“²⁷²

Izrael se snažil tento ne příliš explicitní článek obejít závazkem, který zmiňoval, že nebude pokračovat ve výstavbě nových izraelských osad a v jejich rozšiřování s výjimkou přirozeného přírůstku. Přirozený přírůstek se tak stal nástrojem obhajující pokračující izraelskou výstavbu osad.²⁷³

Za další nedostatek, respektive nejasnost dokumentu z Oslo II. lze považovat článek č. 31, odstavec 3 deklarující, že na Západní břeh a pásmo Gazy by se mělo nahlížet jako na jeden teritoriální celek, jehož integrita a status budou zachovány během přechodného období.²⁷⁴ Avšak význam zmíněného článku, by se mohl jevit v rozporu se samotným teritoriálním rozdělením

²⁷⁰ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 221.

²⁷¹ TRISTAM, P. *Declaration of Principles On Interim Self-Government Arrangements*. Dostupné z: <http://middleeast.about.com/od/documents/a/Declaration-Of-Principles.htm>. 14. dubna 2015.

²⁷² *The Israeli-Palestinian Interim Agreement (Oslo II)*. Dostupné z: <http://www.acpr.org.il/publications/books/44-Zero-isr-pal-interim-agreement.pdf>. 14. dubna 2015.

²⁷³ EFRAT, E., ref. 78, s. 42-44.

²⁷⁴ *The Israeli-Palestinian Interim Agreement (Oslo II)*, ref. 272.

palestinského území na oblasti A, B a C, které integritu území Západního břehu a pásma Gazy naprosto narušily.

Izraelský profesor politických věd Šlomo Avineri vidí problém dohod z Oslo v tom, že palestinský stát by měl být vybudován ze shora. V konečném důsledku dohod vznikla pouze zkorumpovaná Palestinská samospráva se soupeřícími bezpečnostními složkami. Dle Avineriho je pro úspěch řešení konfliktu nutná zásadní změna izraelského paradigmatu – palestinský stát by měl být budován ze spodu. A to tak, že by se měly posilovat palestinské pravomoci lokálně a postupně, což již prý fungovalo za pomoci Velké Británie a USA ve třech okresech Západního břehu – Džanínu, Betlémě a Hebronu. Tyto praktické projekty by mohly vytvořit stavební kameny nezbytné k efektivnímu budování palestinského státu.²⁷⁵

4.4 Hebronský protokol, 1997

Po nástupu Benjamina Netanjahua do čela izraelské politiky se mírový proces z Oslo začal komplikovat – nedocházelo k naplňování kroků plynoucích z dohod, konkrétně nedošlo k izraelskému stažení z 80 % Hebronu. Izraelský premiér obhajující primárně bezpečnost státu obviňoval Palestince z nedodržování slibů a žádal jejich nápravu. Jednalo se například o vyškrtnutí článku z charty OOP, který se zavazoval k destrukci Izraele. Nicméně Arafat argumentoval tím, že zmíněný článek byl negován již při výměně dopisů o uznání z roku 1993.²⁷⁶ Američané, kteří se v otázce stažení z Hebronu angažovali, brzy pochopili, že prosazení závazků z Oslo bude mnohem komplikovanější. Netanjahu se 14. září 1996 rozhodl prodloužit archeologický tunel vedoucí podél Zdi nářků skrz Chrámovou horu a ústící v muslimské čtvrti Starého města. Tento krok izraelské vlády vyvolal vlnu násilných protestů mezi Palestinci. Do této situace se snažil zasáhnout americký prezident Clinton, který

²⁷⁵ AVINERI, S. *Building Palestine From the Bottom Up*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/building-palestine-from-the-bottom-up>. 14. dubna 2015.

²⁷⁶ MORRIS, B., ref. 162, s. 130-131.

pozval Netanjahua a Arafata na jednání do Washingtonu, kde na izraelského premiéra vyvíjel tlak na obnovení Hebronských rozhovorů započatých za předchozí vlády a na uzavření východu archeologického tunelu. Výsledkem schůzky bylo pouze stanovení konání dalšího jednání.²⁷⁷

Schválení tzv. *Hebronského protokolu* nakonec připadlo na polovinu ledna 1997. Izrael se pod velkým tlakem zavázal ke stažení izraelských jednotek z 80 % Hebronu, ve zbylých 20 % měly izraelské jednotky zůstat kvůli ochraně židovské populace žijící v Hebronu.²⁷⁸ Dále byl k dokumentu připojen návrh americké strany týkající se otevření letiště a námořního přístavu v Gaze, vytvoření bezpečného průchodu mezi pásmem Gazy a Západním břehem, což mělo být realizováno po podepsání dohody z Oslo II. Spojenými státy byl také navržen třífázový plán na stažení izraelských vojenských jednotek ze zbývajících území Západního břehu, a to nejpozději do poloviny roku 1998. Arafat se na oplátku zavázal potírat jakékoliv teroristické aktivity proti Izraeli.²⁷⁹ Nicméně součástí podepsané dohody byl dodatek, který uváděl, že Izrael dodrží své závazky pouze na základě reciprocit. V praxi měl dodatek Izraeli garantovat, že v případě nedodržování palestinského slibu, se Izrael svými závazky nemusí řídit.²⁸⁰

Následně došlo k 80 % stažení z Hebronu, ale na další izraelské kroky se již nedostalo – otevření letiště a přístavu, otevření bezpečného průchodu mezi Západním břehem a Gazou.²⁸¹ Nedodržení těchto kroků se pravděpodobně opíralo o dodatek Hebronského protokolu, který de facto umožňoval jejich nedodržování již na základě podezření z porušení závazků strany druhé. Izrael měl patrně pochyby o distancování se Arafata od teroristických aktivit. Například v březnu roku 1997 se Arafat zavázal propustit na svobodu vězně Hamásu a Islámského džihádu.²⁸²

²⁷⁷ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 121.

²⁷⁸ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 52.

²⁷⁹ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 122.

²⁸⁰ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 93-94.

²⁸¹ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 122.

²⁸² HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 101.

4.4.1 Důsledky a pochybení Hebronského protokolu

Hebronský protokol měl za následek stažení izraelských vojenských jednotek z 80 % města Hebron. Zbýlých 20 % bylo garantováno židovské menšině. Nicméně rozdělení města a následky z toho plynoucí měly poměrně negativní vliv na každodenní realitu tamních Palestinců. Dělicí linie byla vedena oblastí starého Hebronu, ve kterém byl soustředěn palestinský obchod a průmysl. V zájmu bezpečnosti došlo v okolí předělu k vystěhování mnoha ulic, včetně 2 000 – 2 500 obchodů a jiných živností. Tento krok přispěl k velkému nárůstu nezaměstnanosti v Hebronu (až 70 %), ale i v celém regionu, jelikož město bylo jeho ekonomickou páteří.²⁸³

Izrael sice dostal svého hlavního závazku - stažení z Hebronu, ale k dalším krokům již nedospěl. Mezi možné pochybení Hebronského protokolu lze považovat onen dodatek, kterým se Izrael zajisté chtěl chránit. Ten mu také poskytl nepopíratelně mocnou „zbraň“, díky které své závazky nemusel legálně dodržovat. Dalo by se říci, že dodatkem Izrael ze svého pohledu redefinoval dohody z Oslo. Není ovšem správné dávat nerespektování závazků za vinu pouze Hebronskému protokolu – sám byl produktem dohod z Oslo, vzniklých před 4 roky, které již tehdy byly plné nejasností, dvojsmyslů a planých slibů.

4.5 Wye River Memorandum, 1998; Šarm aš-Šejch memorandum, 1999

Na počátku roku 1998 proběhly schůzky mezi Izraelem, Palestinci a Spojenými státy. Mezi zásadní diskutované otázky patřil rozsah dalšího izraelského stahování z okupovaných území. V březnu se strany dohodly na 13 % území. Pro Izrael však zůstávala hlavním problémem otázka bezpečnosti. Izrael požadoval po Palestincích, aby Spojeným státům předložili detailní plán pro boj s terorismem. Palestinská národní rada s nimi následně

²⁸³ MAKDISI, S., ref. 21, s. 211-212.

začala jednat, zavázala se k vymazání sporných pasáží své charty, které volaly po destrukci Izraele. Během následujících měsíců byl ze strany USA vyvíjen silný tlak na Izrael přistoupit na dohodnuté stahování ze Západního břehu.²⁸⁴

Průlomová schůze se odehrála až v říjnu roku 1998 ve Wye River v USA. Americký prezident Bill Clinton pozval Jásira Arafata a Benjamina Netanjahu na setkání. Důvodem byla snaha o záchranu mírového procesu z Oslo. Po osmi dnech jednání, 23. října, byla podepsána nová dohoda zaručující zejména:

- Izraelské stažení ze 13 % Západního břehu a transfer dalších 14,2 % území ze statusu B na status A.
- Obě strany okamžitě započnou jednání ohledně finálního statusu.
- Palestinská autonomie podnikne veškeré možné kroky k potlačení aktů terorismu (mimo jiné vymazání zmíněných sporných bodů charty).²⁸⁵

Stahování Izraele z obsazených území mělo proběhnout nejdéle do 12 měsíců od podpisu memoranda. Dále dohoda pojednávala o nutnosti obnovení rozhovorů týkajících se mezinárodního letiště a námořního přístavu v Gaze a o otevření bezpečného průchodu mezi Západním břehem a pásmem Gazy. Článek č. 5 opět vyzýval obě strany k dodržování článku dohody z Oslo II., který pojednával o tom, že ani jedna strana nepodnikne žádné kroky, jež by změnila stav Západního břehu a pásma Gazy.²⁸⁶

I přes Netanjahuovu neochotu k ústupkům, zastával tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan názor, že tzv. *Memorandum od Wye River* se jeví jako předstupeň slibného vývoje.²⁸⁷ Nicméně Netanjahuovi koaliční partneři byli smlouvou šokováni. Obávali se, že skutečně dojde k předání území. Netanjahu

²⁸⁴ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 105-106.

²⁸⁵ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 53-54.

²⁸⁶ *The Wye River Memorandum*. Dostupné z:

http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/wye_10231998.pdf. 15. dubna 2015.

²⁸⁷ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 54.

však prohlásil, že jeho závazky jsou závislé na naplnění palestinských slibů, které, jak věřil, nikdy dodrženy nebudou, a tudíž jsou obavy bezpředmětné.²⁸⁸

Dne 20. listopadu 1998 došlo ke stažení izraelských jednotek z 2 % území Západního břehu, což představovalo první izraelské stažení po 19 měsících od vyklizení části Hebronu. Dále Izrael povolil otevření palestinského letiště v Gaze. Palestinská strana na oplátku potvrdila odstranění sporných bodů ze své charty. Izraelské stahování vyvolalo vlnu nevole v řadách izraelské extrémní pravice a náboženských stran. Netanjahu nechtěl více ohrozit svou pozici, a tak oznámil, že k dalšímu plánovanému stahování izraelských jednotek již nedojde. Tento krok hájil také tím, že Palestinci nebyli schopni dostát svým závazkům.²⁸⁹

4.5.1 Šarm aš-Šejch memorandum, 1999

Izraelské strany oponující Netanjahuovým krokům opustily vládu a ta následně padla. Při nových volbách se do čela Izraele dostala Ehud Barak se svou Stranou práce. V té době také vypršelo ultimátní období vyměřené pro vytvoření konečného řešení izraelsko-palestinského konfliktu. Barak nespatoval řešení v postupné realizaci dohod z Oslo, ale požadoval okamžité implementování dohod z Wye River v plném rozsahu a souběžně izraelsko-palestinské rozhovory směřující k finální dohodě. V září roku 1999 bylo podepsáno tzv. *memorandum v Šarm aš-Šejchu*, které opět potvrdilo obsah předchozího memoranda od Wye River.²⁹⁰ Podstatou dohody bylo izraelské stažení ze zbylých 11 % Západního břehu, které mělo být vyřešeno do 20. ledna roku 2000. Dále mělo dojít k propuštění cca 350 palestinských politických vězňů, otevření námořního přístavu v Gaze a k vytvoření bezpečného průchodu mezi Západním břehem a pásmem Gazy. Začátkem září roku 2000 měla být uzavřena finální dohoda ohledně permanentního statusu, což znamenalo, že do té doby

²⁸⁸ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 123.

²⁸⁹ *Wye River Memorandum*. Dostupné z: <http://www.medeia.be/en/themes/arab-israeli-conflict/wye-river-memorandum/>. 15. dubna 2015.

²⁹⁰ BEININ, J., ref. 231, s. 33.

měly být vyřešeny otázky vztahující se k Jeruzalému, hranicím palestinského státu, osadám a palestinským uprchlíkům.²⁹¹ Dle slov Rabina se konflikt nedal řešit tak, že by strany předem nevěděly, čeho chtějí na konci jednání dosáhnout, což také zmiňoval jako důvod neúspěchu dohod z Oslo.²⁹²

Dohoda, i přes fakt, že byla na rozdíl od těch předešlých jasněji vymezena a nebylo od ní lehké odstoupit, ve finále neuspěla. V rámci první části časového harmonogramu se Izrael stáhl ze 7 % území, nicméně k dalšímu stažení již nedošlo. Obě zúčastněné strany se nebyly schopny dohodnout na oblastech, které měly být předány Palestinské samosprávě. Rozhovory o finálním řešení, které ani jedna strana nevěděla jak vést, neproběhly. Chyba memoranda tkvěla v tom, že neobsahovalo přesnou mapu oblastí, které mají být vyklizeny.²⁹³

Za možné pochybení obou dohod lze považovat jejich nepřesnost a nejasnost. Je očividné, že Izrael i Palestinci hledali možné mezery, díky kterým by se vyhnuli plnění nepříjemných částí dohod. Eventuálně navržená dohoda musí mít stanovený přesný časový rámec a explicitně předkládat jednotlivé body, tj. například přesně musí uvádět oblasti, které mají být předány z rukou Izraele do rukou Palestinské samosprávy.

4.6 Camp David II., 2000

Počátkem roku 2000 Spojené státy opět iniciovaly obnovení izraelsko-palestinských jednání, která všechny tři zúčastněné strany 11. července dovedla na summit do amerického Camp Davidu.²⁹⁴ Palestinská delegace přijela do Camp Davidu s rozporuplnými pocity, jelikož se obávala případného komplotu z americko-izraelské strany. Nicméně prezident Clinton ujistil Arafata, že nikdo nebude obviňován v případě, že summit bude neúspěšný.²⁹⁵ Clinton v summitu

²⁹¹ *Wye River Memorandum*, ref. 289.

²⁹² HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 113.

²⁹³ ARONSON, G. *Understanding the Sharm el-Sheikh Memorandum*. Dostupné z: <http://www.thejerusalemfund.org/www.thejerusalemfund.org/carryover/pubs/19991014ib.html>. 15. dubna 2015.

²⁹⁴ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 119-120.

²⁹⁵ MORRIS, B., ref. 162, s. 134.

spatřoval velké naděje, což dokládá jeho sdělení Barakovi před konáním summitu, že v případě neúspěchu Camp Davidu bude „zabit“ proces z Oslo. Skutečnost je ale taková, že proces z Oslo byl již dávno „mrtvý“.²⁹⁶

V průběhu jednání izraelský premiér Barak Palestincům nabízel etablování samostatného demilitarizovaného palestinsko-arabského státu v pásmu Gazy a na cca 90 – 91 % území Západního břehu, přičemž zbylých 9 – 10 % nejhustěji osazeného území osadami by si Izrael ponechal. Hlavní město palestinského státu by bylo vybudováno z části Východního Jeruzalému, z arabské čtvrti Abu Dis. Dále Barak zmiňoval, že by si Izrael chtěl ponechat úzký pás území v Jordánském údolí, který by pro Izrael představoval bezpečnostní zónu, ale i úzký pruh území vinoucí se od Jeruzaléma přes osadu Ma'ale Adumim k řece Jordán. Palestinci by se také mohli podílet na kontrole Starého města, ovšem suverenitu nad Chrámovou horou včetně Skalního dómu a mešity al-Aqsá by nedostali. Uprchlíkům nabídl návrat pouze do budoucího palestinského státu nikoliv do Izraele. Barakův návrh se velmi podobal dohodě Beilin-Abú Mazén z roku 1995. Arafat s Barakovými návrhy nesouhlasil a neústupně požadoval celých 100 % Západního břehu a pásma Gazy, suverenitu nad celým Východním Jeruzalémem a jeho muslimskými, křesťanskými a arménskými částmi Starého města, včetně Chrámové hory, vyjma Zdi nářků. Dále požadoval plné právo na návrat Palestinců do míst jejich původního domova.²⁹⁷

Clinton očekával od Arafata během jednání kladné postoje a otevření se kompromisům. Očekával návrh, se kterým by mohl jít za Barakem a přimět ho k dalším ústupkům. Arafat však nebyl schopen formulovat jakýkoliv náznak kompromisu a na Clintonův neustálý nátlak s oblibou odpovídal, jestli mu Clinton chce jít snad na pohřeb.²⁹⁸

Jedním ze zásadních problémů Camp Davidu bylo rozdělení města Jeruzalém. V průběhu posledních dnů byla Arafatovi nabídnuta plná svrchovanost nad konkrétními arabskými čtvrtěmi Východního Jeruzaléma

²⁹⁶ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 241.

²⁹⁷ MORRIS, B., ref. 162, s. 136-139.

²⁹⁸ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 243.

a částečná nad dalšími. Omezená svrchovanost by platila i pro Chrámovou horu. Křesťanské a muslimské části Starého města by se dostaly pod palestinskou správu. Clinton se snažil Arafata přimět ke kompromisům, nicméně Arafat ve výsledku odmítl.²⁹⁹

Poslední den summitu, kdy už bylo více než jasné, že ke vzájemné dohodě nedojde, sdělil jeden z izraelských vyslanců, Šlomo Ben Ami palestinské delegaci: *„Odjíždíme odtud do katastrofy. Vy se spojíte s Hamásem a my vstoupíme do vlády paralyzující jednoty s izraelskou pravicí. Až se znovu setkáme, bude Západní břeh plný osad. Nemylte se: toto je na mnoho příštích let porážka mírového tábora v Izraeli.“*³⁰⁰

Palestinské odmítnutí Camp Davidu se z mnoha úhlů pohledu, především toho izraelského a amerického, jeví jako ztráta palestinské příležitosti. Avšak následující nabídka nabízející ještě více, než ta z Camp Davidu přišla ke konci roku 2000, kdy se Clinton sešel s izraelskými a palestinskými předáky, aby jim nabídl komplexní „mírový balíček“. Dle Clintona měl být návrh buď stoprocentně přijat či odmítnut. K žádnému smlouvání ohledně podmínek nemělo dojít. Svá stanoviska měly zúčastněné strany vyjádřit do čtyř dní. Clintonova nabídka obsahovala:

- 100 % stažení z pásma Gazy a z 94 – 96 % Západního břehu, přičemž zbylé 4 – 6 % bude vyměněno za izraelské území, které bude zahrnovat velké osady, jako je například Etzion Blok. Izraelské stažení proběhne pod dohledem mezinárodních jednotek nejpozději do 36 měsíců. V průběhu dalších 36 měsíců budou mít izraelské jednotky garantované právo na dohled v údolí Jordánu a právo na ponechání si tří bezpečnostních stanovišť na Západním břehu.
- Vytvořený palestinský stát bude demilitarizovaný, ovšem se silnou palestinskou bezpečnostní složkou. Mezinárodní síly budou dohlížet nad izraelsko-palestinskými hranicemi.

²⁹⁹ HINDLSOVÁ, L., ref. 132, s. 122-123.

³⁰⁰ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 266.

- Město Jeruzalém bude rozděleno dle etnicity, shodně i v případě Starého města, tj. židovská část bude izraelská a arabská část palestinská.
- Správa nad Chrámovou horou bude rozdělena dle náboženské příslušnosti, tj. Palestinci dostanou posvátný okrsek a Izrael Zed' nářků.
- V otázce palestinských uprchlíků, jim bude ze strany Izraele uznáno morální a materiální utrpení, jako důsledek války v roce 1948. Ve výsledku to znamená finanční kompenzace, avšak návrat na území Izraele bude početně omezen.³⁰¹

Izraelská strana se vyjádřila, že s návrhem souhlasí, přesto se ale vyhradila k otázce procentuálního stažení Izraele ze Západního břehu a dále požadovala detailnější rozpracování bodu týkajícího se Chrámové hory.³⁰² Palestinská strana se s odpovědí zpozdila, její vyjádření nakonec znělo, že souhlasí s Clintonovými představami nicméně má k návrhu mnoho výhrad, což de facto znamenalo konec Clintonova mírového úsilí. Některé arabské země byly Arafatovým odmítnutím šokovány, například saúdsko-arabský korunní princ ^oAbdulláh prohlásil, že Arafat promarnil příležitost, což považoval za zločin nejen vůči Palestincům, ale i celému regionu.³⁰³ Barak později obviňoval Arafata z toho, že Palestinci pod jeho vedením nejsou vhodnými spojenci pro mír.³⁰⁴ Palestinská delegace se v návaznosti na kritiku nechala slyšet, že „...míru může být dosaženo jedině tehdy, kdy problémy které způsobil konflikt, budou vyřešeny ve svém celém rozsahu“.³⁰⁵

³⁰¹ MORRIS, B., ref. 162, s. 141-144.

V otázce práva na návrat Izrael nechce přistoupit k jeho plnému uplatnění, jelikož přesídlení palestinských uprchlíků by mohlo znamenat demografickou hrozbu pro Izrael, čímž by byla narušena podstata židovského státu. (více viz. kapitola č. 5.1.3)

³⁰² MORRIS, B., ref. 162, s. 145.

³⁰³ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 255-258.

³⁰⁴ HALPER, J., *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 62.

³⁰⁵ MORRIS, B., ref. 162, s. 148.

4.6.1 Možné příčiny neúspěchu Camp Davidu II.

Pokud chceme nalézt možné příčiny neúspěchu samotného návrhu z Camp Davidu nebo v Clintonově pozdější iniciativě, pak by se mohlo zdát, že otázka Jeruzaléma a palestinských uprchlíků pro Arafata představovala mnohem zásadnější emocionální překážku než otázka území.³⁰⁶ Je zřejmé, že v otázce území lze očekávat vzájemnou diskuzi, ale s otázkou Jeruzaléma a především palestinských uprchlíků je obtížné výrazněji manipulovat (více viz kapitola č. 5.1.2 a 5.1.3).

Co se týče plánu na předání území, Barak do plánu anexe 9 – 10 % zahrnul i anexi silničních komunikací, které dané území propojují. Podle článku izraelského novináře Dannyho Rubinsteina v časopise Ha'aretz to prý mohlo znamenat „uvěznění“ až 120 000 Palestinců mezi těmito silnicemi a osadami, které by se staly součástí Izraele. Rabin by jim nejspíš z demografického důvodu neudělil izraelské občanství, a tak by inkriminovaná část Palestinců žila pod správou Palestiny, v jakýchsi „bantustanech“ jihoafrického typu. Jako další problém se mohly jevit osady, které by zůstaly pod palestinskou správou. Barakův asistent, Gilead Šer předpokládal, že osady by byly Izraelem evakuovány v případě, že izraelští osadníci by nechtěli zůstat pod palestinskou správou. Šer se ale také domníval, že by osadníkům nebylo nabídnuto náhradní bydlení v Izraeli z důvodu bytové krize. Z toho vyplývá, že osadníci by byli okolnostmi donuceni zůstat na palestinském území. Ve výsledku by se mohlo stát, že Palestinci by měli pod svou správou cca 40 – 50 % území Západního břehu.³⁰⁷

Chceme-li analyzovat postoj jednotlivých stran k jednání, je nutné si uvědomit, že Arafatova zatvřelost a neústupnost mohla mimo jiné pramenit z toho, že Izrael byl neustále schopen operativně měnit své ústupky vůči Palestincům. Například v otázce okupovaných území, Izrael v počátečních letech (po roce 1967) neuznával, že by nějaký palestinský stát mohl kdy existovat

³⁰⁶ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 236-237.

³⁰⁷ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 132-135.

a nakonec byl však schopen postoupit Palestincům až 96 % území. Palestinská delegace nemohla tušit, kde se nachází izraelská krajní mez ústupků, která se v průběhu dějin stále měnila. Barakovým pochybením byla pravděpodobně nestálost míry a povahy jeho ústupků.³⁰⁸ K tomuto pochybení je nutné také přičíst fakt, že nabídky nebyly nikdy písemně předloženy, byla to pouhá „slova“, která byla neustále pozměňována.³⁰⁹ Díky tomu Arafat mohl předpokládat, že svou zatvzeleností donutí Baraka ještě k větším ústupkům. Dále se Jásir Arafat mohl obávat učinit jakýkoliv kompromis z důvodu možného pobouření vlastního lidu a hnutí Hamás, které by tím mohlo získat větší popularitu mezi Palestinci.

Historik Ben Ami, tehdejší ministr zahraničí, uvádí, že neúspěch jednání mohl také tkvět v americké neschopnosti vést rozhovory a jednání. Úlohou Spojených států bylo summit řídit, místo toho však ztrácely jistotu, dopouštěly se taktických chyb a neustále měnily způsob vyjednávání, čímž vytvářely spíše chaos.³¹⁰ Americký prezident Jimmy Carter pak uvedl, že „*neexistovala žádná pravděpodobnost, že nějaký palestinský představitel by mohl akceptovat takové podmínky a přežít*“. Carter patrně naznačoval, že americko-izraelský návrh byl záměrně konstruován tak, aby došlo k palestinskému odmítnutí. Zřetelným problémem všech mírových jednání je diktát silnějšího Izraele, který staví Palestince do podřízeného postavení. Jednání se nesou víceméně v duchu izraelského pohledu na problém, tudíž chápání podstaty problému Izraelci je naprosto odlišné od palestinského. Jednání, která má pod kontrolou jedna strana, jsou odsouzena k zániku - v případě dominance jedné strany je kladen důraz na její požadavky, což v jednání vede k nerovnováze a k případnému pocitu podřízenosti, v tomto případě na palestinské straně.

³⁰⁸ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 238, 243.

³⁰⁹ ROSENBERG, S. *Why Camp David II Failed: a Negotiation Theory Perspective*. s. 3. Dostupné z: <http://www.hnrl.org/wp-content/uploads/2012/03/Rosenberg-Negotiation-Final-Paper-1.pdf>. 18. dubna 2015.

³¹⁰ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 247-249.

4.7 Taba, 2001

V lednu roku 2001 se strany konfliktu sešly v egyptské Tabě, kde se opět za podpory Spojených států snažily vzkřísit mírový proces. Podobně jako v Camp Davidu, rozhovory v Tabě nevyšly v žádné písemné dokumenty, vše bylo založeno na ústním jednání. Podle Miguela Moratonise, reprezentanta EU pro Blízký východ, Izrael Palestincům nabídl 92 % území Západního břehu a 100 % území pásma Gazy, přičemž zbylých 6 % by Izrael anektoval a 2 % by si pronajmul. Anektované území by bylo vyměněno za ekvivalentní pruh území navazující na pásmo Gazy. Město Jeruzalém by se stalo hlavním městem pro oba státy, tj. Východní Jeruzalém respektive jeho arabská čtvrť by byla hlavním městem Palestiny. Co se týče uprchlíků, tak Izrael nechtěl uznat plné právo na návrat, pouze návrat do budoucí Palestiny. Palestinci nakonec vše odmítli, opět nebyli ochotni téměř k žádným ústupkům.³¹¹ Navrhované dohody totiž nenabízely nic nového, byl to de facto „přebalený“ Camp David.

Rozhovory z počátku vypadaly velice nadějně, obě strany prý věřily, že mír je na dosah, nicméně po určité době začal být izraelský premiér Barak opatrnější ke kompromisům, jelikož se blížily volby do izraelského parlamentu. Jeho sokem byl jestřáb izraelské politiky Ariel Šaron, který mohl Barakovu velkorysost vůči Palestincům politicky využít proti němu. Dalším faktorem, který mohl negativně ovlivnit výsledek jednání, byla nová americká administrativa v čele s Georgem Bushem mladším. Ten byl zjevně pro-izraelsky zaměřen, na rozdíl od Clintona, a rovněž jeho snaha angažovat se byla menší. Nicméně podle tehdejšího izraelského ministra zahraničí, Šloma Ben Amiho, Arafat propásl v Tabě jedinečnou příležitost - v následujících parlamentních volbách již vyhrála pravice v čele s Arielem Šaronem.³¹² Tato výhra znamenala obrat v mírových jednáních. Po volbách se Šaron nechal slyšet, že je ochoten jednat s Palestinci, ale také naznačil, že Izrael nebude vázán žádnými předchozími vzájemnými dohodami.³¹³

³¹¹ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 138-139.

³¹² BEN AMI, Š., ref. 14, s. 258-261.

³¹³ UNITED NATIONS, ref. 20, s. 56.

4.8 Arabská mírová iniciativa, 2002

28. března roku 2002 proběhl summit Ligy arabských států v Bejrútu, na kterém saúdsko-arabský korunní princ ʿAbdalláh adoptoval předchozí mírovou iniciativu na základě tzv. *Saúdského plánu*:

- Izrael se stáhne ze všech okupovaných území, včetně Golanských výšin a jižního Libanonu.
- Otázka palestinských uprchlíků bude řešena na základě rezoluce RB OSN č. 184.
- Izrael podpoří etablování nezávislého palestinského státu v hranicích z roku 1967 s Východním Jeruzalémem jako s hlavním městem.
- Arabský svět na oplátku ukončí válečný stav s Izraelem – budou podepsány mírové smlouvy a normalizovány vzájemné vztahy.

Výbor Arabské Ligy požadoval po Izraeli přijetí iniciativy v zájmu ukončení konfliktu a krveprolití, které v té době probíhalo, nicméně návrh byl Izraelem de facto ignorován.³¹⁴ Pro Izrael byla iniciativa bezvýznamná, a to i přes fakt, že se pod ní podepsal dokonce i Írán, který patří mezi úhlavní nepřátele Izraele. Izrael považoval za největší hrozbu návrat palestinských uprchlíků, z toho důvodu na dohodu nepřistoupil.³¹⁵

4.9 Road Map, 2003

V polovině roku 2002 americký prezident Georg Bush mladší navrhl vlastní vizi dvou-státního řešení, jehož podstatou byla vize Izraele a Palestiny žijící v míru. Bushův návrh měl být uskutečněn za pomoci Evropské unie, Ruska, OSN a Spojených států, které se společně v izraelsko-palestinském konfliktu

³¹⁴ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 149-150.

³¹⁵ AHREN, R. *Why is Israel so afraid of the Arab Peace Initiative?* Dostupné z: <http://www.timesofisrael.com/why-is-israel-so-afraid-of-the-arab-peace-initiative/>. 18. dubna 2015.

prezentovaly jako tzv. *Kvartet*.³¹⁶ Text tzv. *Road Map* byl prezentován 30. dubna 2003 a obsahoval tři fáze,³¹⁷ které ve výsledku měly přinést konec izraelské okupace palestinských území:

- *První fáze*, která měla být uskutečněna do konce května 2003, předpokládala ukončení násilí palestinských radikálů, politickou reformu a volby do Palestinské autonomní správy, stažení izraelské armády z palestinských měst,³¹⁸ zmrazení další výstavby židovských osad a evakuaci tzv. „outpostů“.³¹⁹
- *Druhá fáze*, která měla být uskutečněna mezi červnem 2003 a prosincem 2003, předpokládala vytvoření provizorního státu Palestina, konání mezinárodní konference a vytvoření mezinárodního monitorovacího týmu na podporu implementování *Road Map*.
- *Třetí fáze* naplánovaná na rozmezí let 2004 a 2005 předpokládala konání druhé mezinárodní konference, vytvoření permanentního statusu, podepsání dohody o ukončení izraelsko-palestinského konfliktu. Dále vytvoření dohody týkající se vzájemných hranic, otázky Jeruzaléma, palestinských uprchlíků, židovských osad a podepsání mírových dohod mezi Izraelem a ostatními arabskými státy.³²⁰

Road Map byla sice Izraelem a Palestinci přijata, nikoliv dodržována. Již v průběhu jejího plnění Izrael začal obviňovat Palestince, že nebyli schopni zabránit bombovým útokům, a to zejména ze strany Hamásu. Na druhou stranu Palestinci osočovali Izrael z neukončení výstavby osad. Za největší chybu lze považovat to, že zásadní otázky měly být řešeny až ve finální fázi za dva roky. V tomto je *Road Map* velice podobná neúspěšným dohodám z Oslo, které zkrachovaly právě na odložení podstatných otázek. Různí experti považují *Road Map* jako dohodu umožňující pouze zastavení násilí, nikoliv jako specifický nástin

³¹⁶ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 152.

³¹⁷ *The Road Map*. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/189-israel-palentine/38357-the-road-map.html>. 18. dubna 2015.

³¹⁸ V průběhu druhé intifády izraelská armáda měla pod dohledem pomalu celá okupovaná území. Viz: BEN-NAFTALI, O; GROSS, A. *Arab-Israeli War: The Second Intifada*. Dostupné z: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/arab-israeli-war-the-second-intifada/>. 18. dubna 2015.

³¹⁹ Outposty - z pohledu izraelského práva nelegální osady či shluk obydlí nacházející se v okolí oficiálních izraelských osad. Viz: EFRAT, E., ref. 78, s. 40-42.

³²⁰ *A Performance-Based Road Map to a Permanent Two-State Solution to the Israeli-Palestinian Conflict*. Dostupné z: <http://www.un.org/News/dh/mideast/roadmap122002.pdf>. 18. dubna 2015.

budoucího míru.³²¹ Dále přechodná druhá fáze nabízející vytvoření provizorního státu Palestina by na situaci nic nezměnila - Palestinská autonomní správa byla vytvořena již v roce 1995.³²²

Road Map, podobně jako předešlé dohody je špatně zkonstruovaným dokumentem, který oběma stranám umožňuje odklady a různé vytáčky. Podle Šloma Avineriho lze dohodu přirovnat k výčtu přání týkající se toho, co musí být učiněno, než bude dosaženo míru mezi Izraelem a Palestinci. Jedná se o vznešený soubor cílů, který se ovšem zdá být vzdálený politické skutečnosti regionu.³²³

4.10 Ayalon-Nussejbehova iniciativa, 2002; Ženevská dohoda, 2003

V červnu roku 2002 se zrodila další mírová iniciativa, a to za přispění Sarího Nussejbeha, prezidenta univerzity al-Quds a Amiho Ayalona, bývalého ředitele bezpečností složky Šin Beth. Tato iniciativa je také známá pod názvem *Hlas Lidu*, jelikož 100 000 Izraelců a 70 000 Palestinců podepsali petici podporující *Ayalon-Nussejbehovu iniciativu*. Její plán zahrnoval:

- Vytvoření dvou států pro dva národy, přičemž stát Palestina měl být etablován na základě demarkační linie z roku 1967, rezolucí OSN a Saudského plánu.
- Město Jeruzalém se mělo stát hlavním městem obou států, a to dle etnického dělení.
- Otázka práva na návrat zahrnovala uznání utrpení palestinských uprchlíků, jejich odškodnění, návrat do budoucího palestinského státu, avšak nikoliv do Izraele.³²⁴

³²¹ OTTERMAN, S. *MIDDLE EAST: The Road map to Peace*. Dostupné z: <http://www.cfr.org/middle-east-and-north-africa/middle-east-road-map-peace/p7738>. 18. dubna 2015.

³²² BEN AMI, Š., ref. 14, s. 277.

³²³ AVINERI, S. *The Middle East Dream Map*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/the-middle-east-dream-map>. 19. dubna 2015.

³²⁴ *The Nusseibeh-Ayalon Agreement*. Dostupné z: <http://www.nad-plo.org/etemplate.php?id=274>. 19. dubna 2015.

I přes nenaplnění plného práva na návrat uprchlíků tato iniciativa získala mezi Palestinci jistý ohlas, což může naznačovat, že právo na návrat v jeho plném rozsahu by mohlo pro určitou část Palestinců představovat už lehce „vyčpělý“ pojem.

V návaznosti na Ayalon-Nussejbehovu iniciativu na konci roku 2003 vznikla ve spolupráci Jásira Abd Rabba, současného člena výkonného výboru OSN a Yossiho Beilina nevládní, tzv. *Ženevská dohoda* či *iniciativa*. Podstatou dohody byly totožné body z předchozí iniciativy, upřesněn byl pouze rozsah stažení ze Západního břehu na 98 %. Ovšem Ariel Šaron mírovou iniciativu okamžitě odmítl z důvodu ohrožení Izraele. Spolu s ním byl proti i Barak s Peresem. Na druhou stranu, podle průzkumu izraelského veřejného mínění se 40 % Izraelců stavělo k iniciativě kladně.³²⁵ Palestínští oponenti dohody tvrdili, že by to znamenalo porušení mezinárodních zákonů, jelikož by byly porušeny nezcizitelná práva palestinského lidu, včetně práva na návrat.³²⁶

Obě iniciativy vypovídají o tom, že Palestinci byli schopni se více přizpůsobit než Izrael, který nabízel, s výjimkou územních ústupků, takřka stále to samé. Je možné, že Palestinci, respektive alespoň někteří jejich představitelé, si začali postupně uvědomovat, že právo na návrat v jeho plném rozsahu je z pohledu Izraele neuskutečnitelným ústupkem z důvodu obavy o demografické změny v židovském státě. Lze i vyzpozorovat, že část izraelských a palestinských politiků nevěří v oficiální státní jednání, která se vždy zhroutila. Ani jedna strana totiž nebyla schopna naslouchat té druhé a naopak se snažila najít mezery v dokumentech, které by jí umožnily vycouvat z mírového procesu.

³²⁵ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 154-155.

³²⁶ ZABRI, H. *Geneva Accord - PA Selling Out Palestinian Rights?* Dostupné z: <http://electronicintifada.net/content/geneva-accord-pa-selling-out-palestinian-rights/4841>. 19. dubna 2015.

4.11 Annapolis, 2007

V letech předcházejících roku 2007 došlo ze strany Izraele ke krokům, které se na první pohled snažily posunout mírový proces kupředu. Jednalo se zejména o Šaronovo jednostranné stažení z pásma Gazy a 4 osad ze Západního břehu v roce 2005. Nicméně tento krok byl spíše ukázkou izraelského pragmatismu než vstřícným gestem vůči Palestincům. Šaron nevěřil v Road Map a zároveň se nacházel pod silným mezinárodním tlakem, který na něj byl vyvíjen. V tu chvíli mohl izraelský premiér zahájit další mírové rozhovory, které by vedly k odchodu Izraele z okupovaných území a k vytvoření státu Palestina, nebo „na oko“ předstírat snahu o obnovení mírových rozhovorů, což by mezinárodní tlak nezmírnilo. Šaron se tudíž raději přiklonil k vlastnímu řešení, které bylo pro Izrael v tu chvíli nejpříhodnější, a to především i z ekonomických důvodů.³²⁷

Mezi další izraelské kroky patří tzv. *Agreement on Movement and Access* (Dohoda o pohybu a přístupu) z 15. listopadu 2005. Dohoda měla umožnit Palestincům svobodný pohyb uvnitř palestinských území, který byl omezen s příchodem druhé intifády, včetně svobodného pohybu z pásma Gazy na Západní břeh. Dále měl být otevřen námořní přístav v Gaze.³²⁸ Cílem dohody bylo zlepšení životní úrovně Palestinců, zejména ekonomické. Nicméně rok po uzavření dohody byl pohyb Palestinců stále velmi limitován a ke zlepšení ekonomické situace nedošlo vůbec.³²⁹

27. listopadu roku 2007 byla do amerického Annapolis svolána mírová konference, která mohla být považována za průlom ve stagnující situaci. V Annapolis měl být revitalizován izraelsko-palestinský mírový proces a realizován mírový plán podle Road Map. Izrael a Palestinci pod vedením Spojených států souhlasili se zapojením do kontinuálních jednání ve snaze

³²⁷ BEN AMI, Š., ref. 14, s. 285.

³²⁸ *Agreement on Movement and Access (Rafah Agreement)*. Dostupné z: <http://www.reut-institute.org/en/Publication.aspx?PublicationId=905>. 19. dubna 2015.

³²⁹ UNITED NATIONS. *The Agreement on Movement and Access*. Dostupné z: https://www.ochaopt.org/documents/ama_one_year_on_nov06_final.pdf. 19. dubna 2015.

uzavřít vzájemnou smlouvu do konce roku 2008.³³⁰ Následující pravidelná setkání izraelského premiéra Olmerta a palestinského lídra Abbáse, během kterých si jejich týmy vyměnily plány vedoucí k potenciálnímu řešení otázky hranic, skončila ale nezdarem. Olmert prohlásil, že jeho nabídky Palestincům byly více než velkorysé, nicméně se tolik nelišily od předchozích jednání, což mělo za následek, že inkriminované strany se nebyly schopny dohodnout. Jednání nebyla životaschopná a nakonec byla přerušena izraelskou ofenzívou v pásnu Gazy v prosinci 2008.³³¹

Zásadním problémem konference v Annapolis bylo to, že považovala ustanovení mírového rámce v souladu s Road Map za vhodnou alternativu vedoucí k míru. Podle slov Bena Amiho, každý reformovaný mírový proces, řídící se Road Map, je určen ke zkáze.³³² Implementování Road Map podobně jako dohod z Oslo de facto znamenalo, že dané strany „slibují, že budou slibovat“, tj. jednání o zásadních otázkách má být odloženo na budoucí jednání. Dalším pochybením byl předpoklad, že Abbás mohl být způsobilý eliminovat militantní akce Hamásu, který v té době patřil mezi jasné vítěze legitimních parlamentních voleb a posléze ovládl pásno Gazy. Hnutí Hamás představovalo v té době vítěznou stranu parlamentních voleb. Lze se domnívat, že kdyby byl tento fakt mezinárodním společenstvím přijat a hnutí bylo do mírového procesu zapojeno, tak výsledek konference mohl být odlišný.³³³

³³⁰ MIGDALOVITZ, C. *Israeli-Palestinian Peace Process: The Annapolis Conference*. Dostupné z: <http://fas.org/sgp/crs/mideast/RS22768.pdf>. 19. dubna 2015.

³³¹ *History of Mid-East peace talks*. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-11103745>. 19. dubna 2015.

³³² BEN AMI, S. *Bush's Road Map to Failure in the Middle East*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/bush-s-road-map-to-failure-in-the-middle-east>. 19. dubna 2015.

³³³ KARON, T. *Will Annapolis Change Anything?* Dostupné z: <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1689252,00.html>. 19. dubna 2015.

4.12 Mírová jednání od roku 2007 po současnost

V roce 2009 nastoupil do úřadu amerického prezidenta Barack Obama. Ten se zavázal, že řešení izraelsko-palestinského konfliktu se pro něj stane prioritou na zahraniční scéně.³³⁴ K prvnímu kontaktu po více než ročním období stagnace došlo v květnu roku 2009. Po měsících jednání, která byla doprovázena militantními akcemi palestinských radikálů oponujících mírovému procesu, byl premiér Netanjahu, na velký nátlak prezidenta Obamy, v listopadu roku 2009 donucen k souhlasu s 10 měsíčním zastavením izraelské osadnické výstavby na Západním břehu. Tento krok mohl být chápán jako náznak izraelského pozitivního přístupu k mírovému procesu. Palestincům však izraelské gesto nedostačovalo, požadovali zmrazení výstavby i ve Východním Jeruzalémě, odstranění tzv. outpostů, které jsou i podle izraelské legislativy nelegální, a garanci vytvoření palestinského státu v hranicích z roku 1967.³³⁵ Následně, i přes izraelské závazky, výstavba na Západním břehu neoficiálně pokračovala.

Po měsících neúnavné americké diplomacie, ministryně zahraničí Hilary Clinton spolu s Obamou v srpnu roku 2010 oznámili, že Netanjahu a Abbás souhlasili obnovit přímé rozhovory, které měly vést k řešení veškerých otázek týkajících se finálního statusu. Obama s Hilary Clinton věřili, že ustanovení palestinského státu by mohlo být uskutečněno během jednoho roku.³³⁶ Nicméně, přímá jednání, která začala 2. září roku 2010 ve Washingtonu, brzy zkrachovala. Ke konci září mělo vypršet datum týkající se 10 měsíčního pozastavení izraelské výstavby, což pro Abbáse představovalo zásadní problém. Abbás prohlásil, že v případě obnovení výstavby bude nucen jednání opustit – „*Israel si musí vybrat mezi mírem a pokračováním osadnictví*“.³³⁷ Netanjahu odmítl prodloužit

³³⁴ WILSON, S. *Obama searches for Middle East peace*. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/politics/obama-searches-for-middle-east-peace/2012/07/14/gJQAQQiKIW_story.html. 20. dubna 2015.

³³⁵ *History of Mid-East peace talks*, ref. .

³³⁶ MARLOWE, L. *Palestinian state possible within year, says Obama*. Dostupné z: <http://www.irishtimes.com/news/palestinian-state-possible-within-year-says-obama-1.654700>. 20. dubna 2015.

³³⁷ *Palestinian Leader: Israel Must Choose Between Peace or Settlements*. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/world/2010/09/25/palestinian-leader-says-israel-choose-peace-continuation-settlements/>. 20. dubna 2015.

pozastavení zástavby v případě, že Palestinská samospráva neuzná Izrael jako židovský stát. Palestinci v reakci odpověděli, že uznání židovského státu nemá nic společného s izraelským pozastavením výstavby. Hlavní palestinský vyjednavatel Sáib Ārīqāt (Erekat) prohlásil, že Palestinci nehodlají hrát tyto „rasistické hry“, které by umožnily ohrožení práv izraelských Arabů a v důsledku by mohly eliminovat Palestinci požadované právo na návrat.³³⁸

Spojené státy vyvíjely marnou snahu proces posunout, nabízely Izraeli různé mírové „balíčky“, obsahující například přerušování izraelské výstavby výměnou za americké finanční dary.³³⁹ Izrael v průběhu roku 2011 Palestincům předložil řadu návrhů na přechodnou dohodu, ty však nabízely mnohem méně uspokojivé podmínky, než předchozí jednání. V důsledku Palestinci prohlásili, že izraelská vláda nepovažuje uzavření míru s Palestinci za nezbytný krok.³⁴⁰

Za přispění amerického ministra zahraničí Johna Kerryho začaly další přímé rozhovory mezi Izraelem a Palestinci koncem června 2013.³⁴¹ Před začátkem jednání se obě strany zavázaly ke vstřícným gestům. Palestinci slíbili, že pozdrží žádost o uznání palestinského státu ze strany mezinárodních organizací, Izrael na oplátku nabídl propustit 104 palestinských vězňů.³⁴² Během následujících 9 měsíců, tj. do poloviny roku 2014 měl být ustanovena konečná dohoda týkající se vytvoření Palestiny.³⁴³ Jednání nakonec však nedosáhla

³³⁸ PA quashes PM's offer for renewed building freeze. Dostupné z:

<http://www.jpost.com/Middle-East/PA-quashes-PMs-offer-for-renewed-building-freeze>. 20. dubna 2015.

³³⁹ MAKOVSKY, D. *Dear Prime Minister: U.S. Efforts to Keep the Peace Process on Track*. Dostupné z: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/dear-prime-minister-u.s.-efforts-to-keep-the-peace-process-on-track>. 20. dubna 2015.

³⁴⁰ LEVY, E. *Palestinians to UN: Israel sabotaging peace*. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4127537,00.html>. 20. dubna 2015.

³⁴¹ WOOD, J. *Recent History of the Israeli-Palestinian Conflict, 2011–Present*. Dostupné z: <http://www.infoplease.com/world/countries/israel-palestine-conflict/history-since-2011.html>. 20. dubna 2015.

³⁴² BOOTH, W. *Mideast peace talks set to begin after Israel agrees to free 104 Palestinian prisoners*. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/israel-to-free-104-palestinian-prisoners/2013/07/28/390ad8d2-f7a3-11e2-a954-358d90d5d72d_story.html. 20. dubna 2015.

³⁴³ WROUGHTON, L. *Kerry to push for solutions as Israeli-Palestinian peace talks intensity*. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2013/12/31/us-israel-palestinians-kerry-idUSBRE9BU0KE20131231>. 20. dubna 2015.

žádného uspokojivého závěru.³⁴⁴ Obě strany se nebyly schopny domluvit na vzájemném kompromisu, naopak, neústupně zastávaly stanoviska, která byla pro druhou stranu nepřijatelná. Například Abbás prohlásil, že by nemohl akceptovat žádnou vojenskou přítomnost Izraele na území Palestiny,³⁴⁵ Netanjahu na druhou stranu naprosto zamítl právo na návrat a rozdělení Jeruzaléma.³⁴⁶ 24. května roku 2014 došlo k dohodě mezi Hamásem a Fatahem, v čemž Izrael spatřoval zásadní problém a jednání s Palestinci přerušil: „*Vláda dnes jednomyslně rozhodla, že Izrael nebude vyjednávat s palestinskou vládou podporovanou teroristickou organizací Hamás, která volá po destrukci Izraele*“.³⁴⁷ V průběhu dalších měsíců se izraelsko-palestinské vztahy začaly ochlazovat ještě více - izraelská zástavba Západního břehu přetrvávala a v létě roku 2014 došlo k další izraelské válce s Gazou.³⁴⁸

Dalo by se říci, že v současné době neexistuje žádný nadějný mírový proces a obě strany vůči němu dávají najevo skepsi. Palestinci podnikají jednostranné kroky, snaží se například o uznání palestinského státu na půdě Evropské unie či začlenění Palestinské autonomie pod jurisdikci ICC. Izrael nedává Palestincům žádné kladné podněty, které by vypovídaly o jeho snaze o nový mírový proces - nevidí v Palestincích partnera pro mír (viz kapitoly 3.1 a 3.2).

³⁴⁴ WOOD, J., ref. 341.

³⁴⁵ TOAMEH, K. LAZAROFF, T. Palestinian Authority: We won't allow Israeli security presence in W. Bank. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Middle-East/Palestinian-Authority-We-wont-allow-Israeli-security-presence-in-W-Bank-329072>. 20. dubna 2015.

³⁴⁶ LAZAROFF, T. Netanyahu rejects Palestinian right of return to Israel. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Diplomacy-and-Politics/Netanyahu-rejects-Palestinian-right-of-return-to-Israel-329895>. 20. dubna 2015.

³⁴⁷ SOMFALVI, A. Sanctions and suspended talks - Israel responds to Palestinian reconciliation. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4513046,00.html>. 20. dubna 2015.

³⁴⁸ Israel approved record 14,000 settlements during peace talks with Palestine – report. Dostupné z: <http://rt.com/news/155700-israel-settlements-record-palestine/>. 20. dubna 2015.

5 SOUHRN IZRAELSKO-PALESTINSKÝCH MÍROVÝCH JEDNÁNÍ

5.1 Klíčové překážky izraelsko-palestinského mírového jednání

Existuje mnoho faktorů ovlivňujících vývoj izraelsko-palestinského konfliktu, respektive jeho řešení. Za vnější faktory lze zejména považovat zájmy velmocí v regionu a postoje arabských států a Íránu.³⁴⁹ Nicméně nejpodstatnějšími překážkami úspěšného mírového jednání jsou klíčové sporné body, týkající se vytvoření budoucího státu Palestina.

5.1.1 Otázka území Západního břehu Jordánu

Ukončení izraelsko-palestinského konfliktu vyžaduje úspěšná mírová jednání, jejichž podstatou bude vzájemná dohoda o krocích vedoucích k etablování palestinského státu. Ve výsledku by to mělo znamenat izraelské stažení z okupovaného Západního břehu, což představuje minimálně vyklizení většiny izraelských osad s jejichmi židovskými osadníky. V dnešní době na Západním břehu existuje více než 250 izraelských osad včetně outpostů a přilehlých židovských enkláv v Hebronu a Východním Jeruzalémě.³⁵⁰ Jedná se tedy o 389 250 izraelských osadníků Judska a Samaří a dalších 375 000 osadníků žijících ve sporných oblastech Východního Jeruzaléma.³⁵¹ Z předchozích jednání je zřejmé, že Izrael by požadoval ponechání největších osadnických bloků poblíž demarkační linie z roku 1967, nicméně většina židovských osadníků by byla pravděpodobně nucena se vystěhovat či případně žít pod palestinskou správou. V prvním případě by pro izraelskou vládu nastala velice obtížná situace – musela by vyřešit, kam umístit statisíce izraelských osadníků. Ponechané osady při demarkační linii by pravděpodobně

³⁴⁹ HASSON, S.; BEN-BASAT, A. *Future borders between Israel and the Palestinian Authority: principles, scenarios and recommendations*. s. 15.

³⁵⁰ *Settlements*. Dostupné z: <http://www.btselem.org/settlements/statistics>. 21. dubna 2015.

³⁵¹ BALOFSKY, A. *Jewish Population in Judea and Samaria Growing Significantly*. Dostupné z: <http://www.breakingisraelnews.com/26966/jewish-population-in-judea-and-samaria-growing-significantly/#dIKt6kWJDPztyC8.97>. 21. dubna 2015.

neměly povoleno se rozrůstat, tzn. vláda by musela umístit osadníky do dnešního Izraele, který se v současnosti potýká s enormní bytovou krizí. Tato krize v Izraeli představuje jeden ze zásadních problémů, jelikož Izraelci se potýkají s extrémně vysokými nájmy či cenami bytů a domů, což si mnoho z nich při svých příjmech nemůže dovolit.³⁵² Zejména z těchto důvodů se Izraelci v posledních letech stěhovali do osad na Západní břeh, které nabízely nové byty a domy s výrazně nižším nájemem či pořizovací cenou.³⁵³ V případě zmíněného scénáře umístění izraelských osadníků do dnešního Izraele by vláda musela vyčlenit nemalé finanční prostředky na bydlení nebo se musela připravit na masové protesty Izraelců proti neutěšené ekonomické situaci.

Izraelské stažení z okupovaných území představuje z izraelského úhlu pohledu také závažnou bezpečnostní hrozbu pro stát. Tyto domněnky mohou vycházet například ze zkušeností z izraelského odchodu z pásma Gazy v roce 2005. Právě pásmo Gazy se v pozdějších letech dostalo pod přímou kontrolu hnutí Hamás, které z něj permanentně ostřeluje Izrael,³⁵⁴ ten ovšem na výpady odpovídá stejnou silou. Izrael se tudíž může domnívat, že Hamás by mohl podobným způsobem převzít moc na celém území budoucího palestinského státu. Nicméně domněnky, že Hamás by pokračoval v odporu i po vytvoření státu Palestina jsou sporné. Na jedné straně existují prohlášení představitelů Hamásu, že s koncem izraelské okupace skončí i jeho odpor,³⁵⁵ na straně druhé, charta Hamásu požadující destrukci státu Izrael nebyla nikdy anulována či pozměněna,³⁵⁶ navíc podle bývalého ideologického vůdce Hamásu Ahmada Jásína válka za osvobození může být ukončena tehdy, až Palestinci budou ovládat území od moře k řece.³⁵⁷ Mezi další proklamované obavy Izraele patří

³⁵² RENAUDIE, J-L. *Housing crisis trumps security in looming Israeli vote*. Dostupné z: <http://news.yahoo.com/housing-crisis-trumps-security-looming-israeli-vote-060141362.html>. 21. dubna 2015.

³⁵³ GUARNIERI, M. *Israeli settlers lured by subsidies*. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2012/08/201282211420708214.html>. 21. dubna 2015.

³⁵⁴ *Rocket Attacks on Israel From Gaza*. Dostupné z: <http://www.idfblog.com/facts-figures/rocket-attacks-toward-israel/>. 21. dubna 2015.

³⁵⁵ Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, ref. 200.

³⁵⁶ MORRIS, B., ref. 162, s. 154.

³⁵⁷ INTROVIGNE, M., ref. 187, s. 43.

možný příchod arabských radikálů toužících po destrukci Izraele přes palestinsko-jordánskou hranici do Palestiny. Z těchto a dalších možných důvodů Izraelci obhajují po svém stažení požadavek na ustanovení bezpečnostních stanovišť na Západním břehu, zejména v údolí Jordánu.³⁵⁸

Izraelské požadavky na vytvoření bezpečnostních stanovišť v údolí Jordánu však mohou být ovlivněny dalším podstatným faktorem. Jedná se o vodní zdroje, a to zejména o podzemní zásoby vody z tzv. *Horské zvodně* (Mountain Aquifer), nacházející se v oblasti údolí Jordánu, a o řeku Jordán. Oba zdroje jsou v současné době Izraelem hojně využívány a společně představují pro Izrael více než 2/3 vodních zdrojů.³⁵⁹ Mimo jiné - oblast Jordánského údolí je oblast s velkým zemědělským potenciálem.³⁶⁰ Tzn. v případě úplného izraelského stažení ze Západního břehu by přístup k těmto zdrojům tj. k vodě a zemědělské půdě, byl pro Izrael přinejmenším omezen. Z tohoto hlediska se jeví izraelská potřeba přítomnosti v údolí Jordánu více opodstatněná.

Existují teorie, které se snaží vysvětlit skutečné důvody, proč se Izrael z okupovaných území nechce stáhnout. Mezi ně patří tzv. *teorie Matrixu*, která se na první pohled může zdát kontroverzní. Jejím autorem je izraelský antropolog a aktivista za práva Palestinců, Jeff Halper. Dle Halpera existuje tzv. systém kontroly (Matrix of Control), který bez výrazné fyzické přítomnosti Izraele na palestinských územích je schopen kontrolovat a ovládat veškeré aspekty života Palestinců, tj. například i výše zmíněné vodní zdroje. Systém pracuje na podobné bázi jako japonská hra GO, jejíž cílem je znehybnění protivníka získáním klíčových kamenů. V rámci izraelsko-palestinského konfliktu je toto

³⁵⁸ BOOTH, W. EGLASH, R. *Jordan Valley emerges as core issue in Mideast peace talks*. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/jordan-valley-emerges-as-core-issue-in-mideast-peace-talks/2014/01/25/5b543d30-7f8d-11e3-97d3-b9925ce2c57b_story.html. 22. dubna 2015.

³⁵⁹ Až 80 % vody z Horské zvodně, která má být pro společné a rovnocenné užití Izraele a Palestinců, je využíváno Izraelem. Voda z řeky Jordán je využívána výhradně Izraelem, Palestincům je přístup k ní odepřen, tudíž je zamezeno jakéhokoliv využití vody. Viz: AMNESTY INTERNATIONAL. *Troubled waters - Palestinians denied fair access to water*. Dostupné z: <http://www.amnestyusa.org/pdf/mde150272009en.pdf>. 22. dubna 2015.

AMNESTY INTERNATIONAL, ref. 359.

³⁶⁰ EFRAT, E., ref. 78, s. 27.

možné přes byrokratické a bezpečnostní (vojenské) složky, implementované Izraelem na okupovaná území. V praxi to umožňuje Izraeli naprosto fragmentovat území Západního břehu, a to díky mechanismům vyvlastňování půdy, stavění osad, prominentních izraelských komunikací, check-pointů a separační bariéry. Tento matrix systém štěpící palestinská území má i druhotný účinek, a to v udržování obyvatel okupovaných území v neustálém strachu o svou budoucnost. V důsledku to znamená zlomení psychiky Palestinců, kteří budou jako „zlomení lidé“ snadněji ovladatelní. Podobně jako ve hře GO, kde může být soupeř ovládnut malým počtem strategicky umístěných kamenů, Izraeli záleží na své přítomnosti na Západním břehu, což dle Halpera jasně reflektují předešlá mírová jednání, například Camp David z roku 2000, který Palestincům nabízel 94 % území. Barak si byl totiž vědom, že oněch 6 % anektovaného území bude dostačujícím procentem umožňující udržovat Západní břeh v „šach-matové“ situaci.³⁶¹

Někteří experti zastávají názory, že Izraelem okupovaný Západní břeh (Judea a Samaří) se ve skutečnosti pod okupací nenachází, jelikož o okupaci je možno hovořit pouze v případě, kdy si suverénní stát uzurpuje půdu jiného suverénního státu.³⁶² Západní břeh neboli Judsko a Samaří nepatřil žádnému jinému suverénnímu státu, pouze v letech 1948 – 1967 byl pod okupací Jordánska, které se ho zmocnilo na úkor Izraele. V tom případě tedy nelze hovořit o porušování mezinárodních dohod a úmluv. Tento argument vychází z výsledků poválečné konference ze San Rema v roce 1920, která zahrnuje tzv. *Balfourovu deklaraci* z roku 1917, přislibující vytvoření židovské domoviny na území historické Palestiny.³⁶³ Právě konference o poválečném rozdělení je dle izraelského novináře Davida Bedeina právně nade všemi ostatními rezolucemi OSN. Ty lze považovat za pouhé doporučení, které však není

³⁶¹ HALPER, J., ref. 304, s. 63-65.

³⁶² DANN, M. *Enough Already: Are Israeli Settlements Actually 'Illegal'?* Dostupné z: <http://pjmedia.com/blog/enough-already-are-israeli-settlements-actually-%E2%80%98illegal%E2%80%99/?singlepage=true>. 24. dubna 2015.

³⁶³ *San Remo Resolution*. Dostupné z: <http://www.cfr.org/israel/san-remo-resolution/p15248>. 24. dubna 2015.

opodstatněné jinými významnými právními dokumenty,³⁶⁴ tudíž v tomto kontextu nejčastěji zmiňované rezoluce OSN č. 194, 242 a 338 jsou pro Izrael bezprecedentní.

Mezi další argumenty obhajující nárok židovské populace na celé území Eretz Israel patří kontinuální osídlení oblasti židovskou populací po dobu 3 000 let.³⁶⁵ Nicméně tento argument se jeví jako irelevantní - mnoho etnik obývajících v minulosti tyto oblasti by si je dnes mohlo nárokovat. Dále vytvoření židovského státu bylo podmíněno myšlenkou sionismu, který chtěl ukončit útrapy židů prostřednictvím vytvoření nové židovské domoviny. Z počátku nebylo zcela zřejmé, že se bude jednat o území historické Palestiny, jako alternativa se nabízela například i Argentina.³⁶⁶ Z tohoto příkladu je zjevné, že primárním důvodem pro vytvoření Izraele byla potřeba zformování vlastního státu, nikoliv potřeba státu, jenž stojí na historických základech.

Z výše probraných možných překážek, zabraňujících vytvoření finální podoby hranic státu Palestina, a tím ukončení vleklého izraelsko-palestinského konfliktu vyplývá, že asi nejpodstatnější konstantou pro Izrael je zachování jeho propojení a vazby s územím Západního břehu. Izraelská okupace palestinských území, která trvá více než padesát let, měla za následek vznik závislosti Izraele na toto území. Ztráta Západního břehu by mohla vést až ke kolapsu státu, a to zejména vzhledem k neúnosné bytové situaci a závislosti na vodních zdrojích. Argumenty týkající se izraelské bezpečnosti, historických a náboženských vazeb se v tomto kontextu jeví spíše jako snaha zamaskovat skutečné důvody izraelské přítomnosti na zmíněném území.

³⁶⁴ BEDEIN, D. *The legality of Jewish settlement activity*. Dostupné z: <http://www.anglicanfriendsofisrael.com/2006/02/the-legality-of-jewish-settlement-activity/>. 24. dubna 2015.

³⁶⁵ INHOFE, J. *Israel's Right to the Land*. Dostupné z: <http://www.aish.com/h/iid/48891682.html>. 24. dubna 2015.

³⁶⁶ CHAPMAN, C., ref. 3, s. 55.

5.1.2 Otázka města Jeruzaléma a jeho posvátných míst

Za další podstatnou překážku v dosažení míru lze označit otázku statusu města Jeruzaléma a jeho svatých míst. Podstata sporu Izraele a Palestinců ohledně Jeruzaléma spočívá v náboženské hodnotě města. Jeruzalém představuje posvátné město pro všechna tři abrahámovská náboženství – judaismus, křesťanství a islám. V současné době se na území Starého města nachází většina svatyní a posvátných míst – Chrámová hora se Zdí nářků a mešity al-Aqsá a Skalní dóm, chrám Božího hrobu, Křížová cesta, hora Sión, Olivová hora a mnoho dalších míst. V této otázce je nutné si uvědomit, že pro obě entity zastupující judaismus (Izrael) a křesťanství a islám (Palestinci) má město Jeruzalém a jeho Staré město značný symbolický, historický a emocionální význam. Kompromisy v otázce těchto míst by znamenaly zrazení důvěry Izraelců a Palestinců ve své představitele. V případě, že by lídři Izraele či Palestinců byli ochotni k příliš velkorysým ústupkům, jejich národy by to s největší pravděpodobností nedokázaly akceptovat.

Co se týče historie statusu města Jeruzaléma, tak i přes návrh z roku 1947 město internalizovat, byl Jeruzalém po roce 1948 poprvé ve své historii rozdělen, a to mezi Izrael a Jordánsko. V důsledku to znamenalo, že Staré město bylo pod správou Jordánska a Židé neměli přístup ke Zdi nářků a jiným posvátným místům, což pro ně bylo velice frustrující.³⁶⁷ V roce 1950 byl Západní Jeruzalém jednostranně vyhlášen za hlavní město Izraele, což bylo následně odmítnuto mezinárodním společenstvím, včetně Spojených států.³⁶⁸ Po Šestidenní válce v roce 1967 Izrael získal Východní Jeruzalém a v roce 1980 bylo celé město podle tzv. *Jeruzalémského zákona* prohlášeno za „nedělitelné hlavní město Izraele“. Následně po uveřejnění tohoto zákona byla vydána rezoluce RB OSN

³⁶⁷ MEYER, T. *The Religious and Historical Claims to Jerusalem*. Dostupné z: <http://www.shasta.edu/faculty-blogs/december-03rd-2013>. 23. dubna 2015.

³⁶⁸ ČEJKA, M., ref. 5, s. 134.

č. 478, která označila Jeruzalémský zákon za porušení mezinárodního práva a vyzvala členské státy ke stažení svých ambasád z města.³⁶⁹

Je více než zřejmé, že ani jedna strana nepřistoupí na mírový plán, který nebude zahrnovat alespoň náznak spravedlivého rozdělení Jeruzaléma a Starého města s Chrámovou horou. Za vůbec nejvstřícnější návrh dohody týkající se Jeruzaléma lze považovat tzv. Clintonovu iniciativu z roku 2000, kdy bylo oběma stranám nabídnuto rozdělení Jeruzaléma a Starého města podle etnicity a správa nad Chrámovou horou podle příslušnosti k náboženství. Návrhy podmínek dohod premiéra Netanjahua z posledních let naprosto zavrhnou koncepci rozdělení města, což se může jevit jako úmyslné maření mírových snah. Netanjahuovi přitom musí být více než zřejmé, že Palestinci by na podobné návrhy nepřistoupili.

5.1.3 Otázka práva na návrat palestinských uprchlíků

Za další překážku mírového jednání, respektive míru samotného lze považovat palestinský požadavek práva na návrat palestinských uprchlíků z roku 1948 do jejich původní domoviny v Izraeli, což je Izraelem soustavně odmítáno. Nejštědřejší izraelské ústupky v této otázce byly následující - Izrael byl ochoten přistoupit na limitovaný návrat Palestinců do Izraele, návrat do budoucího státu Palestina a právo na finanční reparace. Otázka práva návratu pro uprchlíky z roku 1948 představuje pro Palestince velice citlivé téma, které z jejich pohledu nesmí být přehlíženo či marginalizováno. Především z důvodu, že představuje přímý důsledek židovské politiky týkající se záboru půdy ještě před vyhlášením nezávislosti v roce 1948, války z roku 1948 a v neposlední řadě války z roku 1967. Požadavek práva na návrat je Palestinci odůvodňován zejména rezolucí OSN č. 194, ale také i faktem, že mnoho Palestinců bylo ze svých domovů Izraelci násilně vyhnáno. Například v březnu roku 1948 vznikl pro tyto činy

³⁶⁹ *Jerusalem*. Dostupné z: http://www.israelallies.org/site/resources_archive/jerusalem/. 23. dubna 2015.

oficiální název, tzv. *Plán Dalet*, či zkráceně *Plán D*.³⁷⁰ Historik Illan Pappé popisuje, že plán na vyhnání Palestinců zahrnoval například bombardování vesnic a populačních center, zapalování domovů, majetku a surovin a v neposlední řadě instalování min podél sutin domů, aby se zabránilo palestinskému návratu.³⁷¹

Palestinská diaspora představuje pro většinu uprchlíků (vyjma těch, kteří se v přijímacích zemích dokázali etablovat) jakési „vězení“. Tato frustrace je vyvolávána pocitem nezačlenění a touhou po jejich původním domově, po pocitu „normálnosti“ ve všech oblastech života.³⁷² Mezi hlavní důvody izraelského negování požadavku na návrat patří obava, že návrat uprchlíků by mohl způsobit demografickou změnu ve státě Izrael, tj. palestiniští Arabové by mohli demograficky převyšovat či početně ohrozit židovskou populaci, což by ve výsledku mohlo znamenat destrukci židovského charakteru státu a destrukci Izraele jako takového.³⁷³ Z některých výzkumů však vyplývá, že méně než 10 % z celkového počtu cca 5 milionů, tj. cca 500 000 palestinských uprchlíků by návrat do svých původních domovů skutečně realizovalo.³⁷⁴ Při současném počtu 6 186 100 Židů a 1 709 900 Arabů v Izraeli by to nemělo představovat reálnou hrozbu.³⁷⁵ Nicméně odhadnout přesné procento Palestinců, kteří by se skutečně chtěli vrátit je velice obtížné - v případě průzkumů veřejného mínění dochází k ovlivňování respondentů, zejména ze strany arabských lídrů a veřejného diskurzu. Jako příklad lze uvést chování otce Sáriho Hanafího, palestinského profesora sociologie, jež žije v palestinském uprchlickém táboře. Jednou, když Hanafí přinesl svému otci fotografie zobrazující jeho původní domov – Haifu, tak se na ně odmítl podívat. Argumentoval tím, že to není ta palestinská Haifa, kterou on znal, nyní představuje pouze izraelské město. Následně svému synovi rázně

³⁷⁰ Předchozí plány byly označeny písmeny A, B a C, zahrnující jak se chovat k nežidovským obyvatelům mandátní Palestiny. MAKDISI, S., ref. 21, s. 249-250.

³⁷¹ MAKDISI, S., ref. 21, s. 249-250.

³⁷² SAYIGH, R., *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 131-132.

³⁷³ HANAFI, S., ref. 24, s. 142.

³⁷⁴ AMIT, Z.; LEVIT, D. ref. 82, s. 135.

³⁷⁵ *Latest Population Statistics for Israel*. Dostupné z: https://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/newpop.html. 18. dubna 2015.

řekl, že i kdyby tu byla ta možnost, tak by se navrátit nechtěl, jelikož Haifa bude stále spadat pod izraelskou správu. Další den, kdy Hanafího otec poskytl rozhovor švýcarskému žurnalistovi, prohlásil: „*Jako Palestinec, podobně jako jiní, toužím se navrátit, a to bez ohledu na podmínky*“.³⁷⁶

5.2 Shrnutí průběhu předešlých mírových jednání

Samotná podoba návrhů mírových dohod z předchozích jednání byla téměř vždy nedokonalá. Za prvé byly dohody špatně formulované, a tím poskytovaly oběma stranám možnosti, proč od mírového procesu „legálně“ odstoupit či neplnit jejich nepříjemné závazky. Za druhé, obsahy dohod či jejich návrhy mnohdy nezahrnovaly řešení nejpodstatnějších otázek konfliktu, ty byly často odkládány na budoucí jednání, pouze stanovovaly přechodný rámec dohod či podmínky, za kterých jsou zúčastněné strany ochotny spolu jednat.

Ve třech výše probíraných otázkách – izraelské stažení ze Západního břehu, rozdělení správy města Jeruzaléma a jeho svatých míst a práva návratu uprchlíků, musí být pro úspěch mírových jednání učiněn kompromis. Je zřejmé, že stoprocentní naplnění požadavků jedné či druhé strany nebude možné, a to i v tom případě, že by se na tom obě strany dohodly. Izraelský či palestinský lid by to nikdy nepřijal a dohody by byly bojkotované. Přes tuto úvahu je možné dojít k myšlence, jestli je vůbec možné nalézt nějaký kompromis, se kterým by obě strany souhlasily, a následně by obstál u obyvatel. Palestinské hnutí Hamás, které zastává významnou úlohu v rámci Palestinské otázky je známé pro svou neústupnost v těchto otázkách a je více než zřejmé, že pokud Hamás případné budoucí dohody nebude akceptovat, mír možný nebude.

Je zřejmé, že zastupující lídři obou stran mají při mírových jednání do jisté míry „svázané ruce“, a to zejména z důvodu zodpovědnosti vůči svým obyvatelům, které zastupují. V případě, že izraelské vedení by se snažilo konat až příliš vstřícná gesta vůči Palestincům, mohlo by je potkat podobný konec jako

³⁷⁶ HANAFI, S., ref. 24, s. 145-146.

například premiér Rabin, na kterého byl spáchán atentát po mírových jednání v Oslo. To stejné lze tvrdit i o palestinském vedení, které nese zodpovědnost vůči svému lidu. Palestinci by mohli méně tolerantní než Izraelci, jelikož se mezi nimi nachází mnoho radikálních skupin. Z toho důvodu, ani jedna strana si v rámci jednání nemůže dovolit činit svévolné kroky, aniž by nemyslela na případné negativní reakce svého lidu.

Pro úspěch mírových jednání jsou nezbytné i příznivé okolnosti na izraelské a palestinské politické scéně. To znamená, že v Izraeli by nejspíš měla být u moci silná a většinová vláda levice, která se nebude muset obávat ohrožení ze strany pravicově smýšlejících stran. Palestinská politická scéna by neměla být roztržena, jak tomu bylo v předchozím období, tj. do roku 2014. Jednotná palestinská vláda zahrnující frakce Fatah a hnutí Hamás je pro úspěšný proces nepostradatelná, jelikož palestinská politická nepospolitost mírový proces silně narušovala. Co se týče hnutí Hamás, Izrael si musí uvědomit, že hnutí má mezi Palestinci nesmírnou podporu. Demokraticky vyhrálo volby do palestinského parlamentu, tedy je nutné ho do mírových rozhovorů zapojit, nikoliv ho vynechávat a argumentovat tím, že se jedná o teroristickou organizaci. Například v sousedním Libanonu tento koncept funguje – hnutí Hizballáh, které má v Libanonu na svědomí několik bombových útoků je zároveň v současné době významnou politickou stranou v parlamentu.

Dále je nezbytná účast třetí strany, která bude jednání korigovat. Nicméně by to měla být nová země, jelikož Spojené státy se v této roli dostatečně neosvědčily. Jejich provázanost s Izraelem mohla představovat jeden z mnoha důvodů neúspěšného amerického vedení. Obecně, v jakémkoliv jednání by mělo být postavení obou stran, v tomto případě Izraele a Palestinců, vyvážené. Izrael se již sám o sobě nachází v dominantnější pozici vůči Palestincům, ale pro úspěch mírového jednání musí být pozice vyrovnané. Jako nová zprostředkující země by mohlo připadat v úvahu například Švédsko, které je otázce vzniku samostatného palestinského státu více nakloněno.

5.3 Další eventualita řešení izraelsko-palestinského konfliktu

V dnešní době, díky izraelské závislosti na Západním břehu, neústupnosti obou stran ohledně otázky Jeruzaléma a návratu uprchlíků, válkám Izraele s pásmem Gazy ovládaným Hamásem, se dvou-státní řešení jeví jako nereálný scénář.

Od konce mírového jednání v Camp Davidu v roce 2000 začala na popularitě nabývat myšlenka jedno-státního řešení pro dva národy, a to zejména mezi palestinskými intelektuály.³⁷⁷ V praxi by to znamenalo jeden demokratický a sekulární stát v oblasti celé historické Palestiny zahrnující rovná práva pro všechny jeho občany, a to bez rozdílu náboženské či etnické příslušnosti.³⁷⁸ Teoreticky by to znamenalo vyřešení všech současných klíčových problémů mírového jednání (izraelské stažení ze Západního břehu, město Jeruzalém a právo na návrat uprchlíků). K tomuto řešení se zatím nikdo z představitelů obou stran nepřiklonil. V Izraeli se toto řešení setkává většinou s nesouhlasem, je mu nakloněné pouze 22 % Izraelců.³⁷⁹ Na palestinských území je však většinou podporováno, souhlasí s ním až 70 % Palestinců.³⁸⁰ Podle Makdisiho představuje jedno-státní řešení v dnešní situaci jedinou možnost pro opravdový a dlouhotrvající mír, jelikož idea založená na násilném oddělení populace na základě jejich náboženské příslušnosti nepatří do 21. století.³⁸¹ Nicméně kritici tohoto řešení tvrdí, že by to konflikt v jeho důsledku neukončilo, ale mnohem zhoršilo. Jedno-státní řešení by mohlo podpořit separatismus, korupci a pravděpodobně i vyvolat občanskou válku. Podobný neúspěšný příklad lze také nalézt v případě Bosny a Hercegoviny.³⁸²

³⁷⁷ GRINBERG, L. *The Israeli-Palestinian Union: The "1-2-7 States" Vision of the Future*. s. 48.

³⁷⁸ MAKDISI, S., ref. 21, s. 282-283.

³⁷⁹ SUSSMAN, G., *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. In BEININ, J.; STEIN, R., L. (eds.). s. 306-308.

³⁸⁰ *Survey: 70 percent of Palestinians support one-state solution*. Dostupné z: <http://electronicintifada.net/people/near-eastern-consulting>. 26. dubna 2015.

³⁸¹ MAKDISI, S., ref. 21, s. 296-297.

³⁸² HASSON, S. BEN-BASAT, A., ref. 349, s. 8.

6 ZÁVĚR

V této diplomové práci byla popsána historie mírových jednání spolu s přístupy jednotlivých zúčastněných stran. Jejich analýzou měly být stanoveny zásadní překážky v dosažení míru na obou stranách konfliktu a v závěru pak objasněna faktická povaha těchto překážek, pohnutky, které vedly a stále vedou obě zúčastněné strany k neústupnosti v otázce sporných klíčových bodů. Dílčím cílem práce bylo i zjištění, zda za pokusy o mír na obou stranách stojí reálná snaha o jeho dosažení, či zda se jedná pouze o účelové politické manévrování.

Z analýzy mírových jednání a přístupu všech zúčastněných stran vyplývá, že zásadními překážkami mírových jednání jsou otázky týkající se izraelského stažení ze Západního břehu; rozdělení správy města Jeruzaléma s jeho svatými místy; a palestinský požadavek práva na návrat uprchlíků. Dalo by se říci, že tyto otázky pramení jednak ze samotného izraelsko-palestinského konfliktu, tj. patří mezi jeho přímé důsledky, ale jednak i z emocionálních a náboženských pohnutek.

Za první zmíněný faktor bránící dosažení míru, tj. faktické důsledky izraelsko-palestinského konfliktu lze označit izraelskou vazbu na území Západního břehu, které se díky okupaci stalo podstatným až nepostradatelným územím pro dnešní stát Izrael. Stažení z většiny území Západního břehu by pro Izrael mohlo znamenat katastrofu, a to především z důvodu nutnosti evakuovat většinu izraelských osad. Izrael by se v tu chvíli musel potýkat s otázkou, kam umístit židovské osadníky, aniž by byly ohroženy jejich životní podmínky. Za další podstatné důvody izraelského setrvávání v okupovaných oblastech lze považovat závislost Izraele na vodních zdrojích nacházejících se na území Západního břehu. Tyto pohnutky vyplývající z analýzy zdrojů naznačují, že Izrael setrvává na palestinských územích zejména z praktických důvodů, které v současné době mohou mít pro Izrael větší význam, než všeobecně proklamované zajištění bezpečnosti a historický nárok na zmíněné území.

Druhý zmíněný faktor, tj. emocionální a náboženské pohnutky bránící dosažení míru pravděpodobně stojí jak za trváním obou stran na správě

nad městem Jeruzalémem, tak i za konstantním požadavkem palestinské strany na právo na návrat uprchlíků. Spor týkající se města Jeruzaléma souvisí především s rozdělením správy nad jeho svatými místy významnými jednak pro judaismus, ale i pro křesťanství a islám. Vzdání se nároků jedné či druhé strany na tato místa by znamenalo ztrátu důvěry národa v jejich představitele. Sporná otázka práva na návrat a trvání na jeho naplnění, která je přímým důsledkem izraelsko-palestinského konfliktu, je spojena zejména s emocionálními pohnutkami palestinských uprchlíků. Otázka uprchlíků se může jevit jako nejproblematictější bod všech mírových jednání, jelikož ani jedna strana v něm nedokáže učinit uspokojující kompromis. Na jednu stranu naplnění požadovaného plného práva na návrat by z izraelského úhlu pohledu mohlo znamenat ohrožení podstaty židovského státu, na stranu druhou, Palestinci se pravděpodobně nikdy nespokojí s limitovaným právem na návrat či s návratem pouze do budoucího státu Palestina. V jejich případě se jedná především o potřebu navrácení národní hrdosti přiznáním plného práva na návrat, které by znamenalo uznání historické křivdy ze strany Izraele.

Za další podstatnou překážku mírových rozhovorů lze považovat nepřesnou formulaci jednotlivých dohod umožňující oběma stranám „legálně“ nedodržovat nevyhovující body.

S ohledem na výše zmíněné překážky a jejich možné pohnutky lze uvažovat nad tím, jestli si Izrael skutečně ukončení izraelsko-palestinského konfliktu, tj. mír zahrnující vzájemné kompromisy, skutečně přeje. Nabízí se i otázka, zdali je palestinská strana, která je bezesporu zastupována, byť z mezinárodního hlediska neoficiálně, i hnutím Hamás, kompromisu reálně schopna.

Pro úspěch mírových jednání je nezbytné zahrnout do jednání i hnutí Hamás. Tím by nebylo již žádné významné politické hnutí opominuto a mírový proces by tudíž nemusel být žádnou stranou bojkotován.

Dalším nevyhnutelným krokem je zapojení třetí strany, která by samotná jednání v rámci mírového procesu korigovala. V předchozích letech

i v současnosti je mediace jednání zajišťována především Spojenými státy americkými, které však v poslední době v této roli nevykazují uspokojivé výsledky. Nabízí se proto možnost, aby se mediátorem obou znesvářených stran stala jiná země. Ta by měla mít zkušenosti s mírovými izraelsko-palestinskými jednáními, ale zároveň by neměla být ve větší míře nakloněna jedné či druhé straně konfliktu.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie, články

AMIT, Z.; LEVIT, D. *Israeli rejectionism: a hidden agenda in the Middle East peace process*. New York: Pluto Press, 2011.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Troubled waters - Palestinians denied fair access to water* [online]. London: Amnesty International Publications, 2009. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE15/027/2009/en/e9892ce4-7fba-469b-96b9-c1e1084c620c/mde150272009en.pdf>. 22. dubna. 2015.

BEININ, J.; STEIN, R, L. et al. *The struggle for sovereignty: Palestine and Israel, 1993-2005*. Stanford: Stanford University Press, 2006.

BEN AMI, Š. *Válečné šrámy, mírové rány*. Praha: Argo, 2010.

ČEJKA, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister, 2007.

ČEJKA, M. *Judaismus a politika v Izraeli*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister, 2009.

EFRAT, E. *The West Bank and Gaza Strip: a geography of occupation and disengagement*. New York: Routledge, 2005.

EISENBERG, L., Z.; CAPLAN, N. *Negotiating Arab-Israeli peace: patterns, problems, possibilities*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press, c2010.

GHANEM, A. *Palestinian politics after Arafat: a failed national movement*. Bloomington: Indiana University Press, c2010.

GILBERT, M. *Izrael: dějiny*. Praha: BB art, 2002.

GRINBERG, L. The Israeli-Palestinian Union: The "1-2-7 States" Vision of the Future. *Journal of Palestine Studies* [online]. California: University of California Press, 2010, č. 2. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2010.XXXIX.2.46>. 18. dubna 2015.

GUNNING, J. Peace with Hamas? The Transforming Potential of Political Participation. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs)* [online]. Wiley, 2004, č. 2. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3569240>. 4. dubna 2015.

HASSON, S.; BEN-BASAT, A. et al. *Future borders between Israel and the Palestinian Authority: principles, scenarios and recommendations*. Jerusalem: Sasha Center for strategic studies, 2011.

HINDLSOVÁ, L. *Dlouhá cesta k míru: (Bill Clinton a Blízký východ)*. Praha: Professional Publishing, 2004.

HOURANI, A., H. *Dějiny arabského světa od 7. století po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010.

CHAPMAN, C. *Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha: Volvox Globator, 2003.

INTROVIGNE, M. *Hamás: islámský terorismus ve Svaté zemi*. Praha: Vyšehrad, 2003.

JEŽOVÁ, M.; BURGROVÁ, H. *Současný Blízký východ politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. Brno: Barrister, 2011.

KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2011.

KRUPP, M. *Dějiny státu Izrael: od založení do dneška, 1948-2013*. Praha: Vyšehrad, 2013.

LEIN, Y. *Behind the Barrier - Human Rights Violations as a Result of Israel's Separation Barrier* [online]. Jerusalem: B'Tselem, 2003. Dostupné z: http://www.btselem.org/download/200304_behind_the_barrier_eng.pdf. 17. března 2015.

LEIN, Y.; WEIZMAN, E. *Land Grab Israel's Settlement Policy in the West Bank* [online]. Jerusalem: B'Tselem, 2002. ISSN 0793-520X. s. 11-12. Dostupné z: http://www.btselem.org/download/200205_land_grab_eng.pdf. 29. března 2015.

MAKDISI, S. *Palestine inside out: an everyday occupation*. New York: W.W. Norton, c2008.

MATAR, I. *Israeli Settlements in the West Bank and Gaza Strip*. *Journal of Palestine Studies* [online]. California: University of California Press, 1981, č. 1. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2536048>. 29. března 2015.

MILTON-EDWARDS, B.; CROOKE, A. Elusive Ingredient: Hamas and the Peace Process. *Journal of Palestine Studies* [online]. California: University of California Press, 2004, č. 4. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2004.33.4.039>. 5. dubna 2015.

MORRIS, Benny. *One state, two states: resolving the Israel/Palestine conflict*. New Haven: Yale University Press, c2009.

PAPPÉ, I. *A history of modern Palestine: one land, two peoples*. New York: Cambridge University Press, 2006.

RABBANI, M. A Hamas Perspective on the Movement's Evolving Role: An Interview with Khalid Mishal: Part II. *Journal of Palestine Studies* [online]. California: University of California Press, 2008, č. 4. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2008.37.4.59>. 4. dubna 2015.

ROY, S., M. *Failing peace: Gaza and the Palestinian-Israeli conflict*. London: Pluto Plus, 2007.

SACHAR, H., M. *Dějiny státu Izrael pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha: Regia, 1999.

SCHULZE, K., E. *Arabsko-izraelský konflikt*. Brno: CPress, 2012.

SKALÁKOVÁ, I. *Vývoj teritoriální okupace Západního břehu od roku 1967 po současnost*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni.

UNITED NATIONS. *The question of Palestine and the United Nations*. New York: United Nations Dept. of Public Information, 2008.

Rozhovory

Rozhovor s Chálidem Qaddúmím, Teherán, březen 2015.

Internetové zdroje

AHREN, R. *Why is Israel so afraid of the Arab Peace Initiative?* Dostupné z: <http://www.timesofisrael.com/why-is-israel-so-afraid-of-the-arab-peace-initiative/>. 18. dubna 2015.

ARONSON, G. *Understanding the Sharm el-Sheikh Memorandum*. Dostupné z: <http://www.thejerusalemfund.org/www.thejerusalemfund.org/carryover/pubs/19991014ib.html>. 15. dubna 2015.

AVINERI, S. *A Field Guide to Israeli Hawks*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/a-field-guide-to-israeli-hawks>. 10. dubna 2015.

AVINERI, S. *Building Palestine From the Bottom Up*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/building-palestine-from-the-bottom-up>. 14. dubna 2015.

AVINERI, S. *The Middle East Dream Map*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/the-middle-east-dream-map>. 19. dubna 2015.

BALOFISKY, A. *Jewish Population in Judea and Samaria Growing Significantly*. Dostupné z: <http://www.breakingisraelnews.com/26966/jewish-population-in-judea-and-samaria-growing-significantly/#dIKt6kWJDPztyC8.97>. 21. dubna 2015.

BEAUMONT, P. *PLO leadership votes to suspend security cooperation with Israel*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/05/plo-leadership-votes-to-suspend-security-cooperation-with-israel>. 28. března 2015.

BEDEIN, D. *The legality of Jewish settlement activity*. Dostupné z: <http://www.anglicanfriendsofisrael.com/2006/02/the-legality-of-jewish-settlement-activity/>. 24. dubna 2015.

BEN AMI, S. *Bush's Road Map to Failure in the Middle East*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/bush-s-road-map-to-failure-in-the-middle-east>. 19. dubna 2015.

BEN-NAFTALI, O; GROSS, A. *Arab-Israeli War: The Second Intifada*. Dostupné z: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/arab-israeli-war-the-second-intifada/>. 18. dubna 2015.

BLACK, I. *CIA spills Camp David secrets on 1978 Egyptian-Israeli agreement*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/on-the-middle-east/2013/nov/15/egypt-israel-carter-cia>. 10. dubna 2015.

BLACK, I.; BEAUMONT, P. *Israel suspends peace talks with Palestinians after Fatah-Hamas deal*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/24/middle-east-israel-halts-peace-talks-palestinians>. 28. března 2015.

BOOTH, W. EGLASH, R. *Jordan Valley emerges as core issue in Mideast peace talks*. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/jordan-valley-emerges-as-core-issue-in-mideast-peace-talks/2014/01/25/5b543d30-7f8d-11e3-97d3-b9925ce2c57b_story.html. 22. dubna 2015.

BOOTH, W. *Mideast peace talks set to begin after Israel agrees to free 104 Palestinian prisoners*. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/israel-to-free-104-palestinian-prisoners/2013/07/28/390ad8d2-f7a3-11e2-a954-358d90d5d72d_story.html. 20. dubna 2015.

BOWEN, J. *Analysis: After Annapolis*. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7126541.stm. 16. března 2015.

DANN, M. *Enough Already: Are Israeli Settlements Actually 'Illegal'?* Dostupné z: <http://pjmedia.com/blog/enough-already-are-israeli-settlements-actually-%E2%80%9Cillegal%E2%80%99/?singlepage=true>. 24. dubna 2015.

DOUGHERTY, J.; LABOTT, E. *U.S. pushes talks as Israel resumes settlement building*. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/meast/09/27/us.mideast.peace.talks/>. 31. března 2015.

FISHER-ILAN, A. *Israel withholds funds, weighs lawsuits against Palestinians*. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2015/01/03/us-mideast-palestinians-israel-idUSKBN0KC07Q20150103>. 28. března 2015.

FLETCHER, H. *Palestinian Islamic Jihad*. Dostupné z: <http://www.cfr.org/israel/palestinian-islamic-jihad/p15984>. 6. dubna 2015.

GUARNIERI, M. *Israeli settlers lured by subsidies*. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2012/08/201282211420708214.html>.

21. dubna 2015. ¹ INHOFE, J. *Israel's Right to the Land*. Dostupné z: <http://www.aish.com/h/iid/48891682.html>. 24. dubna 2015.

Hebron: History & Overview. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/hebron.html>. 12. dubna 2015.

CHARBONNEAU, L. *Palestinian statehood resolution fails at U.N council, U.S. votes against*. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/12/31/us-mideast-palestinians-un-idUSKBN0K81CR20141231>. 17. března 2015.

KARON, T. *Will Annapolis Change Anything?* Dostupné z: <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1689252,00.html>. 19. dubna 2015.

KRAFT, D. *Benjamin Netanyahu supports creation of demilitarised Palestinian state*. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/israel/5534791/Benjamin-Netanyahu-supports-creation-of-demilitarised-Palestinian-state.html>. 31. března 2015.

KUTTAB, D. *Israel and Palestine After Oslo*. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/israel-and-palestine-after-the-oslo-accords-by-daoud-kuttab>. 14. dubna 2015.

LAZAROFF, T. *Netanyahu rejects Palestinian right of return to Israel*. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Diplomacy-and-Politics/Netanyahu-rejects-Palestinian-right-of-return-to-Israel-329895>. 20. dubna 2015.

LEVY, E. *Palestinians to UN: Israel sabotaging peace*. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4127537,00.html>. 20. dubna 2015.

MAKOVSKY, D. *Dear Prime Minister: U.S. Efforts to Keep the Peace Process on Track*. Dostupné z: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/dear-prime-minister-u.s.-efforts-to-keep-the-peace-process-on-track>. 20. dubna 2015.

MARLOWE, L. *Palestinian state possible within year, says Obama*. Dostupné z: <http://www.irishtimes.com/news/palestinian-state-possible-within-year-says-obama-1.654700>. 20. dubna 2015.

MCLAUGHLIN, E. C. *Israel's PM Netanyahu: No Palestinian state on my watch*. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2015/03/16/middleeast/israel-netanyahu-palestinian-state/>. 31. března 2015.

MEYER, T. *The Religious and Historical Claims to Jerusalem*. Dostupné z: <http://www.shasta.edu/faculty-blogs/december-03rd-2013>. 23. dubna 2015.

MIGDALOVITZ, C. *Israeli-Palestinian Peace Process: The Annapolis Conference*. Dostupné z: <http://fas.org/sgp/crs/mideast/RS22768.pdf>. 19. dubna 2015.

OTTERMAN, S. *MIDDLE EAST: The Road map to Peace*. Dostupné z: <http://www.cfr.org/middle-east-and-north-africa/middle-east-road-map-peace/p7738>. 18. dubna 2015.

RENAUDIE, J-L. *Housing crisis trumps security in looming Israeli vote*. Dostupné z: <http://news.yahoo.com/housing-crisis-trumps-security-looming-israeli-vote-060141362.html>. 21. dubna 2015.

ROBINSON, G., E.. *Palestine Liberation Organization*. Dostupné z: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0618>. 20. března 2015.

ROSENBERG, S. *Why Camp David II Failed: a Negotiation Theory Perspective*. s. 3. Dostupné z: <http://www.hnrl.org/wp-content/uploads/2012/03/Rosenberg-Negotiation-Final-Paper-1.pdf>. 18. dubna 2015.

RUDOREN, J.; ASHKENAS J. *Netanyahu and the Settlements*. Dostupné z: http://www.nytimes.com/interactive/2015/03/12/world/middleeast/netanyahu-west-bank-settlements-israel-election.html?_r=0. 31. března 2015.

SAADI, Y. *The Quartet and the Israeli-Palestinian Conflict*. Dostupné z: <http://muftah.org/the-quartet-and-the-israeli-palestinian-conflict/#.VUPT4vAYtpk>. 5. dubna 2015.

SOMFALVI, A. Sanctions and suspended talks - Israel responds to Palestinian reconciliation. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4513046,00.html>. 20. dubna 2015.

TOAMEH, K. LAZAROFF, T. Palestinian Authority: We won't allow Israeli security presence in W. Bank. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Middle-East/Palestinian-Authority-We-wont-allow-Israeli-security-presence-in-W-Bank-329072>. 20. dubna 2015.

TRISTAM, P. *Declaration of Principles On Interim Self-Government Arrangements*. Dostupné z: <http://middleeast.about.com/od/documents/a/Declaration-Of-Principles.htm>. 14. dubna 2015.

TRISTAM, P. *What Were the Camp David Accords of 1978?* Dostupné z: <http://middleeast.about.com/od/arabisraeliconflict/f/camp-david-accords.htm>. 10. dubna 2015.

WILSON, S. Obama searches for Middle East peace. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/politics/obama-searches-for-middle-east-peace/2012/07/14/gJQAQQiKIW_story.html. 20. dubna 2015.

WOOD, J. *Recent History of the Israeli-Palestinian Conflict, 2011–Present*. Dostupné z: <http://www.infoplease.com/world/countries/israel-palestine-conflict/history-since-2011.html>. 20. dubna 2015.

WROUGHTON, L. Kerry to push for solutions as Israeli-Palestinian peace talks intensity. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2013/12/31/us-israel-palestinians-kerry-idUSBRE9BU0KE20131231>. 20. dubna 2015.

ZABRI, H. *Geneva Accord - PA Selling Out Palestinian Rights?* Dostupné z: <http://electronicintifada.net/content/geneva-accord-pa-selling-out-palestinian-rights/4841>. 19. dubna 2015.

20 Palestinians killed overnight as UN holds emergency talks. Dostupné z: <http://www.middleeasteye.net/news/20-palestinians-killed-overnight-un-holds-emergency-talks-980381607>. 17. března 2015.

A Performance-Based Road Map to a Permanent Two-State Solution to the Israeli-Palestinian Conflict. Dostupné z: <http://www.un.org/News/dh/mideast/roadmap122002.pdf>. 18. dubna 2015.

Agreement on Movement and Access (Rafah Agreement). Dostupné z: <http://www.reut-institute.org/en/Publication.aspx?PublicationId=905>. 19. dubna 2015.

Camp David Accords. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/camp%20david%20accords.aspx>. 10. dubna 2015.

Camp David Negotiations: Framework for Peace in the Middle East (Camp David Accords). Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/camp_david_accords.html. 13. března 2015.

Camp David Negotiations: Framework for Peace in the Middle East (Camp David Accords). Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/camp_david_accords.html. 13. března 2015.

Definition of Waqf. Dostupné z: <http://www.awqaf.gov.ae/Waqf.aspx?Lang=EN&SectionID=13&RefID=857>. 4. dubna 2015.

European Parliament resolution on recognition of Palestine statehood. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20141212IPR01105/html/European-Parliament-resolution-on-recognition-of-Palestine-statehood>. 17. března 2015.

Gaza-Israel conflict: Is the fighting over? Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-28252155>. 16. března 2015.

General Assembly Votes Overwhelmingly to Accord Palestine 'Non-Member Observer State' Status in United Nations. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2012/ga11317.doc.htm>. 16. března 2015.

Hamas and Fatah unveil Palestinian reconciliation deal. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27128902>. 17. března 2015.

Hamas: Background & Overview. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/hamas.html>. 13. března 2015.

History of Mid-East peace talks. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-11103745>. 10. dubna 2015.

History of Mid-East peace talks. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-11103745>. 19. dubna 2015.

Israel approved record 14,000 settlements during peace talks with Palestine – report. Dostupné z: <http://rt.com/news/155700-israel-settlements-record-palestine/>. 20. dubna 2015.

Israel Moves to Abolish Law Forbidding Contacts with PLO. Dostupné z: <http://www.jta.org/1992/08/13/archive/israel-moves-to-abolish-law-forbidding-contacts-with-plo>. 13. března 2015.

Israel's Closure of the West Bank and Gaza Strip. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/1996/Israel1.htm>. 13. dubna 2015.

Israel-Egypt Relations: Peace Treaty Between Israel & Egypt (March 26, 1979). Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/egypt-israel_treaty.html. 13. března 2015.

Israel-Palestinian Peace Process: Agreement on the Gaza Strip & the Jericho Area. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/gazajer.html>. 14. března 2015.

Jerusalem. Dostupné z: http://www.israelallies.org/site/resources_archive/jerusalem/. 23. dubna 2015.

Jihad: A Misunderstood Concept from Islam - What Jihad is, and is not. Dostupné z: <http://islamicsupremecouncil.org/understanding-islam/legal-rulings/5-jihad-a-misunderstood-concept-from-islam.html?start=9>. 4. dubna 2015.

Kadima Party: History & Overview. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Politics/kadima.html>. 31. března 2015.

Latest Population Statistics for Israel. Dostupné z: https://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/newpop.html. 18. dubna 2015.

Muhammad (Muhammad) - The Treaty of Hudaibiya. Dostupné z: <http://www.alim.org/library/biography/stories/content/SOP/38/30/Muhammad%20%28Muhammad%29/The%20Treaty%20of%20Hudaibiya>. 12. dubna 2015.

PA quashes PM's offer for renewed building freeze. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Middle-East/PA-quashes-PMs-offer-for-renewed-building-freeze>. 20. dubna 2015.

Palestina Izraeli: O bezpečnostních hrozbách s vámi už mluvit nebudeme.
Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/303799-palestina-izraeli-o-bezpecnostnich-hrozbach-s-vami-uz-mluvit-nebudeme/>. 28. března 2015.

Palestine declares acceptance of ICC jurisdiction since 13 June 2014. Dostupné z: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/pr1080.aspx. 28. března 2015.

Palestine Liberation Organization (PLO). Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/439725/Palestine-Liberation-Organization-PLO>. 9. března 2015.

Palestine Liberation Organization (PLO): History & Overview. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/plo.html>. 18. března 2015.

Palestine Liberation Organization. Dostupné z: <http://www.infoplease.com/encyclopedia/history/palestine-liberation-organization.html>. 9. března 2015.

Palestine: ICC Prosecutor Opens Initial Inquiry. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2015/01/29/palestine-icc-prosecutor-opens-initial-inquiry>. 28. března 2015.

Palestinian Leader: Israel Must Choose Between Peace or Settlements.
Dostupné z: <http://www.foxnews.com/world/2010/09/25/palestinian-leader-says-israel-choose-peace-continuation-settlements/>. 20. dubna 2015.

Prime Ministers of Israel from 1948 until the Present. Dostupné z: <http://www.stateofisrael.com/primeministers/>. 29. března 2015.

Q&A: Gaza conflict. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7818022.stm. 16. března 2015.

Q&A: *Palestinians' upgraded UN status.* Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13701636>. 16. března 2015.

Quotes of Notes from Mideast and Madrid Peace Conference. Dostupné z: <http://www.apnewsarchive.com/1991/Quotes-of-Note-from-Mideast-and-Madrid-Peace-Conference/id-ed2476c449ef30da98a728991d1391c5>. 12. dubna 2015.

Resolution 181 (II). Future government of Palestine. Dostupné z: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253>. 13. března 2015.

Resolution 338 (1973) of 22 October 1973. Dostupné z: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7FB7C26FCBE80A31852560C50065F878>. 13. března 2015.

Rocket Attacks on Israel From Gaza. Dostupné z: <http://www.idfblog.com/facts-figures/rocket-attacks-toward-israel/>. 21. dubna 2015.

Samostatný stát Palestina? Téma pro Radu bezpečnosti OSN. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/293959-samostatny-stat-palestina-tema-pro-radu-bezpecnosti-osn/>. 17. března 2015.

San Remo Resolution. Dostupné z: <http://www.cfr.org/israel/san-remo-resolution/p15248>. 24. dubna 2015.

Settlements. Dostupné z: <http://www.btselem.org/settlements/statistics>. 21. dubna 2015.

Settlements 101. Dostupné z: <http://archive.peacenow.org/settlements-101.html>. 30. března 2015.

State of Palestine, Permanent Observer Mission to the United Nations. Dostupné z: <http://www.un.int/wcm/content/site/palestine/pid/11550>. 20. března 2015.

Survey: 70 percent of Palestinians support one-state solution. Dostupné z: <http://electronicintifada.net/people/near-eastern-consulting>. 26. dubna 2015.

The Covenant Of The Islamic Resistance Movement – Hamas. Dostupné z: <http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/0/1609.htm>. 4. dubna 2015

The Israeli-Palestinian Interim Agreement (Oslo II). Dostupné z: <http://www.acpr.org.il/publications/books/44-Zero-isr-pal-interim-agreement.pdf>. 14. dubna 2015.

The Nusseibeh-Ayalon Agreement. Dostupné z: <http://www.nadplo.org/etemplate.php?id=274>. 19. dubna 2015.

The Road Map. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/189-israel-palestine/38357-the-road-map.html>. 18. dubna 2015.

The Wye River Memorandum. Dostupné z: http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/wye_10231998.pdf. 15. dubna 2015.

Timeline of Israel and Hamas conflict in Gaza since 2002. Dostupné z: <http://www.news.com.au/world/israel-and-hamas-conflict-in-gaza-since-2002/story-fndir2ev-1226517148795>. 31. března 2015.

United Nations Security Council. *Resolution 242.* Dostupné z: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7D35E1F729DF491C85256EE700686136>. 9. března 2015.

UNITED NATIONS. *The Agreement on Movement and Access.* Dostupné z: https://www.ochaopt.org/documents/ama_one_year_on_nov06_final.pdf. 19. dubna 2015.

Uznejme Palestinu, shodli se europoslanci. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/295768-uznejme-palestinu-shodli-se-europoslanci/>. 17. března 2015.

Wye River Memorandum. Dostupné z: <http://www.medeia.be/en/themes/arab-israeli-conflict/wye-river-memorandum/>. 15. dubna 2015.

<http://i2.wp.com/www.intifada-palestine.com/wp-content/uploads/2014/01/map.png?resize=590%2C389>. 5. května 2015.

http://peacenow.org.il/eng/sites/default/files/LSettlements_Holy_Basin_Map_Jan2010.jpg. 5. května 2015.

http://peacenow.org.il/eng/sites/default/files/settlements_map_engS-1.jpg. 5. května 2015.

<http://www.fmep.org/maps/west-bank/hebron-depopulation-and-separation-may-2007>. 5. května 2015.

http://www.thejerusalemfund.org/www.thejerusalemfund.org/carryover/maps/peace_oslo.html. 5. května 2015.

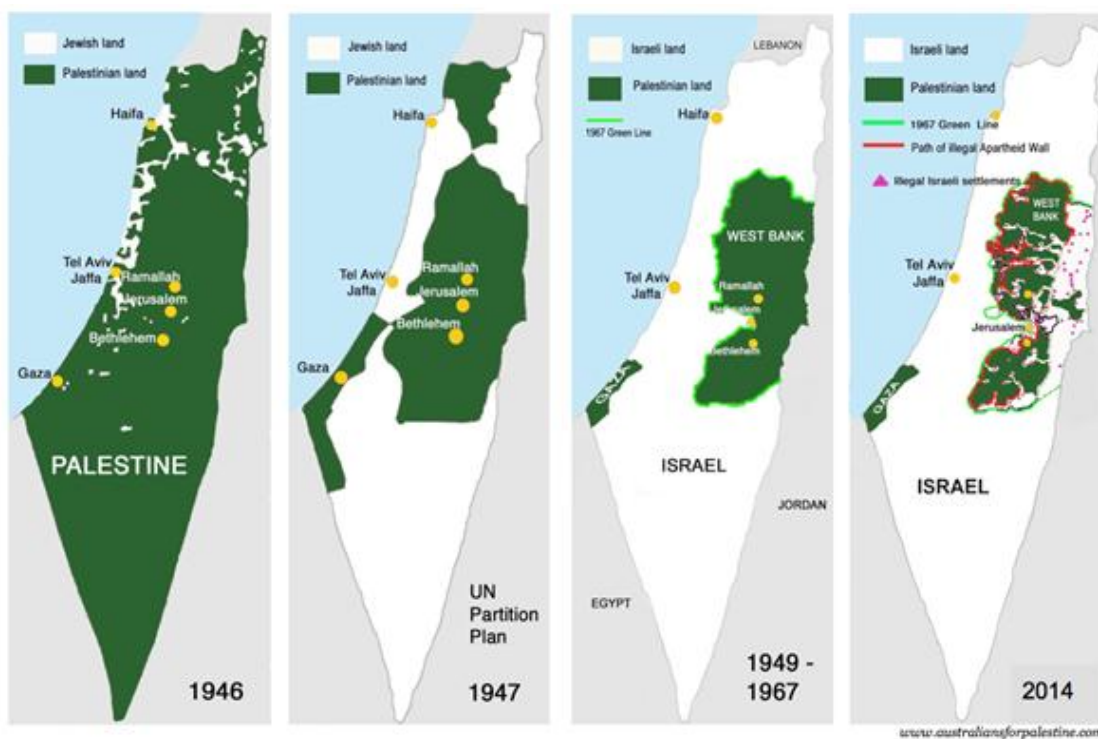
8 RESUMÉ

This thesis deals with political obstacles of a peaceful solution of the Israeli-Palestinian conflict. The primary goal of the papers is also to find out a factual nature of these obstacles. The thesis contains a brief summary of Israeli-Palestinian conflict which is important for understanding of political background. The main part of this work is formed by analytical examination of the Israeli-Palestinian peace process with focus on: an approach of all sides involved in the conflict (Israel, Palestinian authority and Hamas); an individual peace talks and processes which have already started and the subsequent examination of their failure. By the analytical examination of the past peace talks was found out that the main obstacles are issue of Israeli withdraw of the West Bank territories, the dividing of administration of Jerusalem with his holy places and issue of right to return of Palestinian refugees. The factual nature of these obstacles is coming from the nature of the conflict itself and also from the religion and emotional aspects. At the present time, Israel is fully dependant on territories of West Bank and de facto can not survive without them. An issue of dividing of Jerusalem is complicated because of his holy places which are very important for both sides. Any of them can not give up their sacred places because it would mean betray people's trust. The last dispute over right to return is based on the emotional harm of Palestinians. Among others difficulties we can see the incorrect formulation of the previous deals. It made possible that both sides avoided some of the steps in previous deals. At the present time have occurred a question if Israelis and Palestinians are indeed determined to complete the peace process and establish the independent Palestinian state.

9 PŘÍLOHY

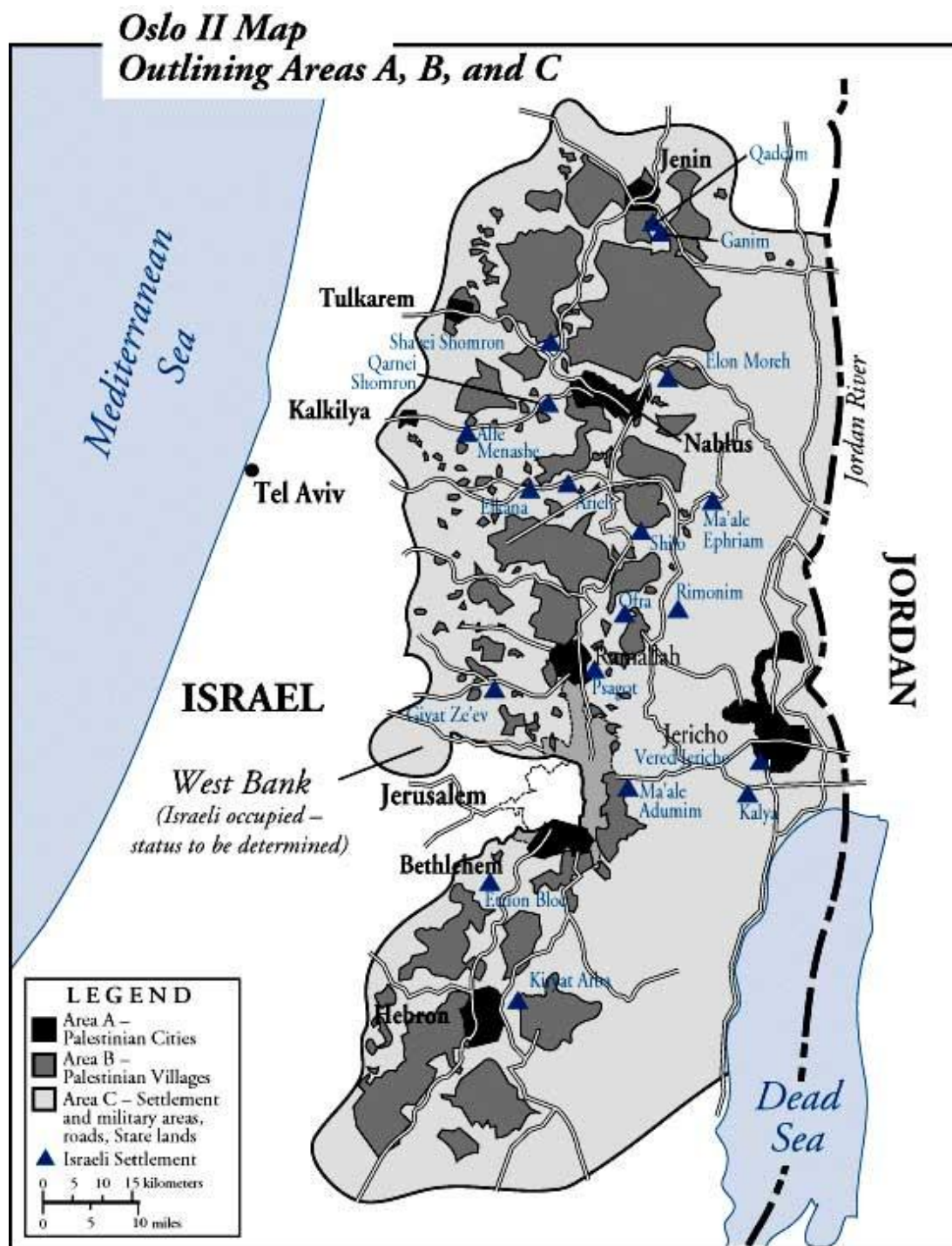
Příloha č. 1.:

Přehledný vývoj palestinského a izraelského území

Příloha č. 2.:

Mapa z Oslo II. (1995)

Zdroj:

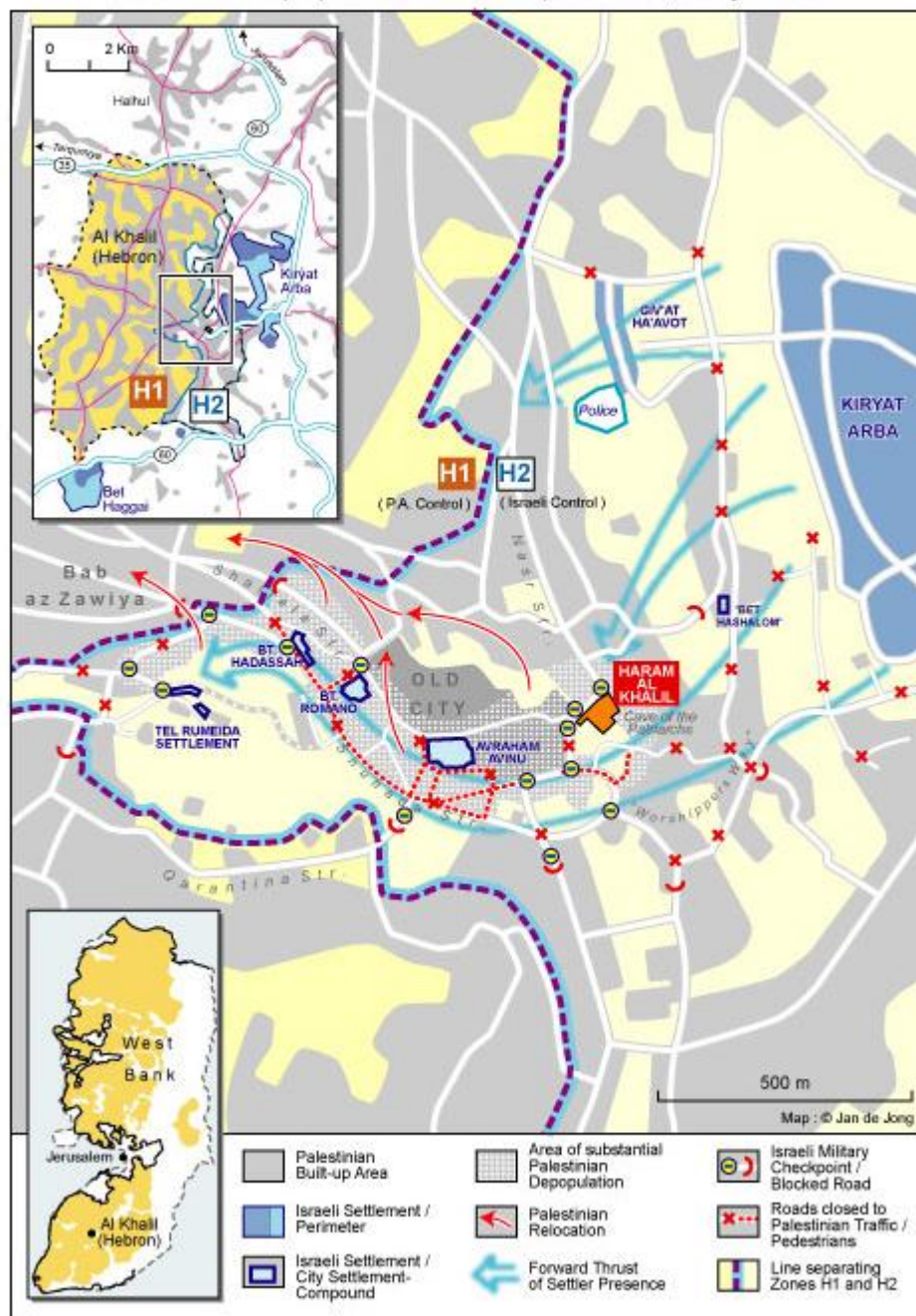
http://www.thejerusalemfund.org/www.thejerusalemfund.org/carryover/maps/peace_oslo.html.

5. května 2015.

Příloha č. 3.:

Mapa rozdělení Hebronu na část H1 a H2 (1997)

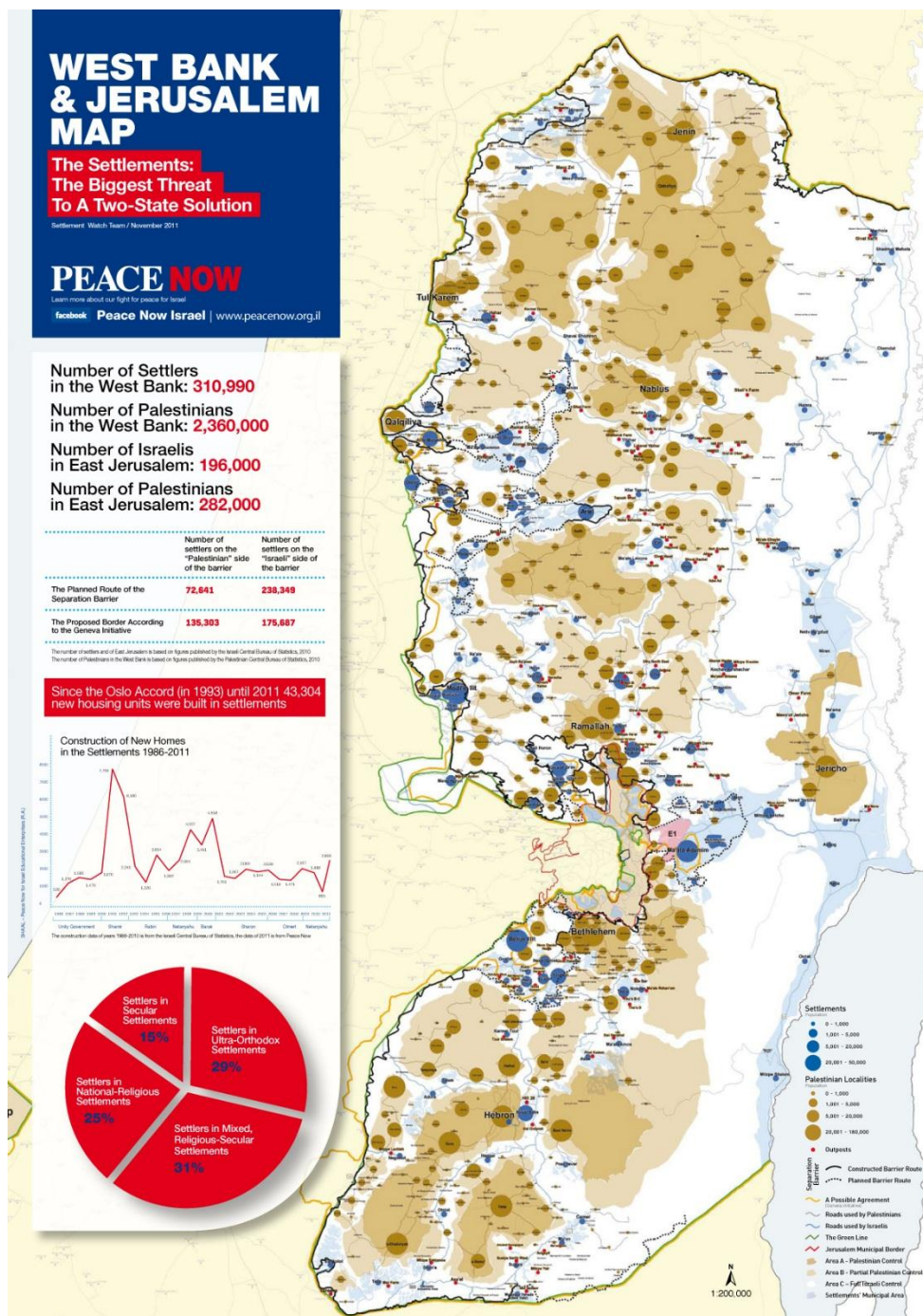
Hebron - Depopulation and Separation , May 2007

Zdroj: <http://www.fmep.org/maps/west-bank/hebron-depopulation-and-separation-may-2007>. 5. května 2015.

Příloha č. 4.:

Mapa Západního břehu, 2011

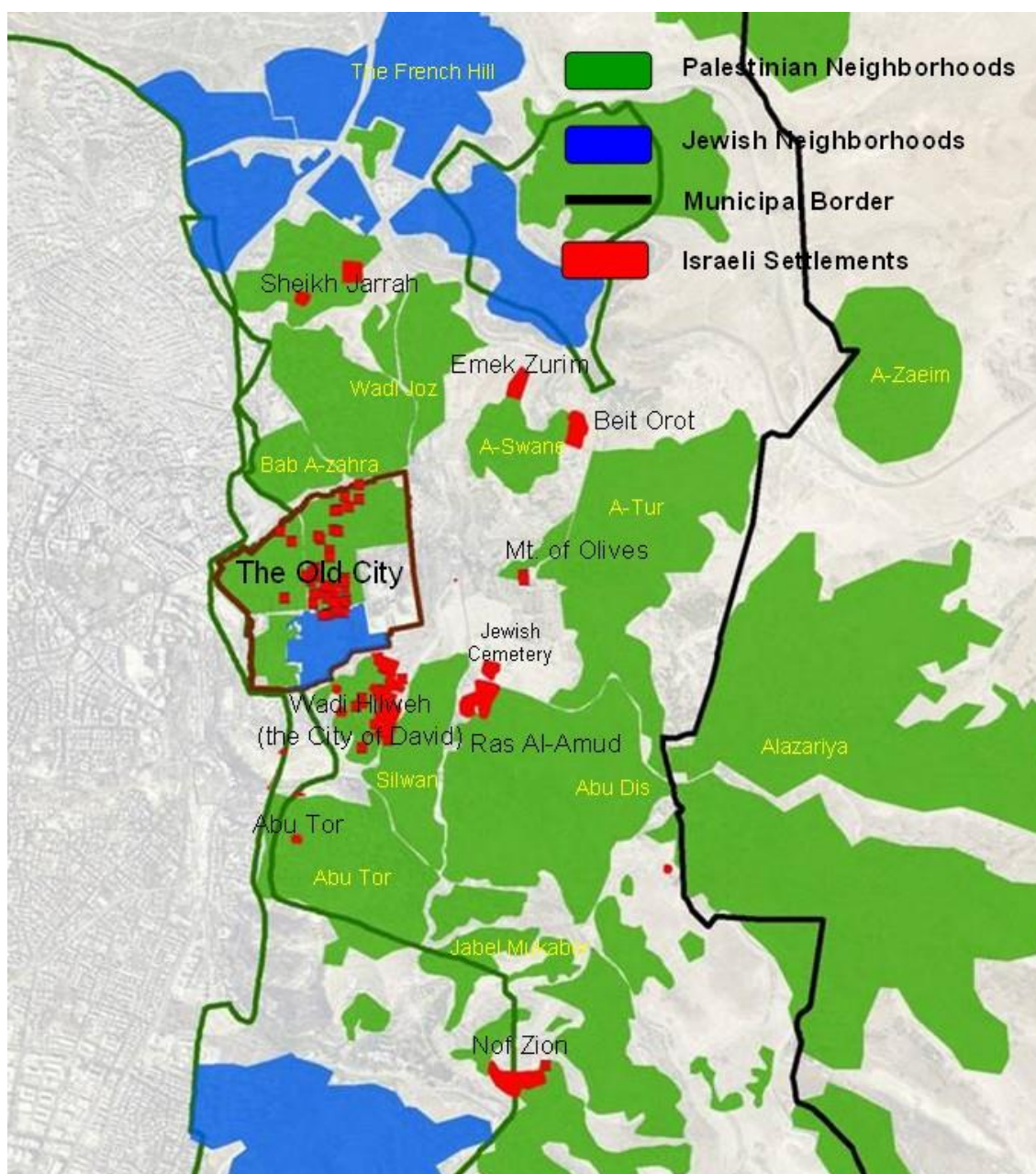
Modré oblasti – Izraelské osady

Hnědé oblasti – Palestinské lokality

Zdroj: http://peacenow.org.il/eng/sites/default/files/settlements_map_engS-1.jpg. 5. května 2015.

Příloha č. 5.:

Mapa Východního Jeruzaléma a Starého města, 2010

Zdroj: http://peacenow.org.il/eng/sites/default/files/LSettlements_Holy_Basin_Map_Jan2010.jpg.

5. května 2015.